

**Nagykanizsai
Kistérség
Többcélú
Társulása**

**Közművelődési
(kulturális)
koncepció**

Készítette: Nagy Csaba
2008

1. Előzmények	4
1.1. A koncepció kidolgozása	4
1.2. A koncepció célja	4
2. A koncepció háttere	5
2.1. Jogforrások	5
2.1.1. A kultúra és az Európai Unió	5
2.1.2. Kulturális szabályozás Magyarországon	6
2.2. Csatlakozó fejlesztési dokumentumok	6
2.2.1. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv releváns programjai	6
2.2.1.1. Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP).....	6
2. prioritás: Az alkalmazkodóképesség javítása.....	6
2.2.1.2. Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP).....	7
2.2.1.3. Nyugat-Dunántúli Operatív Program (NyDOP)	7
2.2.2. Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)	7
2.2.3. Az OKM Közművelődési Stratégiája 2007-2013	7
2.2.4. Kulturális célú fejlesztések a többcélú kistérségi társulás komplex területfejlesztési koncepciójában.....	8
2.2.5. Az Országos Közművelődési Stratégia és a helyi komplex területfejlesztési koncepció megfeleltethetősége	10
3. Mozgókönyvtári ellátás a Nagykanizsai Kistérségben	11
4. Helyzetelemzés – a térség települései.....	12
4.1. A koncepció területi hatálya.....	12
4.2. VÁROSOK.....	12
4.2.1. Nagykanizsa	12
2.2. Zalakaros (Zalakarosi Kistérség)	16
4.3. Községek a kistérségben	20
4.3.1. Alsórajk (Pacsai Kistérség)	20
4.3.2. Balatonmagyaród (Zalakarosi Kistérség).....	21
4.3.3. Belezna	22
4.3.4. Bocska	23
4.3.5. Börzönce.....	23
4.3.6. Csapi.....	24
4.3.7. Eszteregnye	25
4.3.8. Felsőrajk (Pacsai Kistérség)	26
4.3.9. Fityeház	27
4.3.10. Fűzvölgy.....	28
4.3.11. Galambok (Zalakarosi Kistérség).....	28
4.3.12. Garabonc(Zalakarosi Kistérség).....	30
4.3.13. Gelse (Zalakarosi Kistérség)	30
4.3.14. Gelsesziget	32
4.3.15. Hahót	33
4.3.16. Homokkomárom.....	33
4.3.17. Hosszúvölgy	34
4.3.18. Kacorlak	35
4.3.19. Kerecseny (Zalakarosi Kistérség)	35
4.3.20. Kilimán (Zalakarosi Kistérség)	36
4.3.21. Kiscéce (Zalakarosi Kistérség).....	37
4.3.22. Liszó	38
4.3.23. Magyarszentmiklós	39

4.3.24.	Magyarszerdahely	40
4.3.25.	Miháld (Zalakarosi Kistérség).....	40
4.3.26.	Murakeresztúr.....	41
4.3.27.	Nagybakónak.....	42
4.3.28.	Nagyrada (Zalakarosi Kistérség).....	42
4.3.29.	Nagyrécse	43
4.3.30.	Nemespátró.....	44
4.3.31.	Orosztony (Zalakarosi Kistérség).....	45
4.3.32.	Pat (Zalakarosi Kistérség)	46
4.3.33.	Pölöskefő	47
4.3.34.	Pötréte (Pacsai Kistérség).....	47
4.3.35.	Rigyác.....	48
4.3.36.	Sand (Zalakarosi Kistérség)	49
4.3.37.	Sormás	50
4.3.38.	Surd	50
4.3.39.	Szepetnek	51
4.3.40.	Újudvar.....	52
4.3.41.	Zalacomár (Zalakarosi Kistérség).....	53
4.3.42.	Zalamerenye (Zalakarosi Kistérség)	54
4.3.43.	Zalasárszeg (Zalakarosi Kistérség)	55
4.3.44.	Zalaszabar (Zalakarosi Kistérség).....	56
4.3.45.	Zalaszentbalázs.....	57
4.3.46.	Zalaszentjakab (Zalakarosi Kistérség)	58
4.3.47.	Zalaújlak (Zalakarosi Kistérség)	58
4.4.	A helyzetelemzés összefoglalása	70
5.	Lehetséges stratégiák	71
5.1.	Komplex fejlesztési programok, infrastruktúra.....	71
5.2.	Szervezeti fejlesztések.....	72
5.3.	Programszervezés.....	72
5.4.	Kommunikáció	73
6.	Összegzés	73

1. Előzmények

1.1. A koncepció kidolgozása

A Nagykanizsai Kistérség kulturális koncepciójának kidolgozását a KÖZKINCS-I. program keretében létrejött kistérségi Közkincs Kerekasztal kezdeményezte. A feladat elvégzésével a projektet vezető Nagykanizsa és környéke Foglalkoztatási, Szociális és Közművelődési Non-profit Kft. a Kerekasztal ülésén elhangzott felkérés alapján a Duplanagy Betéti Társaságot bízta meg. A munkához operatív segítséget a Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása nyújtott.

1.2. A koncepció célja

A Magyarország középtávú fejlesztési célkiűzéseit 2013-ig rögzítő Új Magyarország Fejlesztési Terv hazánk nemzetközi versenyképességének növelését két tényezőhöz köti: a foglalkoztatás bővítéséhez és a tartós növekedés elősegítéséhez. Ezen átfogó célok elérésének egyik szükséges lépése, hogy az embereknek legyen tényleges lehetőségük a tudásalapú társadalomban elengedhetetlen ismeretek és készségek megszerzésére és folyamatos megújítására. Az egyéni képességek kibontakoztatásának lehetősége, az egyén által elérhető képességek és készségek maximuma szorosan összefügg a szellemi javak fogyasztásának minőségével. Az egyén számára elérhető kulturális javak összessége így lehetséges jövőbeli kibontakozásának határait is megszabja.

A települések szempontjából a kulturális infrastruktúra fejlettsége, a helyi közösségek megtartó képessége, a hagyományok életben tartása, a hátrányos helyzetű rétegek kulturális esélyegyenlőségének biztosítása is hozzájárul a versenyképesség megkívánt növekedéséhez. A települések-térségek befektetési és turisztikai célpont és lakóhelyválasztás szempontjából is egymás versenytársai. A kulturális infrastruktúra fejlesztése növeli a lakóhelyválasztási versenyképességet, közvetve segít a lakónépesség megtartásában, ami pedig már konkrét gazdasági versenytényezője az elfogyó népességű kis falvaknak.

Mindezek alapján úgy véljük, a kulturális javak hozzáférhetőségének vizsgálata szorosan összefügg a települések versenyképességi tényezőinek vizsgálatával. Koncepciónkat ezen elvek alapján állítottuk össze.

E koncepció megalkotásának célja, hogy a Nagykanizsai Kistérség rendelkezzen a kulturális terület középtávú fejlesztési céljait meghatározó, a többcélú társulás számára tárgyalásra alkalmas koncepcióval, amelynek alapján kidolgozhatóak a fő fejlesztési feladatokat tartalmazó konkrét projektek.

A koncepció feladata a kistérség kulturális helyzetének elemzése, az elérni szándékozott jövőkép és egyes lehetséges fejlesztési irányok bemutatása. A kulturális koncepció a távlati fejlesztést megalapozó tervdokumentum, amely meghatározza az átfogó fejlesztési célokat, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges információkat biztosít a szféra szereplői számára.

A koncepció megalkotásának folyamatában valamennyi település részt vehetett. A Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása közreműködésével valamennyi településre a helyi kulturális infrastruktúrát, tárgyi és szellemi értékeket, fejlesztési elképzeléseket felmérő kérdőívet juttatunk el. A 49 település közül 34 juttatta vissza a kitöltött kérdőívet (69%).

2. A koncepció háttere

2.1. Jogforrások

2.1.1. A kultúra és az Európai Unió

Az Európai Unió fejlődéstörténete során a kulturális tevékenységekre vonatkozó normaszövegek elsősorban integrációs eszközként jelentek meg. Kulturális tevékenységet említve elsősorban a közös kulturális térség, mint célkitűzés megjelenésével, a kultúrák közötti párbeszéd szorgalmazásával, az európai kulturális hálózatok létrejöttének segítségével, a kulturális ágazatban dolgozók tagországok közötti mobilitásának lehetővé tételével találkozunk. A kulturális politika formálásába beszürodtek az egységes piac működésére vonatkozó minták, az áruk (kulturális szolgáltatások) és a munkaerő (szakemberek) szabad áramlásának biztosítása.

Az Európai Unió alapszövegének tekintett Római Szerződés szövege eredetileg nem tartalmazta a kultúra fogalmát. A kultúra és az oktatás kérdéseivel a közösség csak a hetvenes évek második felétől kezdett behatóan foglalkozni. Az egyre jobban előtérbe került nézetek szerint a közös európai identitás nem alakítható ki az együttműködésre lépő tagállamok polgárainak kulturális interakciói nélkül.

Közösségi szinten az Európai Uniót létrehozó 1992-es szerződés teremtette meg a kulturális programok támogatásának jogi alapjait. A ma érvényes normaszöveg 151. cikkelye szerint (1) „a Közösség hozzájárul a tagállamok kultúrájának virágzásához, tiszteletben tartva nemzeti és regionális sokszínűségüket, ugyanakkor előtérbe helyezve a közös kulturális örökséget. (2) A Közösség fellépésének célja a tagállamok közötti együttműködés előmozdítása és szükség esetén tevékenységük támogatása és kiegészítése a következő területeken:

- az európai népek kultúrája és történelme ismeretének és terjesztésének javítása;
- az európai jelentőségű kulturális örökség megőrzése és védelme;
- nem kereskedelmi jellegű kulturális cserék;
- művészeti és irodalmi alkotás, beleértve az audiovizuális szektort is.

(3) A Közösség és a tagállamok erősítik az együttműködést harmadik országokkal és a kultúra területén hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel, különösen az Európa Tanáccsal.

(4) A Közösség az e szerződés egyéb rendelkezései alá tartozó tevékenysége során, különösen kultúrái sokszínűségének tiszteletben tartása és támogatása érdekében, figyelembe veszi a kulturális szempontokat.

A kultúra területén folytatott közösségi tevékenység fogalmának meghatározásáról született a Tanács egy 2002-ben hozott határozata, mely szerint az európai hozzáadott érték általános előfeltétele a Közösség tevékenységének a kultúra területén. A határozat szerint ezen hozzáadott értéket a multilaterális programok, a tagállamok közötti együttműködések, a kultúrák kölcsönös megértését, az együttműködés megértését, az integráció elmélyítését szolgáló programok hordozzák.

A kultúra támogatásának mai törekvése, hogy programokkal és pályázatokkal támogassa a tagállamokban a kulturális tevékenységek és kifejezésformák sokszínűségét, rámutasson ezek sajátosságaira, s hozzájáruljon a közös kulturális örökség megőrzéséhez.

Mivel az Európai Unió számára a kulturális támogatások finanszírozása elsősorban az integráció mélyítésének egyik eszköze, ezért az innen érkező egységesítő hatásokat célszerű hazai eszközökkel csökkenteni. A hazai kulturális tervezésben kistérségi szinten is fokozottabb figyelmet kell fordítani a nemzeti identitás és hagyományok fenntartására, saját célkitűzések megfogalmazására.

2.1.2. Kulturális szabályozás Magyarországon

Az önkormányzatok kulturális tevékenységének alapjait a **helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény** határozza meg. A törvény 8.§ (1) bekezdése a települési önkormányzatok feladatai közé sorolja a gyermek és ifjúsági feladatokról való gondoskodást, a közösségi tér biztosítását, a közművelődési, tudományos, művészeti tevékenység, sport támogatását, az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítését. A paragrafus (2) bekezdése azonban a helyi igények és az anyagi lehetőségek függvényében saját hatáskörbe utalja a feladat ellátásának és módját és mértékét. Ugyanezen paragrafus (5) bekezdése szerint az önkormányzat feladatai körében támogatja a lakosság önszerveződő közösségeinek a tevékenységét és együttműködik e közösségekkel. A képviselő-testület a szervezeti és működési szabályzatában határozza meg, mely önszerveződő közösségek képviselőit illeti meg tevékenységi körében tanácskozási jog a képviselő-testület és bizottsága ülésein.

A kulturális terület részletes szabályozását a **muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény** végzi el. E jogszabály részletesen meghatározza a kultúrához, a kulturálódáshoz való jog alapelveit, illetve az egyes szakmai területek tartalmát. A települési önkormányzatok kötelező feladatává változatlanul csak a könyvtári ellátás biztosítását, illetve közösségi szintér biztosítását teszi, módját és tartalmát helyi döntés határozhatja meg. A törvény gondoskodik arról is, hogy a helyi lakosság javaslattételi, véleményezési joggal részt vehessen a közművelődést érintő döntések előkészítésében, illetve figyelemmel kísérhesse a terület pénzügyi eszközeinek felhasználását a helyben létrehozott közművelődési tanácson keresztül.

A **2004. évi CVII. törvény a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról** lehetővé teszi, hogy többcélú kistérségi társulások is végezzenek közművelődési, közgyűjtésményi tevékenységet (2. §). Ezt a vállalat azonban anyagi hozzájárulás nem támogatja. A mozgókönyvtári ellátás finanszírozását az éves költségvetési törvényben meghatározott mozgókönyvtári normatív biztosítja, melynek 2007-től egy része helyi döntés alapján közművelődési célra is fordítható. Mozdókönyvtári normatívát azokra a településekre igényelhet a kistérség, melyek leiratkoznak a nyilvános könyvtárak listájáról.

A **helyi önkormányzatok könyvtári és közművelődési érdekeltség-növelő támogatásáról szóló 4/2004. számú NKÖM rendelet** szerint az önkormányzatok évente pályázhatnak saját anyagi forrásuk mértékében arányosan megállapított összegre. A rendelkezésre álló összeg a helyi önkormányzat által fenntartott, illetve az önkormányzattal kötött közművelődési megállapodás alapján működő közművelődési intézmények, közösségi szinterek technikai, műszaki eszközállományának, berendezési tárgyainak gyarapítására használható fel.

2.2. Csatlakozó fejlesztési dokumentumok

2.2.1. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv releváns programjai

2.2.1.1. Társadalmi Megújulás Operatív Program (TÁMOP)

2. prioritás: Az alkalmazkodóképesség javítása

- Lépj egyet előre
- Munkaerő-piaci kulcskompetenciák fejlesztése

3. prioritás: A minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek

- a közművelődési intézményrendszer atipikus, nem formális képzési szolgáltatásainak fejlesztése (intézményfejlesztés, kapacitásnövelő képzések, a közművelődési intézményekben dolgozók foglalkoztatásai lehetőségeinek bővítése, szakkörök, iskolán kívüli tehetséggondozás)
- a közgyűjtemények oktatási és képzési szerepének növelése
- a formális és nem formális tanulási formák kapcsolódásának segítése

5. prioritás: Társadalmi befogadás, részvétel erősítése

- gyermek- és ifjúsági programok
- a helyi közösségek és a civil társadalom fejlesztése, helyi civil kezdeményezések támogatása, önkéntesség elterjesztése

2.2.1.2. Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP)

1. prioritás: Az oktatási infrastruktúra fejlesztése
 - multifunkcionális közösségi központok kialakítása a térségben központi szerepet betöltő nagyvárosban
 - közgyűjtemények iskolabarát fejlesztése, oktatási-képzési szerepük erősítése

2.2.1.3. Nyugat-Dunántúli Operatív Program (NyDOP)

2. prioritás: turizmusfejlesztés – Pannon örökség megújítása

- a termálvízkincsre alapozott egészségturisztikai és szabadidős fejlesztések
- történelmi emlékek egymásra épülő integrált fejlesztése
- tájegységekre jellemző ökoturisztikai, kistérségi tematikus programok
- turisztikai intézményrendszer megújítása

3. prioritás: városfejlesztés

- városközpontok értékőrző megújítása

5. prioritás: helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése

- a regionális információs társadalom kiteljesítését elősegítő informatikai fejlesztések

2.2.2. Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)

III. tengely: a vidéki élet minősége és a vidéki gazdaság diverzifikálása

- a turisztikai tevékenység ösztönzése
- a vidéki területek életminőségének javítása
- falumegújítás és –fejlesztés
- a vidéki örökség megőrzése és fenntartható fejlesztése
- a kulturális örökség megőrzése

A LEADER-program

- helyi fejlesztési stratégiák megvalósítása

2.2.3. Az OKM Közművelődési Stratégiája 2007-2013

Az OKM 2007 májusában kiadott közművelődési stratégiája a közművelődési intézmények és formák iránti igényeket az alábbi típusokba sorolja:

- legnagyobb igény az ünnepi kultúra, szabadtéri programok, nagyrendezvények iránt

- helyi kultúra ápolása
- nem formális képzésekben vállalt szerepkör
- önkifejezés, kreativitás, néphagyomány
- kirekesztéssel szembeni küzdelem.

A program fő prioritásokként az alábbi szakmai célokat fogalmazza meg:

1. a kulturális esélyegyenlőtlenségek csökkentése
2. a művelődéshez való alkotmányos jog gyakorlása bővülő intézményi keretek között
3. a gazdasági versenyképesség növelése felnőttképzés és átképzés révén
4. kreativitás, öntevékenység és alkalmazkodóképesség fejlesztése
4. a társadalmi kohézió erősítése.

A program által meghatározott – az ÚMFT programjaival összefüggő – releváns beavatkozási területek:

- I. Kulturális vidékfejlesztés, területfejlesztés
 1. Közkincs-program (benne AGÓRA, AGÓRA Plusz, Tengertánc, PANKKK)
 2. „Kell egy hely – a közművelődéshez” program: célja, hogy minden település rendelkezzen közművelődési intézménnyel
 3. „Egy fedél alatt” – ÁMK-fejlesztési program
 4. „Együtt a térben – összetartozunk” – a többcélú társulások feladatellátásának segítése
- II. A közművelődési intézmények szocio-kulturális szolgáltatásainak fejlesztése
 1. „Építő közösségek” – a közművelődési intézmények atipikus képzési formáinak támogatása, az időskorú és fiatal generáció közművelődésének segítése
 2. kulturális turizmus, környezettudatos szemlélet alakítása
 3. „Egyedül nem megy” – a közművelődési civil szervezetekkel való együttműködés stabilizálása
- III. Élethosszig tartó tanulás
 1. a munkaerőpiaci orientációjú felnőttképzés területe
 2. „Innovatív szakszerűség” – a közművelődésben dolgozók általános képzése
- IV. Kreativitás, önkifejezés
 1. hagyományápolás és népművészet
 2. öntevékeny alkotók és közösségek működésének támogatása
- V. Az infokommunikációs technológia szakmai megjelenése
 1. technológiák és tartalmak elterjesztése a közösségi intézményrendszeren belül

2.2.4. Kulturális célú fejlesztések a többcélú kistérségi társulás komplex területfejlesztési koncepciójában

A Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása megbízásából 2005-ben készült el a térség komplex területfejlesztési koncepciója. E stratégiai program szerint a kulturális terület rész-koncepcióját az alábbi kereteken belül hozhatjuk létre:

- 1. célkitűzés: a térség életszínvonalának növelése a foglalkoztatottság növelése, az elvándorlás megállítása és a megújulásra kész helyi közösségek révén (beleértve a helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatását, a humán szolgáltatások fejlesztését és a fiatal korú lakosság problémáinak felkarolását)

- 3. célkitűzés: természeti és épített értékeken alapuló turisztikai potenciál növelése (a térség hagyományainak, kulturális örökségének megismerése, megőrzése, természeti és épített környezet állagmegőrzése, egységes térségi idegenforgalmi arculat kialakítása, minőségi szolgáltatások és programok kialakítása, továbbfejlesztése)
- 4. célkitűzés: a kistérségen belüli társadalmi-gazdasági kohézió kialakítása (térségi szemlélet erősítése, közösségfejlesztés, civil szervezetek megerősítése, fejlesztésekbe történő bevonásuk, információs és kommunikációs technikák fejlesztése)

A fejlesztési koncepció által rögzített operatív programok kulturális fejlesztések lehetséges irányaként az alábbi lehetőségeket tartalmazzák:

1.1. Termálturizmus komplex turisztikai kínálatának kialakítása

1. Humán erőforrás fejlesztése az ágazatban, szakmai színvonal növelése érdekében szorosabb együttműködés a képzőintézményekkel
2. Kiegészítő szolgáltatások, programcsomagok megfogalmazása a különböző célcsoportoknak

1.2. Aktív turizmus fejlesztése

1. Lovasturizmus fejlesztése, lovasiskolai és kocsis szolgáltatás bővítése
2. Kerékpáros útvonalak kialakítása, szolgáltatások bevezetése (kölsönzők, szervizek, túraajánlatok)
3. Ökoturizmus fejlesztése a természeti értékekre alapozva
4. Szezonális megszűntetése érdekében a téli sportok feltételeinek megteremtése

1.3. Bor- és gasztronómiaturizmus fejlesztése

1. Szervezeti fejlesztés a meglévő köztestületek bevonásával
2. Termékfejlesztés: térségi specialitások, helyi mezőgazdasági termékek összekapcsolása a vendéglátóhelyekkel
3. Bortermelők szakmai képzése
4. Borkínáló pincék létesítése a kijelölendő turistaútvonalak mentén

1.4. Falusi turizmus fejlesztése

1. Falusi szállásférőhelyek számának növelése
2. Komplex falusi életmód-ajánlatok kidolgozása
3. Faluszépítési mozgalmak ösztönzése

1.5. Kulturális örökség és épített környezet védelme

1. Hagyományörzés felelevenítése
2. Kézműipar és tárgyalkotó népművészet, népi kismesterségek bemutatása
3. Épített örökség állagjavítása, rehabilitációja
4. Térségi fesztiválok szervezése, vásárok

1.6. Turisztikai menedzsment szervezet kialakítása

1. Képzett turisztikai szakemberek foglalkoztatása a megfelelő infrastruktúra hozzárendelésével
2. Térségi egyeztetések –akár viták- során a térség egységes arculatának megfogalmazása – közös turisztikai kép
3. Piackutatás, erőteljes marketing tevékenység
4. Együttműködés a sármelléki repülőtérrel a térség komplex kínálatára alapozva

3.1. Képzési programok a munkaerőpiaci igényekhez igazodva

1. Felnőttoktatás kialakítása, bővítése
2. Helyi munkaerőpiaci szükségletek felmérése
3. A felmérés ismeretében a képzési struktúra átalakítása, új képzések indítása
4. Nyelvi képzés megerősítése, kiszélesítése

3.3. Helyi civil kezdeményezések támogatása

1. Civil szervezetek szerepének meghatározása
2. Fejlesztésekbe, feladatokba történő bevonásuk (pl. szociális szolgáltatások)

4.1. Térségi információs hálózat kialakítása

1. Belső kommunikációs hálózat megteremtése
2. Rendszeres térségi kiadvány elindítása

4.2. Térségi Közéleti Fórum elindítása a párbeszédért

A térségi párbeszéd elindítása, a kohézió érdekében egy meghatározott rendszerességgel összehívott fórum, melynek célja egyrészt a különböző szereplők bevonása a fejlesztésekbe, másrészt a közös gondolkodás elindítása, az érdekek egyeztetése, projektgenerálás, fejlesztés.

4.3. Kistérségi menedzsmentszervezet kialakítása

1. Kistérségek menedzserek felkészítése, szakmai képzése
2. Kapacitásbővítés felkészült szakemberekkel, a hozzárendelt infrastruktúrával
3. Szervezetten belüli feladatmegosztás közigazgatási és területfejlesztési feladatokra

2.2.5. Az Országos Közművelődési Stratégia és a helyi komplex területfejlesztési koncepció megfeleltethetősége

Országos Közművelődési Stratégia	helyi komplex területfejlesztési koncepció
I. Kulturális vidékfejlesztés, területfejlesztés	1.4.3. Faluszépítési mozgalmak ösztönzése
II. 1. „Építő közösségek” – a közművelődési intézmények atipikus képzési formáinak támogatása, az időskorú és fiatal generáció közművelődésének segítése	
II. 2. kulturális turizmus, környezettudatos szemlélet alakítása	1.5. Kulturális örökség és épített környezet védelme 1. Hagyományörzés felelevenítése 2. Kézműipar és tárgyalkotó népművészet, népi kismesterségek bemutatása 3. Épített örökség állagjavítása, rehabilitációja 4. Térségi fesztiválok szervezése, vásárok
II.3. „Egyedül nem megy” – a közművelődési civil szervezetekkel való együttműködés stabilizálása	3.3. Helyi civil kezdeményezések támogatása 1. Civil szervezetek szerepének meghatározása 2. Fejlesztésekbe, feladatokba történő bevonásuk (pl. szociális szolgáltatások)
III.1.a munkaerőpiaci orientációjú felnőtt-	3.1. Képzési programok a munkaerőpiaci

képzés területe	igényekhez igazodva 1. Felnőttoktatás kialakítása, bővítése 2. Helyi munkaerőpiaci szükségletek felmérése 3. A felmérés ismeretében a képzési struktúra átalakítása, új képzések indítása 4. Nyelvi képzés megerősítése, kiszélesítése
III.2. „Innovatív szakszerűség” – a közművelődésben dolgozók általános képzése	
IV.1. hagyományápolás és népművészet	
IV.2. öntevékeny alkotók és közösségek működésének támogatása	
V. Az infokommunikációs technológia szakmai megjelenése	4.1. Térségi információs hálózat kialakítása 1. Belső kommunikációs hálózat megteremtése

Fentiek alapján látható, hogy a helyi komplex fejlesztési terv a közművelődési fejlesztések szempontjából jelentős kiegészítésre szorul.

3. Mozgókönyvtári ellátás a Nagykanizsai Kistérségben

A Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása megalakulásakor felvállalta a könyvtári ellátás közös megoldását is, hogy a társuláshoz tartozó településeken megvalósuljon egy egységes, internetes szoftver támogatásával működtetett, a települések nagyságrendjét, szükségleteit figyelembe vevő könyvtári és információs szolgáltató rendszer. Ezt a rendszert nevezzük ma Nagykanizsai Kistérség Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszernek (NKKSZR). Az NK-KSZR szolgáltatásait a korábbi együttműködésekre alapozva 2005-től végzi a kistérség területén, 47 településen a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtár. Az ellátás a kistérség településeinek igényei szerint történik. Elemei a Nagykanizsai Kistérségi (Könyvtári) Adatkezelő Rendszer (NagyKar), a mozgókönyvtári ellátás, a rendszeres (negyedévenkénti) dokumentumellátás és a teljes könyvtárellátási szolgáltatás.

A Halis István Könyvtár 2007-ben szolgáltató könyvtárként 13 településen látta el a mozgókönyvtári feladatokat a Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása területén. További 24, a kistérséghez tartozó községben hagyományos ellátórendszeri szolgáltatást biztosított. A szolgáltatások számítógépes háttéréként működő www.nagykar.hu című honlaprendszer pedig minden kistérségi település könyvtárának a rendelkezésére állt.

A Társulás 2007-ben 13 település után igényelte a normatív támogatást. A szolgáltató könyvtár fontosnak tartotta, hogy az újonnan csatlakozott településen is olyan helyeken létesüljön szolgáltató hely, amely más okból is látogatott, s lehetőleg rendelkezik közösségi internetes hellyel, hiszen ez biztosítja az ott elérhető könyvtári szolgáltatások teljességét.

A mozgókönyvtári ellátás „dokumentumellátórendszer” formáját 24 településen biztosította a könyvtár: Alsórajk, Csapi, Eszteregnye, Felsőrajk, Füzvölgy, Galambok, Garabonc, Hahót, Homokkomárom, Hosszúvölgy, Liszó, Magyarszerdahely, Miháld, Murakeresztúr, Nagybakónak, Nagyrada, Nemespátró, Sand, Sormás, Surd, Szepetnek, Zalasabar, Zalaszentjakab, Zalaújlak. Ezek a települések anyagilag is hozzájárultak az ellátáshoz a dokumentumbeszerzési keret biztosításával, egyedi szerződések alapján. 2006-ban 27 ilyen település volt, de 3-an közülük – Kerecseny, Kisrécse, Pötréte – a „teljes könyvtár-ellátási szolgáltatást” rendelte meg 2007-ben a szolgáltató könyvtártól.

A mozgókönyvtári ellátás „teljes könyvtár-ellátási szolgáltatás” formáját 2007-ben 13 (2006-hoz képest 5-tel több) a nyilvános könyvtárak jegyzékén nem szereplő település Balatonmagyaród, Börzönce, Gelsesziget, Kacorlak, Kerecseny, Kilimán, Kistrécsse, Magyarszentmiklós, Orosztony, Pat, Pölöskefő, Pötréte és Zalasárszeg igényelte, melyre támogatást igényelt és kapott a Társulás.

Forrás: *Czupi Gyula: Jelentés a Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása területén 2007-ben végzett mozgókönyvtári ellátásról és az ezzel kapcsolatos normatív támogatás felhasználásáról*

4. Helyzetelemzés – a térség települései

4.1. A koncepció területi hatálya

A kistérségi Közkincs Kerekasztal létrehozására vonatkozó pályázatát az akkor még Nagykanizsa és környéke Foglalkoztatási, Szociális és Közművelődési Kht. a Nagykanizsai Kistérség Többcélú Társulása által összefogott települések bázisára, 48 településre alapozta. 2007. szeptemberében azonban a Parlament döntése nyomán létrejött az önálló Zalakarosi Kistérség és a Pacsai Kistérség, mellyel a Nagykanizsai Kistérség településeinek száma – 22 település kiválásával és egy új község csatlakozásával – 48-ról 27-re csökkent.

Jelen koncepció létrehozása során kettős lehatárolás szerint jártunk el. Egyfelől a pályázatnak megfelelően figyelembe vettük az eredeti Nagykanizsai Kistérség területi hatályait, tudomásul véve azonban, hogy 22 település e szöveg megszületésekor már más érdekeltségi körben tervezte jövőjét.

A koncepció által érintett települések jelen kistérségi besorolásuk szerint:

Nagykanizsai Kistérség:

Belezná, Bocskai, Börzönce, Csapi, Eszteregnye, Fityeház, Füzvölgy, Gelsesziget, Hahót, Homokkomárom, Hosszúvölgy, Kacorlak, Liszó, Magyarszentmiklós, Magyarszerdahely, Murakeresztúr, Nagybakónak, Nagykanizsa, Nagytrécsse, Nemespátró, Pölöskefő, Rigyác, Sormás, Surd, Szepetnek, Újudvar, Zalaszentbalázs.

Zalakarosi Kistérség:

Balatonmagyaród, Galambok, Garabonc, Gelse, Kerecseny, Kilimán, Kistrécsse, Miháld, Nagyrada, Orosztony, Pat, Sand, Zalakaros, Zalakomár, Zalamerénye, Zalasárszeg, Zalasabár, Zalaszentjakab, Zalaújlak.

Pacsai Kistérség:

Alsórajk, Felsőrajk, Pötréte.

4.2. VÁROSOK

4.2.1. Nagykanizsa

A településről általában

A kistérség természetes központja a megyei jogú rangban álló, 52 ezer lakosú Nagykanizsa. Az elmúlt évekre a népesség folyamatos csökkenése a jellemző, mértéke kisebb, mint korábban, de tartós tendenciának látszik. Elsősorban a természetes szaporodás visszaesése jellemző. A legfiatalabbak aránya a népességen belül csökken, a 65 éven felülieké viszont emelkedik. A település története az őskorig nyúlik vissza. A vízfolyások mellett, dombok közt fekvő helyet már a rómaiak korában utak keresztezték, mely utakon már a magyarok előtt megérkezett a kereszténység. Az utak metszéspontjában fekvő Kanizsa (Knysa, ahogy 1245-ből származó

IV. Béla adományozó levelében szerepel) mindig is fontos mező- és kereskedőváros valamint európai hírű végvár volt. Még a 90 éves török ittlét és a vár lerombolása sem tudott ezen változtatni. A vár köveiből Ferences rendi kolostor és templom épült, és 1765-től már piarista gimnázium működött, így a 18. század végére a térség szellemi központjává is vált. Az igazi virágkorát a 19. század második felében és a századfordulón élte. Bankok nyíltak, ipari létesítmények települtek, főiskolát alapítottak, és vasúton is elérhetővé vált. Számos műemlék jellegű épület emlékeztet erre az időszakra. Trianon, a II. világháború és az azt követő időszak visszafejlődésre ítélte a várost, melyből sem a 60-as évekbeli ipari fellendülés, sem pedig a rendszerváltás nem tudta számottevően kimozdítani. Az utóbbi években Nagykanizsa különféle rendezvényeivel és turisztikai célú fejlesztéseivel a turizmus felé is nyit.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A városi közművelődési színterek gerincét az önkormányzati fenntartású közművelődési és közgyűjteményi intézményhálózat jelenti, melyek többsége 2008 óta közös irányítás alatt, Kanizsa Kulturális Központ néven működik. Főbb intézményegységei:

- Hevesi Sándor Művelődési Központ

A város legnagyobb, 1976-tól folyamatosan működő, több mint 5500 négyzetméteres intézménye. 2006-07-ben teljes felújításon esett át, Színházi előadásokra, nagyrendezvényekre, kiállításokra, kamara-programok lebonyolítására egyaránt alkalmas.

- Móricz Zsigmond Művelődési Ház

A kiskanizsai városrész közművelődési igényeit kiszolgáló intézmény az egykori polgári olvasóköri épületében. Az épület állaga folyamatosan romlik, felújítást igényel. Felnőttképzési helyszíneként is használják. Az intézményhez kötődve jelentős művészeti csoportok működnek (Kanizsa Táncegyüttes, Zalagyöngye Táncegyüttes, Igricek, Kanizsa Csillagai)

- Medgyaszay Ház

Az egykori városi mozi épületének műemléki felújításával létrehozott közművelődési intézmény. Funkciója bizonytalan. Nagyterme elsősorban városi díszteremként jelenik meg, az intézményben főleg művészeti jellegű programokat rendeznek.

- Magyar Plakátház

2006-ban létrehozott közgyűjteményi intézmény. Előadóterme kisebb konferenciáknak, előadásoknak ad otthont.

- Képzőművészetek Háza.

Közgyűjteményi intézményként funkcionál, elsősorban két állandó kiállításnak ad otthont, a Z. Soós- és Sass Brunner-hagyaték gondozója. Aulája előadások és komolyzenei programok megtartására is alkalmas. A plakátházzal közös szakmai vezetés alá került.

Önkormányzati intézmény a 250 ezer kötetes Halis István Városi Könyvtár. Városközponti, korszerű épülete 2001-ben készült el. Digitális állományának bővülése és mozgókönyvtári szolgáltatásai révén valódi térségi szerepkört képes betölteni. Az intézmény konferenciaterme és kisebb előadói az egyik legnépszerűbb rendezvényhelyszínné teszik a városban. Ugyancsak önkormányzati fenntartású a Farkas Ferenc Zeneiskola és Aranymetszés Művészeti Iskola. Tanári és növendéki zenekarai rendszeres fellépői a városi rendezvényeknek.

Zala megyei fenntartású a Thúry György Múzeum, mely Fő úti kiállítóterme révén jelenik meg nagyközönség előtt. Egyesületi fenntartású a VOKE Kodály Zoltán Művelődési Ház. Feladata egyrészt a vasúti dolgozók, másrészt a déli városrész speciális kulturális igényének kielégítése. Alapítványi formában működik a Honvéd Kaszinó. Részben ugyancsak közösségi térként funkcionál a Cigány Kisebbségi Önkormányzat működtetésében a Bogdán János Cigány Közösségi Ház is. A helyi Közművelődési és Városszépítő Egyesület tulajdonát képezi a

miklósfai Mindenki Háza. Az intézmény elsősorban a városrész művelődési és rekreációs igényeinek kielégítését szolgálja.

Az intézményhálózat földrajzi eloszlására egyfajta aránytalanság jellemző. A város központjában jelentős túlkínálatról beszélhetünk. Az önkormányzati intézmények funkciója egymásba csúszik, sokszor bizonytalan, miközben más területek részben ellátatlanok. Régi hiány, hogy a város lakosságának felét adó, azaz legalább 25 ezer ember otthonául szolgáló keleti városrésznek egyetlen közművelődési intézménye sincs. Ugyancsak ellátatlan a peremkerületek egy része, nincs semmilyen közösségi tér az egyik legnépesebb külvárosban, Palinban.

A városban és térségében érezhető a kulturális vállalkozások súlya. Ludvig Zoltán festőművész nevéhez kötődik a Kistrécséhez tartozó Kendlimajorban létrehozott nemzetközi művésztelep működtetése, mely ma már az év minden szakában európai és Európán túli képzőművészeket hoz Nagykanizsára. A város területén több, magánkézben lévő galéria működik, bemutatkozási lehetőséget nyújtva kortárs képzőművészek számára. Vállalkozási és civil elemek ötvözésével jött létre a városhoz közeli Cserfő-szőlőhegyen a Cserfő JazzLand elnevezésű nyári jazzfesztivál széles nemzetközi szereplőgárdával.

Külön említendő a média helyzete. Az önkormányzat gazdasági vállalkozásként működteti saját szerkesztősegeit, külön kft.-t hozva létre a városi hetilap és a város televízió fenntartására. Az ingyen terjesztett, hetente 23 ezer példányban megjelenő Kanizsa Dél-zalai Hetilapnak online kiadása is létezik. Alig-alig működik viszont az önkormányzati internetes felület: a www.nagykanizsa.hu honlap tartalma nagyon nehezen kezelhető, nem felhasználóbarát.

Az önkormányzati tulajdonú médián kívül meghatározó a megyei szerkesztésű Zalai Hírlap jelenléte. A kereskedelmi hetilapok (elsősorban a Szuperinfo és a Maraton című lapok helyi kiadásai) népszerű hirdetési helyeket kínálnak, tartalomszolgáltatás terén viszont nem számottevők.

A városban 2005 vége óta működik helyi kereskedelmi rádió. A Kanizsa Rádió gyakorlatilag versenytárs nélküli e területen, más helyi, vagy regionális rádió-műsorszolgáltatóval nem kell versenyeznie.

Kulturális szempontból említésre méltó a negyedévente megjelenő Pannon Tükör című folyóirat, melyben kanizsai írók, költők rendszeres publikálásra kapnak lehetőséget. A lapot az önkormányzat anyagilag is támogatja.

Megemlítendő a város könyvkiadást segítő tevékenysége is. A helyben működő írók-költők elsősorban a Kulturális alapon keresztül juthatnak támogatáshoz. Az önkormányzat néha egyedi döntéssel is hozzájárul könyvkiadáshoz: példaként említhetjük a városmonográfia első két kötetének finanszírozását, illetve a helyi szerzőket publikáláshoz juttató Kanizsa Antológia kötetét.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A városban jelen pillanatban 121 jogerősen bejegyzett alapítvány és 214 társadalmi szervezet működik. A civil szervezetek egy része a művészeti tevékenység segítésére jött létre – így alapítvány támogatja a zeneiskolában végzett munkát, s bejegyzett szervezetként működik a művelődési házak több művészeti csoportja is. Bejegyzése szerint kulturális tevékenységet 47 szervezet folytat a városban. Nyilvános tevékenysége alapján kiemelkedik közülük az Aranymetszés Alapítvány, Bojtár Népzenei Együttes, Cantare 97 Alapítvány, HSMK Premier Táncklub, Kanizsa Csillagai Művészeti Egyesület, Kanizsa és Környéke Gasztronómiai Egyesület, Kanizsa Fúvós Egyesület, Kanizsa Hagyományápoló Egyesület, Kanizsai Klasszikusok Egyesület, Kanizsai Zeneiskoláért Alapítvány, Kiskanizsa Kulturális Egyesület, KORTÁRS

Művészetpártoló Alapítvány, Nagykanizsai Honvéd Kaszinóért Alapítvány, Tüttő János Nótaklub.

Az önkormányzat évente nagyjából 10 millió forinttal támogatja a helyben megvalósuló kulturális kezdeményezéseket a Kulturális Alap pályázati rendszerén keresztül. Az alapból nem csak civil szervezetek részesülnek, sok esetben ez a forrása az önkormányzati intézmények programfinanszírozásának is.

Nagykanizsa népes testvérvárosi kapcsolatokkal rendelkezik (Kovászna, Puchheim, Hirson, Akko, Salo, Gleisdorf, Kazanlak, Togliatti). A kapcsolatok kiépítését pályázati rendszer is szolgálja, melyen keresztül civil kezdeményezések is finanszírozásra találhatnak.

Programok, rendezvények

Programok tekintetében városi szinten szintén esetenként túlkínálat alakul ki, míg a város peremkerülete helyenként ellátatlan.

A kulturális programszervezési törekvések egy része arra irányul, hogy Nagykanizsán meghonosodjon egy vagy több regionális, országos, vagy nemzetközi vonzerőt képező nagyrendezvény. Ezt a célt szolgálja a hagyományos őszi jazzfesztivál, a kétévente rendezett kárpát-medencei Csengey Dénes versmondó verseny, a Tavaszi Fesztivál, a meghonosítani akart gólyalábas játékok. A rendezvényi koncepció átalakulásával a ma hagyományosan április végére tervezett város napja, illetve a 2004 óta létező őszi bor- és dödöllefesztivál inkább helyi, kistérségi vonzerejű programot kínál.

A városi kulturális intézmények kínálata elsősorban a helyi lakosságot célozza. E tekintetben az intézmények programjainak rétegződésével találkozhatunk: a Kanizsai Kulturális Közpon- ton belül elsősorban a népi kultúrát célozza a Móricz Művelődési Ház, a „magaskultúra” foglalja el a Medgyaszay Ház színpadát, míg a népszerű, eladható kommerszet elsősorban a HSMK kínálatában leljük.

Fontosabb rendezvények:

- Miklósfai répa főző verseny (január)
- CWG Nemzetközi Vízilabda Torna (február)
- Tavaszi Művészeti Fesztivál (március)
- Kreatív Fesztivál (április)
- Város Napja (április)
- Sáskajárás, sáskavarázs, rétesfesztivál (április)
- Nemzetközi Military Bajnokság (június)
- Gólyalábas Világjátékok (június)
- Alpok-Adria Nemzetközi Díjugrató Bajnokság (július)
- Cserfő Jazzland (július)
- Igric Fesztivál (augusztus)
- Kanizsai bor- és dödöllefesztivál (szeptember)
- Kanizsa MKB Nemzetközi Jazz Fesztivál (október)
- Kodály Zoltán Művészeti Napok (október)

Tervek

A város érvényes, ám átdolgozás előtt álló kulturális koncepciója az alábbi fő célokat fogalmazza meg:

- A kultúra, mint az esélyteremtés eszköze legyen hozzáférhető mindenki számára. Ennek érdekében szükséges a közművelődéshez szükséges ellátó rendszer kiépítése a peremkerületekben és az intézményi koordináció- integráció megteremtése.

- A közösségi szintérenként működő önkormányzati intézményhálózat teljes körű kiépítése, az épületek felújítása és új kommunikációs technikákkal való ellátása. A különböző kulturális feladatot ellátó intézmények, közösségi szinterek és ellátó rendszerek több-célú funkcióra alkalmas integrált nonprofit szervezeti formáinak kialakítása.
- A nemzeti és helyi kulturális hagyományok és értékek megőrzése és bővítése.
- Műemlék és helyi védelem alatt álló épületek felújítása és bekapcsolása a kulturális és oktatási ellátórendszerbe.
- A művészet kiemelt támogatása

Tehetséggondozás, ösztöndíjrendszer kialakítása, tehetséges fiatal művészek „menedzselése” hazai és nemzetközi vonatkozásban testvérvárosi kapcsolatok kihasználásával, művészek támogatása megrendelésekkel, művészeti iskolák támogatása, új technikákon alapuló új művészeti területek patronálása, új nemzedékek kezdetben szubkultúráként megjelenő kezdeményezéseinek támogatása.

- Esélyteremtés, új célcsoportok megnyerése

Felnőttoktatás kínálatának bővítése – felnőtt- és időskorú tanulás népszerűsítése az egészség és hasznosságtudat megtartása érdekében. A kulturális lehetőségekhez való hozzáférés biztosítása a hátrányos helyzetű, alacsony iskolázottságú rétegeknek. A vidék és város közti különbség kompenzálása kistérségi együttműködéssel a kultúra területén. Követhető kulturális fogyasztási minták erősítése.

- Gyermekművelés erősítése.

Szorosabb együttműködés az iskolai és azon kívüli kulturális szolgáltatásokban, a gyermekművelés intézményes feltételeinek megteremtése, a művészeti oktatás támogatása..

- A kultúra gazdaságélénkítő hatásainak kihasználása

Kulturális turizmus és ezen belül a fesztiválturizmus erősítése – Nagykanizsa és a térség arculatához, hagyományaihoz illeszkedő „nagyrendezvények” erősítése, illetve újjak életre hívása.

- A civil kezdeményezések kiemelt támogatása

Civil szervezetek felkarolása, infrastrukturális feltételek megteremtése.

4.2.2. Zalakaros (Zalakarosi Kistérség)

A településről általában

Zalakaros város Nagykanizsától 18 km-re északkeletre fekszik a Zala-völgyben, a Balatontól 20 km-re. 5 km-es út köti össze a 7-es számú főúttal. A legközelebbi vasútállomás 7 km-re található Zalakomárban, a 15 km-re fekvő repülőtér Sármelléken található. A rövidesen elkészülő autópálya és az egyre nagyobb szerepet betöltő repülőtér jelentősen javítja a település lehetőségeit. Közigazgatásilag a város Zala megyéhez tartozik, turisztikai szempontból pedig a Balaton régióhoz. A kisváros környezetében apró- és kis falvak találhatók. Zalakaros 2007 óta az ezen településekből (19) alkotott Zalakaros Térsége Többcélú Kistérségi Társulás gesztor szerepét tölti be. Lakossága 2017 fő (2006).

A település általános fejlődése az országos átlagot meghaladja. A város vezetése középtávú célként Zalakarost turizmusszervező központként, kistérségi központként határozta meg. Hosszú távon egy elegáns megjelenésű és hangulatú kisváros megteremtéséről gondolkodnak, amely színvonalas üdülő- és gyógyászati központ szerepét tölti be a térségben.

Ma egy elegáns üdülőövezetet és egy községi településközpontot érezhetnek az ide érkezők. A vendégek tájékozódását segítő, tájba illő információs táblák, a tiszta, virágos sétányok, valamint a köztereken elhelyezett művészeti alkotások nagyfokú igényességet mutatnak. Mindez elsősorban a gyógyfürdő környezetére jellemző. A „faluközpont”-ot nem fejlesztet-

ték, a kereskedelmi egységek, a megrepesztett falú művelődési ház, a rossz térszerkezet a városi ranggal nincs összhangban.

Zalakaros népességszáma évszakonként változó. Az állandó lakosság mellett jelentős az üdülőtulajdonnal rendelkezők száma. Elsősorban az idősebb korosztályból, külföldiekből tevődik össze a tulajdonosoknak az a csoportja, akik kora tavasztól késő őszig Zalakaroson élnek. Meghatározó a szolgáltatást nyújtó vállalkozók és alkalmazottaik szezonális ideköltözése is. E két szegmens becsült létszáma 1200 fő körül van.

A város kulturális életének centrumát a turisztikához kötődő művészeti programok és az ünnepi léthez kötődő művelődési alkalmak adják, melyeket a Polgármesteri Hivatal Idegenforgalmi, Közművelődési és Sportirodája szervez. A 2006. márc. 10-én lezárult szakfelügyelet megállapítása szerint a jelenlegi közművelődési működési forma törvénytelen, a város közművelődési intézményt köteles működtetni.

Az iroda személyi állományában 1 fő művelődésszervező szerepel, aki egy személyben több terület feladatait látja el.

Intézmények, szinterek, humán infrastruktúra

A **művelődési ház** közműveinek állapota rossz, a falak megrepeszttek, az 1988-ban elkészített statikai szakvélemény a megállapított jelentős szerkezeti károsodások gazdaságos javítását nem javasolja. A bútort és a tárgyi felszereltség szegényes, közepesnek mondható. Az épület egy város közművelődési feladatellátásának feltételrendszerét biztosítani nem tudja.

A **kertmozi és szabadtéri színpad** arculata és állaga kettős: a 2007. évi felújítás óta az alsó öltözőépület modern, szép, a felső régi, állapota kívánni valót hagy maga után. A hangtechnikát és a mozigépeket sikerült felújítani, de a világítást, a felső épületet, valamint a kerítést nem. A mozi a nyári szezonban heti háromszori vetítéssel és határozott idejű alkalmazottakkal működik. Az idén először nagy látogatottsággal és bevétellel, mely nemcsak a modernizált mozigépeknek, a jól kiválasztott filmeknek köszönhető, hanem annak is, hogy a környéken – Nagykanizsát is beleértve – ez az egyetlen működő mozi. Az intézmény szabadtéri színpadként is működik, mely helyet ad a folklór-, az operett- és az idén bevezetett színházi esteknek, valamint a város napi hivatalos ünnepeinek is. Az intézmény kettős funkcióban való működése továbbra is indokolt, de szükséges a programok bővítése, melyhez megfontolandó egy büfé működtetése is vállalkozói alapon.

A **Gyógyfürdő tér** a szabadtéri rendezvények helyszíne. Itt mobil színpad és technikai eszközök segítik a tér átalakulását rendezvényhelyszínné. A hely szabadtéri rendezvények lebonyolításához általában megfelelő, de néhány fesztivál már kinőtte a teret. A jövőben a rendezvénytér bővítésén kell gondolkodni, s ami legfőképpen szükséges, a mobilszínpad fedésének és világításának megoldása.

Móra Ferenc Általános Iskola, Napköziotthonos Óvoda, Zeneiskola és Könyvtár. Az intézmény kedvező adottságai miatt számos rendezvénynek ad helyet, így nemzeti és társadalmi ünnepeknek, előadásoknak, fórumoknak, bálóknak, kulturális seregszemléknek. Az iskola a színhely biztosításán kívül tevékeny szervezője is a rendezvényeknek. A pedagógusok tagjai a város társadalmi és civil szervezeteinek. A könyvtár ugyancsak itt működik, így csak részben tudja ellátni a városi könyvtár szerepét.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Alapítványok: Zalakaros Sportjáért Közhasznú Közalapítvány (1997), Zalakaros Új Templomáért Közhasznú Közalapítvány (1997), A Zalakarosi Iskoláért Alapítvány (1996), Az Életminőség Javításáért, a Mozgásszervi Betegekért Alapítvány (1994), GRÁNIT Gyógyfürdő

Vállalat Dolgozói Alapítvány (1992), Kőbányai Söripari Dolgozók Szociális és Üdülési Alapítványa (2002), Zalakaros Közbiztonságáért Közhasznú Közalapítvány (1993). Társadalmi szervezetek: Egészség-Őr Egyesület (2006), GRÁNIT Gyógyfürdő Részvénytársaság Dolgozóinak Szakszervezete (2005), Kanizsa Térségi Polgármesterek Egyesülete (1998), Karos Sprint Úszóklub (2001), Kis-Balaton Sport- és Kulturális Egyesület (2007), Kisbalaton Vadásztársaság Galambok (1989), Magyar Frontharcosok Veterán Szövetsége (1996), Önkéntes Tűzoltó Egyesület (1996), Rehabilitációs Intézet Szabad Szakszervezete (1996), Szabad Zöldek Egyesülete (2005), Vadászó Földtulajdonosok Zalai Egyesülete (2006), Vagyonvédelmi és Bünmegelőzési Egyesület (1994), Zalakaros Cigány Kisebbségi Egyesület (1998), Zalakaros-Gránit Gyógyfürdő Sportegyesület (1989), Zalakarosi Tűzoltótestület (1989), Zalakarosi Vállalkozók Szövetsége (1998), Zalakarosi Hegyközség (1995).

Az Önkormányzat SZMSZ-e önként vállalt feladatként nevesíti a helyi civil szervezetek működésének segítését. Az önkormányzat kötött megállapodást néhány szervezettel, köztük azonban kulturális célú csoport nem szerepel.

A bejegyzett szervezetek túl az alábbi művészeti csoportok működnek a településen: Búzavirág csoport, Népi gyermekjáték szakkör, Zöld Ág Táncegyüttes, Karos Táncegyüttes, Karos Fúvósegyüttes, Dalárda, Női énekkar, Vonós kamaragyüttes, Növendék kamarazenekar.

Programok, rendezvények

Az intenzív testvérvárosi kapcsolatok ápolása következtében egyre több művészeti csoport látogatott már el és mutatkozott be Zalakaroson.

Zalakaros központi szerepének realizálódása a kistérségben a művelődés területén eddig csak néhány szinten valósult meg:

1. az évente megrendezésre kerülő kistérségi művészeti fesztivál, 2. a kulturális rendezvényeken való fellépési lehetőség nyújtása a kistérségi amatőr művészeti csoportoknak, 3. kulturális rendezvények Zalakaroson a kistérség lakói számára is, 4. a Kertmozi kínálata.

Tervek

Zalakaros város a régió kistérségi központja, így a kistérségi szerep is feladatokat ró a város önkormányzatára. A város önkormányzata fontosnak tartja, hogy a kulturális élet eddig elért eredményei megmaradjanak és folytatódjon a város fejlődése. Ezt a célt fogalmazza meg a 2006-2010-ig tartó ciklus gazdasági programjában. E program írja elő az egyes ágazatok fejlesztési terveinek előkészítését.

Szükséges lenne a helyi közéletet, kultúrát, közművelődést gazdagító együttműködés szabályozása megállapodások formájában.

Átfogó cél, hogy a város ne csak kedvező turisztikai célterületként szerepeljen a köztudatban, hanem kedvező életteret kínáló településként is gondoljanak rá. Ennek alárendelve az önkormányzat kulturális területen feladatának tartja település környezeti, szellemi, művészeti értékeinek, hagyományainak feltárását, megismertetését, a helyi művelődési szokások gondozását, gazdagítását.

Konkrét célként a város az alábbiakat határozza meg:

1. A kötelező közművelődési feladatok színvonalas, hatékonyabb ellátására kell törekedni. Ehhez az Önkormányzat biztosítsa a szükséges költségvetési fedezetet. (Közművelődési normatíva és a közművelődési éves programban megjelölt célkitűzések támogatása.)

2. A közművelődési tevékenységben aktívan vállaljanak szerepet a civil szervezetek, egyesületek, alapítványok. Törekedni kell a gazdálkodó szervezetekkel való együttműködésre, a szponzori kör szélesítésére. Fejleszteni kell a közművelődésben részt vevő helyi és kistérségi intézmények és egyéb szervezetek közötti koordinációt.

3. A meglévő jó bázison szükséges továbbfejleszteni az amatőr művészeti tevékenységet.

4. A városi hagyományokra építve a turisztikai marketing tervvel összhangban szükséges alakítani az idegenforgalmat szolgáló közművelődési rendezvények profilját és meghatározni ezekhez a pénzügyi támogatásokat.

A fenti célokhoz illeszkedő fontosabb, középtávú feladatok:

- Közművelődési intézmény létrehozása, új közösségi ház építése
- Tovább kell fejleszteni a jelenlegi tárgyi kapacitást a rendezvények magasabb színvonalú és gazdaságosabb kiszolgálása érdekében.
- helytörténeti gyűjtemény létrehozása
- az önkormányzat saját kezdeményezésű, fesztivál jellegű nagy rendezvényeinek folytatása
- A pályázati lehetőségek maximális igénybe vétele fontos szerepet töltsön be a programok megvalósíthatósága érdekében.
- A lakosság és a turisták naprakész tájékoztatása és kiszolgálása érdekében törekszik a legújabb információs technika alkalmazására, az önkormányzati internetes honlap folyamatosan aktualizálására.
- Helyi televízió működése
- Közművelődési kínálatbővítés
- Megállapodásban is rögzített együttműködés a civil szervezetekkel, egyesületekkel
- Közművelődési szakembergárda alkalmazása
- Közművelődési színterek állagmegóvása, javítása, valamint bővítése
- Kertmozi működtetése

Stratégiai távlatban (7-15 év) úgy kell befolyásolni a már elkezdődött kistérségi és települési stratégiai tervezési folyamatot, hogy abban kiemelt hangsúlyt kapjon a kulturális elem, jelesül:

- a közösségi kulturális élet fellendítése (a népi, nemzetiségi és etnikai kultúrák értékeinek megjelenítésével);
- az újító, alkotó tevékenységek és befogadásuk számára kedvező feltételek megteremtése az üzleti és a nem haszonelvű szektorokban egyaránt;
- az épített és a táji örökség és környezet megóvása, hasznosítása, vonzerejének fokozása.

A kulturális alapú településfejlesztés növeli mind a társadalmi befogadást, mind a gazdasági felzárkózást, mind az életminőség javításának esélyét. Biztosítja a fenntartható fejlődést, amelyben a kultúra működő gazdasági tőkévé válik.

Feladatok:

- Multifunkcionális szabadidő központ, kistérségi közművelődési központ létrehozása
- Városi könyvtár létrehozása.

A fenntartható fejlődés biztosítása, az életminőség és a város versenyképességének

javítása érdekében a településfejlesztési program kulturális vonatkozásai

Turisztikai és a helyi gazdaság versenyképesség fenntartása és javítása	Lakossági szempontból élhető a turisták részére vonzó város kialakítása	Emberi erőforrás fejlesztés
-Turisztikai kínálat és szórakoztatás bővítése, fürdön kívüli, városi és környékbeli attrakciók fejlesztése -Fürdön kívüli költés ösztönzése - Turisztikai desztinációs menedzsment -Városmarketing	-Városi és turisztikai célra alkalmas kulturális, sport és egyéb létesítmények (fedett és szabadtéri) -Városkép arculat és funkciók jövőbe látó fejlesztése. (színvonalas fürdőváros) -Terek, találkozási pontok létrehozása -Élhető, turisztikailag vonzó város kialakítása	-Képzés/oktatás, felnőttképzés, munkaerő gazdálkodás -Aktív, sportos életforma, kulturális és szociális kínálat feltételeinek bővítése

4.3. Községek a kistérségben**4.3.1. Alsórajk (Pacsai Kistérség)****A település múltja**

Alsórajk község Zala megye keleti felén, az észak-déli vonal közepén terül el. Nagykanizsától északra, 24 km-re helyezkedik el a Pacsa felé vezető országút mentén. A határ nyugati része a Principális-csatorna, a keleti fele dombos. A megye vérkeringésébe az autóbusz-közlekedés, valamint a településtől 2 km-re fekvő kilimáni vasútállomás vonja be.

A község területe és környéke régóta lakott hely. Nevét a források 1247-ben említik először „Rayk” alakban, más adatok 1370-1413-ból származnak. A név a szláv Raj személynévből származik. A községről biztos adatok a 9-10. századból maradtak fenn. A zalai vár földjei közé tartozott az első Árpád-kori királyok idején, 1239-ben az alsólendvai Bánffyak a boldagságos szűz tiszteletére premontrei apátságot alapítottak itt, de ez 1557-ben már elhagyott. 1472-ben először találkozunk az Also-Rayk névvel, 1486-ban pedig már két Rajkról írtak a források bizonyíthatóan külön egyházzal, külön plébánossal.

A rajki udvarházak megerősítésével 1574-ben kisebb erődítményt alakítottak ki a területen, de 1600-ban a település és az erőd is elpusztult. Még 1690-ben is pusztá a falu, birtokosai a pálos atyák. A területe műveletlen.

1698-tól 1721-ig többször elzálogosították Alsórajkot. 1738-tól egy régebbi urbáriumot megismételték, bizonyítja a hely újra lakott voltát. 1748-ban már malmuk, nagy makkos és épületerdői voltak. Az 1848-as forradalom idején a falu lakossága 375 fő volt, s ekkor még a településen lakott az Inkey nemesi család.

Az 1870-es évektől a település folyamatos fejlődésnek indult. Híres volt birkagulyája. 1925-ben községi népiskola működött, és három iparos is dolgozott itt.

A község szülötte a híres szobrászművész, Kisfaludi Strobl Zsigmond, tiszteletére szülőházában emlékkiállítás alakítanak ki.

Intézmények, szinterek, humán infrastruktúra

A településen oktatási intézmény nem működik, a gyerekek többnyire a közeli Felsőrajk iskolájába járnak. Mozgókönyvtári szolgáltatásba a Közkincs program részeként kapcsolódott be, hetente egy alkalommal biztosítják a szolgáltatást a felújított Kisfaludi-szülőházban. Ugyanitt működik a kultúrház is (és ideiglenesen a polgármesteri hivatal). A jó adottságú, korszerűen

felújított épület funkcióval megtöltése még hiányos. Ez annak is köszönhető, hogy közművelődési szakembert az önkormányzat nem alkalmaz, ilyen felkészültségű szakember a település életében nem vesz részt.

A kultúrház ad otthont majd a kialakítandó Kisfaludi Strobl Zsigmond Emlékmúzeumnak, mely a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága felügyelete alatt működik várhatóan 2008 őszétől, kiváltva a korábbi, méltatlan körülmények között berendezett emlékszobát.

Informatikai szolgáltatásokat az önkormányzat jelenleg nem tud kínálni, nincs se teleház, se eMagyarország pont. A község domain neve az önkormányzat birtokában van, de önálló települési weblappal nem rendelkezik.

A sportrendezvényeket öltöző nélküli kispályás labdarúgópálya szolgálja.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A községben két bejegyzett civil szervezet működik: az Alsórajki Polgárőr Egyesület (2004) és a község község szociális, kulturális, oktatási, sport és közösségi életének fejlesztését célul kitűző Alsórajki Község Fejlődéséért Egyesület (2003), mely elsősorban bálákat szervez a településen. A faluban katolikus egyházközség működik, az egyház különösebben nem vesz részt a helyi társadalom kulturális életében. Testvértelepülési kapcsolatai Alsórajknak nincsenek.

Programok, rendezvények

Fő rendezvény a falunap, de jelentős a búcsú és az idősök napi rendezvény is. Programjai helyi jelentőségűek.

Értéktár

A község fő értéke a Kisfaludi-hagyomány: 1884-ben itt született és 3 éves koráig itt élt Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászművész. Felújított szülőházában 2008 őszétől emlékkiállítás látható. A kiállításnak korábban helyet adó egykori Koller-kúria magántulajdonba került, a tervek szerint magán panzióval gyarapítja a térség szálláshelyeit.

Tervek

A tervezett fő beruházások a Kisfaludi-emlékszobához kötődnek: a polgármesteri hivatal felújításával az ingatlan felszabadul, s megvalósulhat a Kisfaludi-múzeum, könyvtár és kultúrház korszerű együttese. A tervek szerint itt kapna helyet egy informatikai szoba is. További elképzelése a sportpálya felújítása, öltöző kialakítása.

4.3.2. Balatonmagyaród (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Balatonmagyaród a Kis-Balaton természetvédelmi terület közepén, a Balatonfelvidék Nemzeti Park területén, a sármelléki Fly Balaton reptér közelében fekszik. A település korábban a jelenleginél nagyobb kiterjedésű Balaton egy félszigetét képezte. A helység a megye első székhelye volt. A községet 1308 és 1326 között Magyarad néven jelölik a források. 1794-ben Balaton Magyaród a neve. A név előtagja a Kis-Balaton közelségére, míg a másik része a táj jellegzetes növényére, a mogyoróbokorra utal. Ezért került be a falu címerébe a mogyoró. Az 1800-as évek végén a terület félszigetként nyúlt be a Kis-Balatonba, s vélhetően nagyobb volt a Tihanyi-félszigetnél. Számos kis-balatoni szigeten földjeik voltak a helybéli gazdáknak, s ma is emlegetik ezeket a családi szigeteket. Ősidők óta a halászat is az itt élők megélhetési forrásához tartozott. A Zala folyó 4 kilométerre található, s a visszaállított Kis-Balatonba ma is félszigetként ékelődik be a falu, szinte a kertek alatt hullámszik a vize. A községet 1715-ben

magyar és német faluként tartották nyilván. 1739-ben fatemplomot építettek. 1848-ban már 752-en laktak Balatonmagyaródon. Iskolájában magyar nyelven folyt a tanítás, ahol 70 tanulót oktattak télen. 1896-ban római katolikus iskolaház, tanítólakás épült, óvoda létesült. 1924-ben nagyközséggé alakult.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A község művelődési otthona 1954-1956 között készült, 300 főt tudott befogadni. 1956-tól könyvtára is van a településnek.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Balatonmagyaród Községi Tűzoltó Egyesület (1995), Balatonmagyaród Termelőszövetkezet Sportegyesület (1989), Balatonmagyaróderért Bünt megelőzési-Önvédelmi Egyesület (1994), Balatonmagyaródi Környezetvédelmi Alapítvány (2005), Kis-Balaton Alapítvány (1992), Lázár Alapítvány a Gyógyíthatatlan Betegekért (1990).

Programok, rendezvények

Minden évben, pünkösdkor művészeti fesztivált rendeznek.

Értéktár

A település közvetlen közelében fekvő Kis-Balaton különleges és egyedülálló élőhelyet teremt ritka, már kiveszőfélben lévő madárfajok, egyéb mocsári állatok és növények számára. Kedvező életteret talál itt a nagy kócsag, a kormorán, a kanalas és az üstökös gém, a szürke és vörös gém, a búbos vöcsök, a szárcsa, a nádirigó és a fülemülesítke. A Kányavári-sziget mindenki számára nyitva álló kedvelt kirándulóhely, kilátóval, turistautakkal, pihenő- és piknikező-hellyel. A sziget egy különleges hídon keresztül közelíthető meg. Mára a település a turizmus irányába fejlődik, kempinggel, szállás- és vendéglátóhelyekkel. A település határában található a Magyarországon egyedülálló kápolnapusztai bivalyrezervátum, valamint Zalavár, ahol régészeti lelőhely és emlékhely, valamint a Kis-Balaton múzeum is látható.

4.3.3. Belezna

A település múltja

Belezna határ menti kistelepülés. A Mura-Dráva találkozásától északra, a Mura folyótól keletre található. Ezen magyar-horvát határszél történelmi nevezetességekben gazdag terület. Itt található a Mura-folyó holtága, és a Mura-folyón 1949-ben lezárt, 1994-ben felújított ideiglenesen működő Zrínyi Miklós komp. Évszázadokon keresztül kötötte össze Belezna-Kakonyát, és Kakonya-Donja-Dubrovát (Alsó-Domború), a komp volt az itt élő magyar és horvát lakta, horvát és magyar lakta települések egyetlen gazdasági, kulturális, rokoni, kettős birtokrendszert összekötő hídja. A visszafolyó-patak torkolatának két partján található: az 1664-ben lerombolt Zrínyi-Újvár.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Az óvoda részben önálló intézmény, az iskolások viszont Nagykanizsa-Miklósfára járnak. Rendelkezik művelődési házzal. Weblapja saját néven működik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Belezna Községért Közalapítvány (1994), Belezna Községi Horgász Egyesület (1991), Belezna Polgárőr Egyesület (2001), Beleznai Bérkilövő Vadásztársaság (1991), Beleznai Nyugdíjas és Hagyományörző Egyesület (2004), Spartacus Sportegyesület Belezna (1989).

Két testvértelepülése is van Beleznának. 1993-ban a horvátországi Alsó-Domborúval kerültek kapcsolatba, míg 1995-ben a az erdélyi Barátossal vették fel a kapcsolatot.

Programok, rendezvények

Falunap, búcsú.

Értéktár

A községtől nyugatra helyezkedik el a rendben tartott víztározó-horgásztó, amely kitűnő lehetőség a sportra, a pihenésre. A település közelében található a Dráva és a Mura folyó horvátországi szakasza, amely tájvédelmi terület különleges növényekkel és ritka madárfajtákkal.

1994-ben készült el a hősi emlékmű, amely az első és második világháborús hősöknek állít emléket (Szabadság tér). Színesíti a faluképet a település közepén pár éve épült harangtorony. Falunk díszje az 1898-1899-ig épült templom. A község közreműködésével építette id. gróf Zichy Ödön, akinek gótikus síremléke a katolikus templom szentélye mögött van. A templom a neogót stílus jegyében épült.

Látnivaló még a kastély és környéke, a Kisfaludy-emlékszoba is. Helyi védettségű a 400 éves kocsányos tölgy, törzsének körmérete 630cm, magassága 26m.

4.3.4. Bocska

A település múltja

Bocska Nagykanizsától 14 km-re Zalaegerszeg irányában fekszik a 74-es főút mellett. Két patak is átfolyik rajta, a helység nyugati felén van a Deszics falurész, mely a török időben szinte teljesen elpusztult. 1459-ben olvashatunk először róla Bocsita néven, 1720-tól hívják Bocskának.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Intézményei nincsenek. Domain nevét lefoglalta, de weblapot nem működtet.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Zala Megyei Cigány Civil Szervezet (2006).

Programok, rendezvények

Antal-napi búcsú júniusban.

Értéktár

Az 1992-ben felújított ravatalozó, előtte I. világháborús emlékhely tekinthető meg. A temetőben található a II. világháborús emlékmű. A közeli erdők kirándulási lehetőséget nyújtanak.

4.3.5. Börzönce

A település múltja

A község Zalaszentbalázstól nyugatra hatalmas erdőségek között fekszik. Egyutcás település, melynek iránya a domborzatot követi. A Kürtösi-patak folyik át a falun, régen Malomárokknak nevezték az itt működő vízimalom miatt. Határa dombos, agyagos, árkokkal szabdalt. Szép panorámát nyújt a környező festői táj, a nyugodt, békés természeti környezet. A 74-es főközlekedési útvonalról, Zalaszentbalázstól bekötőúton érhető el. Bucsuta felé csak földút van.

Börzönce földje régóta lakott hely, korai bronzkori leleteket találtak a régészek az úgynevezett Temetj-dűlőben, itt volt ugyanis régen a falu és a temető. Első írásos említése is ősi,

1234-ből való. A különböző hangalakúak, de ugyanazt a jelentést tükrözik: a víznévként is szereplő szláv brz (gyors, sebes) szóval függ össze. Kanizsa közelsége miatt sokat szenvedett a töröktől. Fő jövedelemforrása a földművelésből és a szőlőművelésből származott. A szőlő-hegyen 1801-ben már állt a Szent Lőrinc tiszteletére szentelt kápolna. A település turisztikai jelentőségű épülete a hegy tetején álló Szent Lőrinc kápolna, amelyet újjávarázsoltak az utóbbi időben.

Kézműves a községben nem volt. S mivel a falu minden oldalról domboktól volt körülveve, ez okozta, hogy minden víz odafolyt, nincs lefolyása, így területének nagy része műveletlen volt. Szabadmenetelű jobbágyok laktak itt. A szegény lakosság áruit Nagykanizsára hordta a piacra. 1848-ban Zalaszentbalázs filiája volt 1754-ben még említették régi egyházát).

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs a községnek, művelődési házzal azonban rendelkezik. Ebben az épületben működik a mozgókönyvtári szolgáltatás is. Az intézményben nincs szakképzett közművelődési szakember. Internetes honlapja nincs, domain neve az önkormányzat birtokában van.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A faluban nem működik civil szervezet. Egyházközsége római katolikus.

Programok, rendezvények

Fő rendezvénye a Lőrinc napi búcsú augusztusban a hegyi kápolnánál (Bucsuta községgel közösen szervezik).

Értéktár

Egyetlen turisztikai jellegű épülete az 1800-as évek elején épült Szent Lőrinc kápolna (1994 óta műemlék). Szép a polgármesteri hivatal mellett álló I. és II. világháborús emlékmű. Természeti értéke a Kürtös patak, a kürtösi erdő és a festői szépségű táj.

4.3.6. Csapi

A település múltja

Csapi a zalai dombság között megbúvó Nagykanizsától északra, Zalakarostól délnyugatra fekvő község. Erdőkkel és szőlőheggyekkel körülölelt romantikus völgyecskében terül el, Galambok és Zalaújlak között. A környező dombvidék jellegzetes klímája lehetővé tette a mezőgazdaságból való megélhetést az itt lakó embereknek. Az egykori uradalmi terület a természetkedvelők számára kellemes környezetet nyújt a pihenésre.

Első írásos említése 1302-ből való Chopi néven. Alapja a magyar Csap személynév, amely a birtoklást kifejező -i képzővel azt jelzi, hogy ő volt az első birtokos a faluban. Nemesi család volt a Csap, később is nemesi családok laktak itt. A török hadjáratok nagy pusztítást eredményeztek, a település teljesen megsemmisült a XVI. században. A község északi részén található Hollófa, a törökök a fogságba esett magyarokat itt akasztották fel, a hollók vájták szemüket. A XVIII. századig nem is települt újra. 1752-ben Niczky György kapta ajándékba. A Niczky család hamarosan grófi rangra emelkedett, és itt majorságot létesített. Az 1800-as években épült a műemlék jellegű, helyi védettség alatt álló Niczky-kastély, amely jelenleg kollégium.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Csapiban működik a Térségi Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Kollégium. 2006-ban fejeződött be az intézmény felújítása, korszerűsítése, így állapota ma megfelelő. A községi könyvtár azonban felújításra szorul. Művelődési háza nincs, s közművelődési szakember sem dolgozik a faluban. Az iskolában tornaterem várja a tanulókat, a falu ezen kívül sportpályával is rendelkezik.

A településen működik teleház, de az ingatlan felújításra szorul. Ugyanitt működik az E-Magyarország pont is. A csapi.hu domain nincs az önkormányzat birtokában, egy budapesti társaság használja.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A faluban polgárőr egyesület működik (Zalaújlakkal közösen) 2003 óta. Művészeti csoportjai, hagyományőrző egyesületei nincsenek. Egyházközsége katolikus.

Programok, rendezvények

Rendszeres programja a búcsúval egy időben rendezett falunap.

Értéktár

1800-as években épült egykori kastélya a Nicky-kastély ma helyi védelem alatt áll, az iskola működik benne. A látványosságok közé tartozik a Milleniumi emlékmű és a szőlőhegyen található, fából készült Krisztus-keresztek és haranglábak. A település mellett fekvő galamboki tó kedvelt horgásztavacska halászcseréjével, mely a település táji és turisztikai értékét emeli. Hagyományos ételként a kukoricagánicát említik.

Tervek

Infrastrukturát érintő fejlesztési terv az ifjúsági klub bővítése, illetve rendezvények szervezése a szomszédos településekkel együttműködésben. Az önkormányzat tervezi egy közművelődési szakember alkalmazását is, aki segítséget nyújtana különböző szakmai előadások szervezéséhez (egészségügy, kertészet-szőlészet, helytörténet).

4.3.7. Eszteregnye

A település múltja

A helység neve első ízben egy 1390-ben kelt oklevélben fordul elő „villa Eszteregnye” alakban. A község határában sánccal körülvett kisméretű, középkori eredetű lakó- vagy őrtorony alapjai láthatók (kerekvári romok). Építéstörténetét nem ismerjük, történelmünkben és okleveleinkben nem szerepel. A községhez tartozó Obornakon 1954-55-ben olajfúrás közben 94-95 °C-os, 46% jódtartalmú termálvizet találtak, amely gyógyászati célra is alkalmas. Eszteregnye temploma 1866-ban épült, a közelmúltban újították fel.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A településen alapítványi óvoda és iskola működik. Művelődési házat tart fenn, benne mozgókönyvtári szolgáltatást is kínál. A házban életmód klub, illetve ifjúsági klub is működik. A működést népművelő szervezi. A községnek van teleháza, internetes oldala azonban nincs, az eszteregnye.hu domain be sincs jegyezve. Az önkormányzat saját újságot ad ki.

A sportéletet öltözővel ellátott sportpálya szolgálja.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A községben fazekas él és dolgozik. A művelődési házban népdalkör működik.

Három bejegyzett civil szervezete van: Eszteregnye Termelőszövetkezet Sport Egyesület (1989) – vélhetően nem működik –, Eszteregnye Iskoláért Alapítvány (1998), Fenntartható Fejlődésért Egyesület (2006). A községben működik vadásztársaság is, és nem bejegyzett civil szervezetként az ifjúsági klub. Az egyházközség katolikus.

Programok, rendezvények

Fő programjai a falunap, búcsú, néhány sportrendezvény és a borverseny.

Értéktár

A hagyományos faluképet mutatja az 1866-ban épült rónai katolikus templom. Említésre méltók a kerekvári romok és harangláb. Természeti értéként kiemelik a pincesorok látványát, és azt, hogy a község az országos kék túra útvonalán fekszik. A szőlőhegyi borospincék, a domboldalakon húzódó szőlők és gyümölcsösök falusi utcára emlékeztető hangulata vonzza az embereket.

Hasznosítható értéket jelent a máig feltáratlan hévízkészlet.

Tervek

Általános fejlesztésként a község csatornázása, ipari és lakóterületek kialakítása a fő terv.

4.3.8. Felsőrajk (Pacsai Kistérség)

A település múltja

Felsőrajk a Principális csatorna völgyében, a Nagykanizsa-Zalaegerszeg-Keszthely háromszög közepén, mindegyik várostól szinte azonos, 25-30 kilométer távolságra fekszik. A község mocsaras, ingoványos területre, több mocsárszigetre épült, amely csak a Zala és Mura folyókat összekötő Principális-csatorna megépítésével vált teljesen lakhatóvá a rómaiak idején.

Felsőrajk már a honfoglalás előtt is lakott hely volt. A település neve - Rajk – a szláv „raj” szóból származik, melyet a honfoglaló magyarok a ma is használatos értelemben átvettek. Ezt a nevet egy család is viselte, mely a 12-19. századig élt itt és hatalmas földbirtokkal rendelkezett. Írásos formában a nevet először a Zalavári Apátság 1019-ben keletkezett alapító okiratában találjuk meg. A török időkben fekvése miatt növekedett meg a község szerepe, hiszen az akkori Rajk a Kanizsáról Bécsbe menő marhahajtó út mellett feküdt. Területén az 1532-es török invázió után a ma Várhelynek nevezett falurészen földvárat építettek. A várat dorongúttal kötötték össze és várarkot építettek köréje. Alaprajza egy 16. századi felmérés nyomán maradt fenn. A vár építését 1550 körül kezdték el. Ugyancsak a 16. században épült a Szent Anna templom, mely a hódoltság korában sokszor szolgálhatott a helyiek menedékeként. A török felégette, falai sokáéig üszkösen álltak, míg a 18. században helyreállították, ablakokat vágtak az épületre, mellé sekrestyét építettek. Mai formáját az 1867-es kiegészítés után alakították ki. A bejárat felett található évszám (1879) az építkezés befejezését jelöli.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Iskolája 2007 óta alapítványi formában működik. A végzősöket az önkormányzat által fenntartott Pálya Információs Centrum szolgáltatásai segítik. A szolgáltatást Felsőrajk további 7 iskola számára nyújtja – ez 20 község diákjait érinti.

A kulturális életet a faluban korábban az 1956-ban épült művelődési terem és könyvtár biztosította. A jelenlegi Rajki Zsigmond Művelődési Ház a 2004-ben felújított, korábban óvodaként és moziként is használt Bakó-kastélyban működik. A rekonstrukcióra közel tízmillió forintot költött az önkormányzat.

Kistérségi szintű rendezvények szervezésére alkalmas szabad téri infrastruktúrája: az 1999-ben épített cölöpvár 11x18 méteres előadótérrel, 500 fős nézőtérrel rendelkezik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A Képzett Emberekért Egyesület (2000), Alsórajk - Felsőrajk - Pötréte Községek Tanulóinak Esélyegyenlőségéért Közalapítvány (1997), Felsőrajki Polgárőr Egyesület (2000).

Programok, rendezvények

Anna napi búcsú, falunap, gyermeknap

Értéktár

1999-ben a település a fennmaradt 16. századi alaprajz szerint újjáépítette az egykori cölöpvárat. A rajki vár és várudvar kistérségi szintű rendezvényeknek ad otthont. Jelentős a 16. századi Szt. Anna templom, illetve az 1880-as években épült kastély, ma művelődési ház.

4.3.9. Fityeház

A település múltja

Fityeház közvetlenül a horvát határ mellett, a murakeresztúri vasúti átkelő szomszédságában fekszik. A levéltári adatok először 1422-ben szólnak a faluról, mai végleges formájában 1877-től fordul elő. A Fityeház elnevezés előtagja személynév, mely a „fites-finta” szó családjával áll összefüggésben, és ehhez járult a -ház(a) utótag lakóhely, otthon értelemben. A törökök többször megtámadták a helységet, mely így 1566-ra teljesen pusztává vált. A töröktől való félelmükben a jobbágyok nem mertek községükben lakni, így az a hódoltság végéig jórészt lakatlan maradt.

A község lakosai a 18. század közepéig főleg magyarok, utána egyre több lett a horvátok száma. A helység a 18. századtól Szepetnek filiája. Egyes források a század utolsó éveiben még magyar falunak titulálták, a 19. században azonban már horvátként tartották számon.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Az óvodát, a könyvtárt és a művelődési otthon közös ÁMK-ként tartják fenn. Az épület felújításra szorul. Működik teleháza is, kezelésében 3 számítógép várja a felhasználókat.

A sportot kedvelők futball-, kézilabda, kosárlabda-, röplabdapályát, illetve az egykori általános iskola épületében tornatermet és konditermet használhatnak. Az ÁMK-t egy fő szakképzett dolgozó vezeti, a tervek szerint ezt nyártól még egy álláshellyel sikerül kiegészíteni.

A falu saját nevén honlapot tart fenn, szerkesztése naprakész.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A településen két civil szervezet működik: az önkormányzat által létrehozott Fityeház Fejlődéséért Közalapítvány (1999) és a Fityeházi Tornaklub (2001), mely a labdarúgás segítségét szolgálja. Az ÁMK keretében működik a Fityeházi Hagyományörző Asszonykórus. Egyház-községük római katolikus.

A falu testvértelepülési kapcsolatot tart fenn a horvát Donji Vidovec-cel. Évente 3-4 alkalommal (farsang, bál, falunap) vesznek részt egymás programjain.

Programok, rendezvények

Idősek napja, pünkösdi búcsú, falunap, szüreti felvonulás, karácsonyi ünnepély a fontosabb programok.

Értéktár

1991-ben a falu első és második világháborús emlékművet állíttatott fel az Alkotmány téren. Ugyanitt műemlék jellegű látnivaló a Pieta szobor, mely népies későbarokk stílusban készült 1809-14 között. Kiemelt látnivaló a Szent István park is. Az úgynevezett kápolnás iskola épületét lakossági hozzájárulással újítták fel és szentelték újra templommá 1995-ben.

Tervek

A művelődési otthon, könyvtár és teleház egy épületben történő elhelyezése, a jelenlegi épület felújítása, közösségi központ és sportpálya környékének felújítása, játszóterek korszerűsítése. Személyi terv egy főállású művelődésszervező alkalmazása, akinek a feladata igény szerinti előadások, képzések, rendezvények szervezése.

4.3.10. Fűzvölgy

A település múltja

A község Nagykanizsától északkeletre 10 km-re található, a Nagykanizsa-Zalaegerszeg országúttól egy kilométer távolságra. A Principális-csatorna völgyében fekvő apró településen 1940-ben egy római castrum és út nyomára bukkantak. 1717-ben báró Esch Ferenc császári és királyi ezredes tulajdonába került a település. Mivel magyar betelepülőkre nem számíthatott, ezért hazájából, Németországból próbálkozott. Koblenzben volt egy titkos toborzó iroda, működésének eredményeképpen 1722-ben Fűzvölgyre 19 német család érkezett és települt le, ők tették le a település - akkori nevén – Freiweiz - alapjait, akkori lakóházainak alapköveit. A település egyutcás falu.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs a településnek, faluházat, benne könyvtárat viszont fenntartanak. A faluházban klubhelyiség is működik, szakképzett alkalmazottjuk azonban nincs. Teleházat működtet a falu, domain neve azonban még levédve sincs.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A településen nincs bejegyzett civil szervezet, sem öntevékeny művészeti csoport. Polgárőrséget viszont működtetnek a falubeliek. Egyházközségük katolikus.

Programok, rendezvények

Rendszeres programjuk a Sváb kupa napok, Mikulás-nap és az Idősek Napja.

Értéktár

Látnivalója a templom és az 56-os emlékmű. Közös helytörténeti kiadványt jelentettek meg Hosszúvölgyel és Homokkomárommal. Környéke remek lehetőséget kínál kirándulásra, túrázásra, gombászásra és a szabadidő kellemes eltöltésére.

4.3.11. Galambok (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Galambok Nagykanizsától 12 kilométerre, a 7-es számú főút közelében, Zalakaros szomszédságában található. A település említése 1231-ben Golombuk. A település nevét a népi emlékezet vagy fantáziája szerint a galambokról kapta. A sok apró, fehérre meszelt ház a faluhoz közelítő idegennek úgy tűnt, mint sok kis fehér galamb a mezőségben. Etimológusok szerint a

helynév tapadással keletkezett a bércce, völgye szókapcsolatból. Vannak olyan feltételezések miszerint neve szláv eredetű.

A község területe régóta lakott, már a bronzkor elején magaslati, erődített település volt. Nemcsak a rómaiak, hanem gótok, longobárdok és a kelták idejében is virágzó hely volt. A falunév szövegben hitelt érdemlően először 1231-ben tűnik fel, amikor ura, Chernel végrendeletében birtoka felét feleségének, másik felét pedig a kanizsai apátságnak adományozta. 1565-ben már töröknek adózó községként említik. A török miatt többször leégett, elpusztult, majd újra építkezett. A megszállás alól 1690-ben Batthyány Ádám csapatai szabadították föl. A reformátusoknak már a 16. században anyaegyházuk volt Galambokon. Templomuk és egyházuk a török kiverettetésekor elpusztult és 1791-ben alakult újjá. Jelenlegi templomukat 1861 és 1864 között építették. A község első iskolája a 18. század első felében létesült. A század végén már mind a két felekezet önálló iskolával rendelkezett. Az 1948-as államosítás után jött létre az egységes általános iskola. A jelenlegi iskolakomplexum 1962 és 1992 között épült.

A településre jellemző gazdasági tevékenység a mezőgazdálkodás. A dombok hajlatán évszázadok óta szőlő- és gyümölcstermesztés folyik. Őshonos a szelídgesztenye. A 20. században jelentős állattenyésztő községek közé tartozott a nagykanizsai járásban. Ipari létesítményt először 1699-ben említenek az összeírások, amikor a galamboki malmok jövödelmét említik. A 20. században az ipart - az említett malmok mellett - egy kisebb téglagyár és fűrészüzem jelentette.

A települést 1989-ben üdülőhellyé nyilvánították. Idegenforgalma jelentős, melynek hátterét az 1989-ben megnyílt CASTRUM camping és a 2002-ben létrehozott termálfürdő is biztosítja.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A faluban külön épületben működik óvoda és általános iskola is. Mindkettő állapota és felszereltsége is megfelelő. Közművelődési intézménye viszont nincs. A falu helytörténeti értékeit tájház mutatja be. Közművelődési szakembert nem foglalkoztatnak.

Informatikai szolgáltatásként teleházat üzemeltetnek az iskolában. A község weblappal is rendelkezik, melyet saját nevével érhetünk el az interneten.

A sportolót az iskolában felújításra váró tornaterem és salakos kézilabda-pálya, a községben ezen kívül műfüves labdarúgó-pálya várja.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A községben hat bejegyzett civil szervezet működik: a Galambok és Vidéke Sporthorgász Egyesület (1989), Galambok Sportklub (1989), Galamboki Hagyományörző Alapítvány (2007), Petőfi Diáksport Egyesület (1997), Tóvédők Egyesülete (1993), Vagyonvédelmi és Bünt megelőzési Egyesület (1996). Művészeti csoportok viszont nem működnek, bár az 1930-as években létrehozott népdalkör és táncscsoport része a községi hagyományoknak.

Galambokon két egyházközséget tart fenn, a katolikus és az evangélikus is saját templommal rendelkezik. Testvértelepülésük nincs.

Programok, rendezvények

Legfontosabb a falunap, búcsú, egyházi rendezvények, borverseny és a horgászverseny.

Értéktár

A község határában, ligetes erdők között található Dél-Zala egyik legszebb horgász- és kirándulótava, melynek környékén nyílik a védelem alatt álló ciklámen (*Cyclamen purpurescens*). Északi határában, a szőlőhegy lábánál található a Castrum kemping, fedett termálfürdővel és vendéglővel.

A településen Tájház működik boronaistállóval. Az 1800-as évek elején épült római katolikus templomban Dorffmeister freskói láthatóak. Evangélikus temploma a 19. század második felében épült.

Tervek

A község szeretne több napos falunapi rendezvényeket szervezni, amit labdarúgó torna egészítené ki. Igényük lenne a helyi kisebbséget érintő témákban előadások szervezésére.

4.3.12. Garabonc (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Garabonc Zala megyében Nagykanizsától észak-keletre, Zalakaros szomszédságában, a Kis-Balaton dél-nyugati partján fekszik. Első írásos említése 1335-ből származik, Garaboncz néven, mely szláv eredetű, Gerebench, Garabonch, jelentése: kis dombgerinc, taraj. Az őskortól lakott település. A Kis-Balaton elárasztása előtt ásatások során Kocel és Pribina kori leleteket találtak. A faluhoz tartozó Babos-sziget természetvédelmi terület.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Jól felszerelt napközi otthonos óvodája, könyvtára és művelődési háza van a falunak. Rendelkezik teleházzal is, melyben E-Magyarország pont működik – az eszközök már cserére szorulnának. Magánkézben lévő intézménye a Kis-Balaton Galéria, melyet helyben élő festők tartanak fenn. Internetes oldal saját nevén működik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Kisradai Templom Építéséért és Fejlesztéséért Alapítvány (1994), A Vidéki Cigányokért Egyesület (2001), Dél-Zalai Cigányokért Egyesület (2004), Dunántúli romák Szövetsége (2005), Garabonci Cigányokért Egyesület (1999), Garabonci Hegyközség (1998), Garabonci Természetvédő és Polgárőr Egyesület (2001), Hahota-jóga Országos Közhasznú Egyesület (2006), Hálózat a Közösségért Alapítvány (1998), Kis-Balaton Terepjáró Autósok Klubja Egyesület (2004).

Programok, rendezvények

Falunap, búcsú, borverseny

Értéktár

Természeti kincseikhez tartozik a Bándikúti-forrás, melynek iható vize régóta biztosítja a szőlőhegyen dolgozó emberek ivóvízszükségletét. A garabonci borvidék sok aranyérmes bort termelt. Ez nem csupán a tájegység szerencsés földrajzi elhelyezkedésétől függ, hanem a helybeliek szakértelmétől és a bor iránti szeretetéből is. A hagyományok őrzése és tisztelete mindig is együtt élt és él a falu közösségével, mint például: maszkázás, locsolás, pünkösdölés, falunap, szüreti felvonulás, Lucázás-kotyolás, betlehemezés.

Tárgyi emlékek: római katolikus temploma, harangláb, emlékmű.

4.3.13. Gelse (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Az Árpád-kor óta lakott település, első okleveles említése 1280 körül: Guelse. A török korból sok tárgyi emlék került elő, egyes feltételezések szerint ekkor vára is volt, melynek parancsnoka - a szájhagyomány alapján - Ördögh kapitány.

A gelsei föld a középkorban a várszolgáké lehetett. A török támadások az 1540-es évektől fenyegették a falut. Gelse a 18. században népesedett be újra. Ebben az időszakban épült a templom. A község a 19. század végén, a 20. század elején érte el fejlődésének csúcsát. A két világháború sok véráldozatot követelt. A zsidóüldözések hatására a II. világháború után szinte teljesen eltűnt az iparos és kereskedő réteg. 1970-től 20 évig körzetközpont volt a falu.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A gelsei Szivárvány Óvoda állapota és felszereltsége jó, az intézményből játszótér hiányzik. Kiváló viszont a Weöres Sándor Általános Iskola felszereltsége. Az iskola 800 négyzetméteres sportcsarnoka és 300 adagos főzőkonyhája nagyobb rendezvények – konferencia, kistérségi kiállítás és vásár – megrendezését is lehetővé teszi.

A közművelődést a 14 ezer kötetes Petőfi Sándor Emlékkönyvtár szolgálja. A faluban művelődési ház is van, de jelenleg nem működik. A civil szervezetek a teleházat használják programjaikhoz, melyet a könyvtárban rendeztek be. A település saját nevén internetes oldalt üzemeltet. A pedagógusokon kívül közművelődési területen egy könyvtáros dolgozik. Festő, népművész és kovács is ezt a település választotta lakóhelyül.

A már említett iskolai sportcsarnokon kívül futballpálya, kézilabda-pálya, illetve 25 méteres, 5 pályás, 180 cm mély vízzel feltöltött uszoda szolgálja a sportéletet.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A hivatalos nyilvántartás szerint gelsei bejegyzéssel 8 civil szervezet működik: Gelse Községért Alapítvány (1993), Gelse Sportegyesület (1989), Gelsei Bűnmegelőzési Egyesület (1994), Gelsei Kulturális és Szabadidő Egyesület (1992), Gelsei Ószikék Pávakör (2005), Gelsei Tűzoltóegyesület (1989), Hét Ördög Diáksport Egyesület (1997) és egy egészségügyi magánalapítvány: Szilárdért Alapítvány (2003). Művészeti csoportként az Ószikék Pávakör működik. Be nem jegyzett szerveződés a helyi nyugdíjasklub.

A faluban katolikus egyházközség működik. A hitéleten túl is szerepet vállal a falu életében, nyaranta egyházi ifjúsági tábort szerveznek, illetve évente bált rendeznek.

Az önkormányzat a német Wang-Unterreit-tel kötött testvértelepülési megállapodást. A kapcsolat kölcsönös látogatásban valósult meg.

Programok, rendezvények

Július 2-án vagy az azt követő vasárnap búcsú, szeptember első vasárnapja lovasnap, október első vasárnapja szüreti mulatság, január utolsó hétvégéje Szülők-Nevelők bálja, egyházi farsangi jótékonysági bál, sport bál tavasz folyamán (kb márc.), gyermekeinkért kupa tavasszal (márc.), gyermeknap, egyházi ifjúsági tábor, öregek napja karácsony előtt.

Értéktár

A település természeti vonzereje a kökényes-hegyi forrás, illetve az a panoráma, ami az Öreg-hegyről és a haranglábtól tárul a látogató szeme elé. Világhírű a környék gímszarvas állománya. A településhez közeli Szoros hegyen kontyos nádfedeles pincék tövében pihenhet a vendég. említésre méltó Will Hubert hegyi birtoka (kastélya) a hegyoldalban.

Tárgyi emlékként említésre méltó a műemlék jellegű római katolikus templomban Dorffmeister freskója (1806), a templom sarkában álló világháborús emlékmű, vagy a település határában a valamikori iparosokra, kereskedőkre emlékeztető helyreállított zsidó temető.

A gelseiek őrzik hagyományaikat is. Említik parasztételeiket: krumpliprósza, rétes, dödölle, krumpligánica, mézes puszedli, répapaleves, vagy kézműves hagyományokat: szöttesek, hímzések készítése, cirókseprű, kosárfonás, csuhébaba, agyagozás, gyöngyfüzés, kovácsoltvas-készítés, virágkompozíciók készítése.

Tervek

A fejlesztési tervek elsősorban a termálfürdőhöz kapcsolódnak: kistérségi sportversenyek, ügyességi versenyek rendezésére mutatkozik szándék. Szükség lenne egészségügyi fórumokra, ismeretterjesztő előadások szervezésére, háztartással, főzéssel kapcsolatos előadások megtartására. Komplex fejlesztésként a szálláskapacitás növelése (szálloda), a termálfürdő bővítése (kinti medencék), az iskolához játszótér, zsebongó építése a cél.

4.3.14. Gelsesziget

A település múltja

A falu az egykori Kanizsa folyó által körülzárt félszigeten épült. A települést 1320-ban említi először a korabeli forrás Zygeth néven, de az itt feltárt sírokban talált emlékek szerint már a bronzkorban is lakott hely volt. A környékbeli többi településhez hasonlóan Gelsesziget is a Hahót-Hahold család birtokában volt a 13.-14. században többszöri elvesztés és visszaszerezés mellett. A 13. század végén egy Szelesziget nevű községgel találkozunk, amely Hahót comes fia, István mester birtoka volt, s amelyet 1299-ben Bagotával együtt Atyusz comesnek adott cserébe. Ekkor még csak föld-nek (terra) mondták, nem falunak, s megmondja az oklevél azt is, hogy Gelse földtől új határokkal választották el. Kétségtelen tehát, hogy a mai Gelsesziget volt ez, amely Nagykanizsától északra, Gelsétől délre fekszik. Későbbi történelme során sokszor cserélt gazdát a Hahót, Szabari, Pacsai, Isabori, Bánffy, Ostfi, Molnári, Kaczor és Darabos családok között.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Gelseszigeten oktatási intézmény nem működik, a közművelődést faluház szolgálja, melyben klubhelyiség és E-Magyarország Pont is működik. Közművelődési szakember nem dolgozik a faluban. A településnek weblapja nincs, domain neve felmondás alatt áll, azaz elmulasztották meghosszabbítását.

Sportlétesítmény futballpálya a hozzá tartozó öltözővel.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A településen két bejegyzett szervezet szerepel a nyilvántartásban: a településfejlesztési tevékenységet végző Gelsesziget Községért Alapítvány (2002) és a Szép Jelenért és Jövőért Egyesület (2002). Nem bejegyzett szervezetként működik az ifjúsági klub. Egyházközsége római katolikus, az egyház a közvetlen hitéleten túl is segíti a település lakóit.

Programok, rendezvények

Jellemző rendezvénye a falunap, búcsú, öregek napja, Mikulás-ünnepség, sportversenyek, borverseny, nőnap bál, szilveszteri bál.

Értéktár

Látványossága szép új temploma (1996), illetve a hegytetőn fekvő kápolna. Természeti értékei kiaknázását vadászati lehetőségek bővítik. Panorámája sok lehetőséget rejt. Említik hagyományos ételeiket: prósza, dödölle, rétes, répaleves.

Tervek

Tervei közt kulturális bemutató, illetve ismeretterjesztő előadások szervezése és játszótér építése szerepel.

4.3.15. Hahót

A település múltja

Hahót már a késői vaskorban is létező település volt. 1234-ben Hoholt alakban fordul elő, mely a Hahold-Haholt személynévből keletkezett. A XIV. században a Domonkos-rendi apácáknak zárdát alapítanak, Szent Margit vértanú tiszteletére. Régészeti kutatások igazolják, hogy már a késő vaskorban is lakott terület volt. A település fejlődését mutatja, hogy 1819-ben már két Hahótot említenek az iratok: Alsó-Hahót és Felső-Hahót. Tanítót már 1748-tól említenek az okiratok, ebben az évben kezdik meg a Szentháromság tiszteletére épített templom építését, amely a mai napig áll. 1766-ban felépült a Szent Margit-templom. Hahót katonai átvonulási hely volt, vendégfogadó is van a településen. A források a szőlőhegy jó borát is dicsérik. 1848-ban már magyar nyelvű elemi iskola van. A tanítónak télen 70, nyáron 41 tanulója volt. 1901-ben a két rész egyesült. A község nem kerülte el a lakosság városba való áramlását, melynek következtében a lakosság szám 1300 fő alá csökkent.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvodáját 2000-ben újították fel, az intézmény 50% körüli kihasználtsággal működik. Iskoláját 2001-02-ben szintén teljes egészében felújították. 2005-ben a művelődési ház fűtésrekonstrukcióját oldották meg. Az épület 130 négyzetméteres nagyteremmel, 54 négyzetméteres színpaddal rendelkezik. 200 fő befogadására alkalmas. Könyvtárában 12 ezer kötet található. A község weblapja saját név alatt működik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Hahóti Iskoláért Alapítvány (2000), Hahót Község Fejlődéséért Közalapítvány (2003), Hahót Sportegyesület (1989), Hahóti Kulturális Közéleti és Sport Egyesület (2001), Vagyonvédelmi és Bünt megelőzési Egyesület Hahót (1995). A bejegyzett szervezeteken túl a művelődési házban ifjúsági táncsoport, hagyományörző csoport, ifjúsági és nyugdíjasklub működik.

Programok, rendezvények

Falunap, idősek napja, borverseny.

Értéktár

Barokk stílusú római katolikus templom, mely a 18. században épült az egykori bencés apát-ság helyén. Szószéke rokokó. A templom melletti keresztet a magyar szabadságharcért elesettek emlékére állították. Szintén műemlék jellegű a neobarokk Mária kápolna. A temetőben első és második világháborús emlékmű található.

Hahót egyházi történelméhez kapcsolódik Magyarország második írott misekönyve, a Hahóti Kódex. A Kódex jelenleg a zágrábi püspöki levéltárban tekinthető meg. Hahót dombos tájain halad keresztül a "Kék túra" útvonal. Falusi vendéglátással a községben két vendégháznál foglalkoznak.

4.3.16. Homokkomárom

A település múltja

Nagykanizsától közúton 13 km-re északnyugatra, a Principális völgy peremén elhelyezkedő település. A jelenleg ismert legrégebb írás 1293-ban Humukcumar néven említi, mai elnevezése 1741-től ismeretes. Neve a szláv eredetű Kamar személynévre vezethető vissza, míg a homok előtag a talajviszonyokra utal. A 16. században több nemesi család lakta, tehát jelentős település lehetett. 17. században sokat szenvedett a rablásoktól, végül pusztává vált. 1777-ben

magyarul, németül és horvátul is prédikáltak a papok, jelezvén, hogy a török idők után nemcsak egy helyről érkeztek a betelepülők. 1747-ben Kanizsáról ferences atyák érkeztek, letelepedtek, de kolostoruk 1777-ben leégett. A falun kívül találjuk a dombra épült római katolikus templomot, amelyet 1722-ben kezdtek építeni, de csak 1744-ben fejezték be, Batthyány Lajos kegyurasága idején. Az 1878-as renoválást 1939-40-ben követte egy nagyobb, amikor feltárták a torony alatti kriptát és elnevezték altemplomnak. Homlokzata oromzatos, gazdagon díszített oszlopos főoltárán Madonna kegykép, valamint Szent Félix vértanú csontváza. Szép rokokó szószéke van. Mellette áll az 1774-ben barokk stílusban épült emeletes ferences zárda. Ma a Nyolc Boldogság Katolikus Közösség otthona. Minden hónap 13-a engesztelő zárándoklat napja.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs, a mozgókönyvtári szolgáltatásba viszont bekapcsolódott. Faluházában klubhelyiséggel is rendelkezik, de szakembert nem foglalkoztat. Teleházában E-Magyarország Pont is működik. Lakói közt fafaragót, gyertyaöntőt is számon tart. Sportlétesítménye nincs.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Homokkomárom öt civil szervezet székhelye. Itt működik a Homokkomárom Hegyközségi Polgárőr Egyesület (1999), Homokkomárom Községért Egyesület (2001), Homokkomárom-Magyzszerdahely Közös Hegyközség (1998), a Nyolc Boldogság Alapítvány (1992) és az egyesületként jegyzett Nyolc Boldogság Katolikus Közösség (1995). Művészeti csoportként az Arany Torok Népdalkör működik.

A településen katolikus egyházközség működik, a falu feletti rendházat a Nyolc Boldogság Katolikus Közösség lakja.

Programok, rendezvények

Március végén vagy április elején borversenynek ad otthont a település. Az önkormányzat minden év július elején kerékpáros zárándoklatot szervez a Dél-Dunántúlon, Máriagyüd és Homokkomárom között, első alkalommal 2000-ben. Szeptember második hétvégéjén van a borvidéki rangú szőlőhegyre épülő szüreti búcsú.

Értéktár

A falu fő értéke a vallási turizmus alapjául is szolgáló kegyhely és a borvidéki rangot kapott szőlőhegy 240 hektáros egybefüggő szőlőterületével. A katlanszerűen körbezárt dűlőkben számos tömésince látható. A falun vezet keresztül az országos kék túra útvonala.

Tervek

Falusi turizmus feltételeinek kialakítása (elsősorban szálláslehetőség), templomhoz kapcsolódó vallási turizmus kiszélesítése.

4.3.17. Hosszúvölgy

A település múltja

A község Nagykanizsától 11 km-re északnyugatra, a Principális csatorna közelében fekszik. Római kori emlékeket találtak itt a régészek. Hosszúvölgy nagy kiterjedésű település volt a II.-IV. században. A falu, és a szomszédos községek települése báró Esch Ferenc nevéhez fűződik, aki császári és királyi ezredes volt. 1722-ben Koblenzből hozatott németeket, ők te-

remtették meg Hosszúvölgy alapját. Ők tették le a település - akkori nevén – Freiweiz – alapjait, akkori lakóházainak alapköveit.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A faluban óvoda, iskola nincs, könyvtárral, faluházzal viszont rendelkezik, melyben klubhelyiség és teleház is működik. Közművelődési szakember nem dolgozik a faluban.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Hosszúvölgyön nem működik civil szervezet. Kapcsolat felvételére került sor az elmúlt években Koblenc településsel. 1992 óta testvérvárosi kapcsolatot alakítottak ki az erdélyi Kovásznával.

Programok, rendezvények

Falunap, idősek napja, Mikulás.

Értéktár

A település első és második világháborús emlékművel emlékezik egykori hőseire és falu központjában található emlékoszlopokkal. A település környékét a turisták paradicsomának is nevezhetnék. A dímbes-dombos vidék rengeteg alkalmat kínál a túrázásra, Hosszúvölgyön szállást is foglalhatnak az ide látogatók.

4.3.18. Kacorlak

A település múltja

Dombhátba épült nyugodt, csendes kisközség. A falu egy utcás, amelyből néhány kisebb utcácska ágazik le.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs, művelődési házzal rendelkezik. Domain neve bejegyzett, weblapja fejlesztés alatt.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A településen nem működik bejegyzett civil szervezet.

Értéktár

Központjában található a műemlék jellegű templom, amelynek elődjét 1740 körül építették, majd életveszélyes volta miatt 1875-ben újra építették. A falu érdekessége még a két műemlék tájház, amelyek közül az egyik különösen jó állapotban, szépen felújítva látható. Mindkét ház magántulajdonban van, hétvégi házként funkcionálnak.

4.3.19. Kerecseny (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Kerecseny község neve először 1255-ben leírt alakban ismeretes: Kerechen. A név eredetére kétféle magyarázat is ismert. Az egyik személynévből keletkezett, a másik a szláv krecet, mely azonos a magyar kerecset szóval, ebből ismeretlen módon vált a kerecsen azaz "vadászólyom" jelentésűvé. Kerecseny a zalai vár földje volt, amelynek egyes részeit IV. László adományozta el Atyusz mesternek. 1345-ben Kapulnas-Kerechun, 1472-ben Alsó és Felsőkercsen előnévvel megkülönböztetve fordul elő. 1345-ben már kápolnájáról is tudunk. 1715-ben

curialis, azaz nemesi közigazgatás alatt álló hely. Az 1513-as adólajstrom szerint a két Kerecseny egytelkes nemesség lakta. 1550-ben nemesi kúria is volt itt. Jelentős szőlőssel és gesztenyével rendelkezett Kerecseny. 1574 körül kisebb erődítmény volt. Őrsége 1600-ban felgyújtotta, többé nem építették újjá. Ezután eltűnik a község neve. Csak 1690-ben szól a községről újra a forrás. A község erőteljes fejlődésnek indul a 16-17. század első harmadától. 1754-ben volt temploma a temetőben. Kerecsenyhez tartozó külterület Törökcsapás hegy. A földrajzi név alapján azt állíthatjuk, hogy erre vezetett a törökök hadiútja. Kis-pusztá neve a valamikori falu helyét takarja. A község ma nem az eredeti helyén fekszik, hanem attól dél-nyugatra, egy kilométerre. Lehet, hogy a törökidőkor, hogy magukat könnyebben védhessék, Kerecsenyi Bálint kastélya és majorja körül tömörültek, és így alapították meg a jelenlegi Kerecseny községet. A település határa és belterülete is völgyes, dombos, a zalai dombvidék településeinek sajátos, szép képét mutatja. Közel fekszik a Kis-Balatonhoz.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs, a közművelődést felújított épületben működő közösségi ház szolgálja. Itt érhető el a mozgókönyvtári szolgáltatás is és az E-Magyarország pont is. Az intézményben érettségizett könyvtáros dolgozik 10 éves tapasztalattal. A település weblapja saját név alatt működik, azon az általános ismertetőkön túl az önkormányzat rendeletei, jegyzőkönyvei is elolvashatók.

Sportlétesítményként kispályás labdarúgó-pályával rendelkeznek.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A községnek egy bejegyzett civil szervezete van, az önkormányzati alapítású Kerecseny Községért Közalapítvány (2000).

Programok, rendezvények

Évente megrendezik a búcsút, s rendszeres a nyári ÖKO fesztivál is június utolsó hétvégéjén.

Értéktár

A község jól felszerelt, 20 sátorhelyes kempinget tud kínálni a turistáknak. Állatparkjában őshonos magyar állatokat (bivaly, racka, póni, mangalica) és kuriózumként emukat mutat be. Közelében terül el a Kis-Balaton, 10 km-es körön belül Zalakaros, illetve az új gelsei termál-fürdő is elérhető.

A közelében található Pogányvár, ahol kilátótorony található és borpincészet működik, mely egyéni és csoportos vendégeket is fogad. A településről turistaúton megközelíthető Öröm-hegy, ahol szép környezetben kulcsos turistaház várja a vendégeket. A hegyről lesétálva a falu határában található, a Thury György emlékére állított kopjafa.

Tervek

Az önkormányzat erdei iskolát szeretne létesíteni.

4.3.20. Kilimán (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Kilimán, Nagykanizsától északra fekszik 15 km-re. Egy utcás kistelepülés mely, a nagykanizsai-pacsai út mentén terül el. Már középkorban lakott hely volt, ezt tárgyi emlékek bizonyítják. A források a XVIII. századig nem említik a helység nevét. A község neve 1767-ben Kilimány. Valószínűleg szerb-horvát személynevből keletkezett magyar névadással (Kliman). A falu határában állott a Kielmansziget nevű palánkvár, amelyet Kielman nevű kanizsai főka-

pitány építtetett. A Principális-csatorna elkészülte után lecsapolták a mélyen fekvő, mocsaras nyugati részét, amely ma főleg rét és legelő, míg a keleti fele partosabb, lankás részét szántók foglalják el. 1994.-ben a templom mellett készült el az az emlékmű, mely az I. és II. világháborúban elesett hősök emlékének tiszteleg.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvoda, iskola nem működik Kilimánban, művelődési háza azonban van a falunak. Az épületben klubhelyiséget is találunk, s ott működik a mozgókönyvtári szolgáltatás is. Közművelődési szakembere nincs. A hivatal épületében E-Magyarország pontot találunk. Internetes oldala nincs, domain neve felmondás alatt áll. Sportpályával, rajta öltözővel rendelkezik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Civil szervezet nem működik a településen. Polgárőrsége van, de nem bejegyzett szervezetként működik.

Programok, rendezvények

Jellemző programjai falunap, búcsú, futballmeccsek, öregek napja, Mikulás-ünnepség, nőnap, anyák napja, szilveszteri bál.

Értéktár

A környék nagyon jó vadászati lehetőséget kínál. Látnivaló az új építésű templom. Helyi értéként megemlíthetjük a hagyományos paraszti ételeket: rétes, répaleves, prósza.

Tervek

Főleg az infrastruktúrát fejlesztenék, kulturális téren leginkább csak művészeti, szórakoztató műsorok szervezésére van elképzelés.

4.3.21. Kisrécse (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

A települést 1264-ben Rethé néven említi egy korabeli dokumentum, mely a szláv „árok” szóból eredeztethető. Kisrécse Nagykanizsától északkeletre 8 km-re található a régi Budapest-Nagykanizsa országúttól északra (a 7-es útról is megközelíthető). A falucska hangulatos dombvidéken fekszik, erdőkkel, rétekkel, szőlőhegyekkel övezve. A település falusi szálláshellyel, vendéglátóhellyel és lovasudvarral várja az ide érkezőket.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Kisrécсэн faluház szolgálja a helyiek közművelődését. Az intézményben E-Magyarország pont is működik, s ide érkezik a mozgókönyvtári szolgáltatás is. Internetes oldala, saját domain neve nincs, az önkormányzatnak van viszont saját újságja. A falunak van egy sportpályája is.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Egy turisztikai célú egyesület működik a faluban, a Kisrécsei Sport- és Túralovas Egyesület (2004). A településen van polgárőrség is, de nem bejegyzett civil szervezetként. A falunak van egy testvértelepülése, a kapcsolat évi egyszeri találkozóra szorítkozik.

Programok, rendezvények

Önkormányzathoz kötődő rendezvény a falunap szüreti felvonulással, s jelentős turistaforralmat hoz a kendlimajori művészeti akadémia évi kétszeri művésztabora.

Értéktár

Híres a Kendlimajor településrészen működő Művészeti Akadémia, ahol neves alkotóművészek vezetnek be a résztvevőket a művészet világába. A szintén itt működő élő parasztudvar-múzeumban a szálláslehetőség mellett a látogatók bepillantást nyerhetnek a száz évvel ezelőtti falusi életbe, emellett színes programokat, művészeti tanfolyamokat, íjazási lehetőséget, lovastúrázást, lovaskocsizást és "kemencés" estétet kínál.

4.3.22. Liszó

A település múltja

A Liszó helységneve először 1296-ban tűnik fel a Hazai Okmánytárban, mint lakatlan terület: Terra Lyzou (Lizó). Az Anjou Okmánytár egyik oklevele szerint, 1332-ben a falu kápolnája, a Szent Brictius már megvolt. Liszó község a Hunyadiak korában is megvolt. Úgy említi, mint Iharos-Berénytől nyugatra eső település. A régi Liszó - a mélyszántások idején látható nyomokból ítélve - kb. 10-12 házból álló kis település volt. A falucska és kápolnája 1560 után pusztulhatott el, a törökök ekkortájt foglalták el ezt a vidéket. A hadak ezen a vidéken vonultak át. Itt kő kövön nem maradt. Ezután hosszú ideig a régi falu helyén erdő, a mai település helyén pusztta volt. 1718-19-ben öt evangélikus vend család kért és kapott menedéket gr. Draskovicsné Nádasdy Mária Magdolnától a szabadabb vallásgyakorlat reményében. 1767-ben Inkey Boldizsár már a falu hűbérura is. Ő tovább folytatta, amit apja elkezdett: a horvátok betelepítését. A falu nemzetiségi arculata, ami csak a 19. század 30-as, 40-es éveiben kezdett megváltozni. 1814 után erős elmagyarosodás kezdődött, ezért a század 40-es éveitől már elmaradt a nemzetiségi faluk listájáról.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Liszó faluházzal, benne községi könyvtárral rendelkezik, itt működik a mozgókönyvtári szolgáltatás és a teleház, E-Magyarország pont is. A faluház egy üres termét kiállítás céljára is tudják hasznosítani. A közművelődési feladatokat egy főiskolai végzettségű személy látja el. Rajta kívül a művészeti programokban sokat segít a helyi népdalkör művészeti vezetője.

A falunak saját néven működő internetes oldala van. Kábeltévé helyi képűjságot szolgáltat. Újságja is van, a Liszói Krónika.

A sportolási lehetőségeket füves focipálya és egy kombinált aszfaltos kosárlabda-, röplabda, és kispályás focipálya szolgálja.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A település négy civil szervezet székhelye: Liszó Községért Közalapítvány (2006), Liszó községért Alapítvány (1992), Liszó Községi Sportegyesület (1989) és Liszói Polgárőr Egyesület (1997). A jegyzett civil szervezeteken kívül a Faluházban dolgozik a Liszói Viola Népdalkör és a helyi ifjúsági klub. A településen katolikus és evangélikus egyházközség is működik.

Programok, rendezvények

Rendszeres rendezvények: farsangi bál, megemlékezések nemzeti ünnepeken, nyugdíjasok találkozója, anyák napja, Mikulás, liszói rockfesztivál, falunap, játszóház, helyi focibajnokság.

Értéktár

Természeti értéke a liszói parkerdő, az épített környezetre a két templom és a világháborús emlékmű jellemző. A határában fekvő záportározó a későbbiekben horgásztónak is alkalmas lesz. A környéken vezet el az országos kék túra útvonala. A környékbeli erdők vadászatra is alkalmasak.

Tervek

A rendszeres rendezvények mellett szeretnék meghonosítani a szüreti felvonulást, fesztiválokat, irodalmi esteket rendezni. Igény lenne számítógépes tanfolyamra, illetve munkanélküliek számára tartandó képzésekre.

4.3.23. **Magyarszentmiklós**

A település múltja

Magyarszentmiklós Nagykanizsától 12 km-re, a Zalaegerszegi út mellett fekszik. Fejlődése két időszakra oszlik. Már az őskortól lakott terület volt. Írásos emlékei azonban csak a 13. század végétől, a 14. század elejétől vannak. A község neve folyamatosan változik, de csak az előtagjában. A 19. század végétől változtatta a nevét Magyarszentmiklóssra. A falu első történeti időszaka 1744-ig tart. A tulajdonosok folyamatosan változtak. A törökök 1548-ban teljesen felégették, így elnéptelenedett. 1744-ben gróf Batthyány Lajos tulajdonába került. Ekkor telepítettek ide svábokat Koblenzből. Újra éledt a település, ekkor kezdődött fejlődésének máig tartó szakasza.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs, a közösségi életet művelődési ház szolgálja. Itt működik az E-Magyarország pont is. A kultúrháznak nincs szakképzett alkalmazottja. A művészeti életet a faluban amatőr festő és zenészek gazdagítják. A település saját honlappal rendelkezik, de .hu végződésű domain neve helyett az .eu végződésűt részesítette előnyben. Sportpálya nincs a faluban, van viszont egy kondicionáló terem.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A faluban egy társadalmi szervezet székhelye található: PAJZS Faluvédő és Faluépítő Egyesület (1990). Klubként működik a nyugdíjas és ifjúsági csoport, van polgárőrség. Amatőr művészeti mozgalom része a faluban élő nótaénekes és az itt működő rockzenekar. Három testvértelepülésük van: Nagyszénás (Békés megye), Magyarcsernye (Szerbia), Illyefalva (Románia). Évente egy alkalommal testvértelepülési napot rendeznek.

Programok, rendezvények

Rendszeres program a falunap, nyugdíjas nap, kézművesház, orgonahangverseny, borverseny, sportnap.

Értéktár

1993-ban a világháborús és az 1956-os áldozatok emlékére emlékművet avattak. Értékes a falu temploma, a Szent Miklós szoborcsoport, Szent Kristóf szobra, a harangláb.

Tervek

Fontos lenne a szabadtéri színpad jobb kihasználása, a sváb napok újbóli felelevenítése. Fontosnak vélik egy kistérségi szolgáltató központ létrehozását, mellyel hosszú távon lehetne

biztosítani a térséghez tartozó települések programjainak megvalósítását, szervezését, koordinálását.

4.3.24. Magyarszerdahely

A település múltja

Magyarszerdahely Nagykanizsától 16 km-re, a Zalaegerszegi út keleti oldalán fekszik. Már az ősidőktől fogva lakott a település. Mivel a községen országút halad át, a pálos barátok kolostort alapítottak. Az ő jelenlétüknek is köszönhető, hogy vásározó helyévé vált. Levéltári adatok csak a 14. századtól állnak rendelkezésre. A falu neve a szerdánként tartott vásárra és piacra utal. 1565-ben volt itt halastó és malom is.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvodája, kultúrháza és könyvtára is van a településnek. Teleház is működik a faluban. Web-lapja azonban nincs, domainja felmondás alatt áll.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Magyarszerdahely Egyetértés Sportkör (1989), Magyarszerdahely Faluért Közalapítvány (1993), Magyarszerdahelyi Belső Hegyhát Kertbarát Köre (1992), Magyarszerdahelyi Polgárőr Egyesület (2000), Szerdahelyi Sportegyesület (2002), Tudat Mezőgyéjén Alapítvány (1995).

Értéktár

A 18. század végén épült templom.

4.3.25. Miháld (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

A község első írásos említése 1121-ből való, az almádi monostor alapító levelében. Később a Kanizsai család birtoka lett, majd 1535-1550-ig Nádasdy Tamás a földesura.

Az 1532-es török hadjárat megpecsételte Miháld sorsát, már nem szerepel a 20 lakost meghaladó települések között, és az 1555-ös összeíráskor egyetlen jobbágytelket jegyeztek be. Időközben pestis is pusztított a környéken. 1597-ben a község teljesen elnéptelenedik. A török uralom megszűnése után az erdőkbe menekült lakosság visszatelepül, és újból elkezdődik a község építése. A lakosság létszáma növekszik. Az 1784-85-ös összeírás már 70 házat, 91 családot, egy-egy papot, nembest, mesterembert regisztrált. A lakosság lélekszáma akkor 482 fő volt.

A templomot 1776-ban kezdi építeni Inkey Gáspár földbirtokos, de csak a főhajó készül el, a két oldalhajót 1835 építik és szentelik fel.

Az 1848-as események lelkesítőleg hatnak az itt élőkre is, hisz 1848. május 28-án 85 fő jelentkezett nemzetőrnek. Később a parasztság földreformot sürgetett és a nagyatádi féle földosztás 30 holdat és 52 házhelyet biztosított Miháld lakóinak. Ez a gondot nem oldotta meg, hisz a lakosság száma ekkor már 1433 fő volt. A község két tantermes katolikus iskolájában 2 tanító oktatott, a gyermekszám 170 fő körül mozgott.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A községben működik iskola és óvoda is. A falu központjában található a művelődési ház több mint tízezer kötetes könyvtárral. Az épület mögött található a sportpálya, két kézilabda és egy röplabda pálya.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Alapítvány a Miháldi Általános Művelődési Központ Fejlesztéséért (1996), Galambok-Miháld Hegyközség (2001), Gazdakör Miháld (1993), Kéz a Kézben Miháldi Ifjúsági Egyesület (2004), Magyar Technikai és Tömegsport Miháldi Lövészklub (1991), Miháld Kulturájáért Egyesület (2004), Miháld SE. Baráti Kör (1989), Miháldi Dózsa Sportegyesület (1989), Miháldi Horgászegyesület Miháld (1989), Miháldi Polgárőr Egyesület (2001), Miháldi Tűzoltótestület (1989), Miháldi Vegyes-Ipari Társulat (1990).

Programok, rendezvények

Pünkösdi falunap és a szeptemberben tartott keresztnapi búcsú. Többször megrendezték a Miháldi Virtus Fesztivált.

Értéktár

Természeti értéke a horgásztó és környéke, a szőlőhegy. A műemlék jellegű barokk stílusú templomot Inkey Gáspár építtette 1760-ban. Különös említést érdemel szobrain kívül a barokk stílusú szószer. Az építtető eredeti címere a templom bejárati ajtaja felett ma is látható. A község lakosságának adományaiból a templom előtti téren épült meg az I. és II. világháborús emlékmű.

4.3.26. Murakeresztúr

A település múltja

Első írásos említése 1347-ből való Keresztúr néven. Valószínű, hogy bencés apátság volt itt. A szentkereszt tiszteletére monostort létesítettek. 1509-ben az apátság a Zichyek kezén volt. 1542-ben két letenyei официális foglalta el a faluval együtt, ekkor az apátságnak négy portája volt. Birtokpercek következtében hol a Széchyeké, hol az apátságé. Egy időben Csatár apátságával egyesítették, még 1645-ben is közös apátjuk volt. A falu különben jelentéktelen volt, jobbágyaikat nem is adóztatták a szegénység miatt. 1563-ban a nemesek elfoglalták az apátság területét. 1566-ban a török felégette a települést, a lakosság a közeli lápvilágba menekült. Várát 1578-ban újra építették. Egy 1569-es alaprajz olaszbástyás templomerődöt mutat. 1600-ban kiürítették a várat, s a török előtt szabad lett az út Kanizsa felé, Keresztúr vára is elesett.

1715-re mindössze négy libertinus lakta, ugyanis a pestisjárvány és az elvándorlás csökkentette a lakosságot. Az apátság magyarosító propagandájának köszönhető nagyrészt, hogy a horvát lakosság érzéseiben, gondolkodásában magyarrá vált. A község jelenlegi nevét, Murakeresztúrt, 1526-ban vette fel.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Iskolája, művelődési háza és könyvtár a egy ÁMK keretében működik gondozott, parkkal körülvett környezetben, központi helyen, két épületben, a két falurészt összekötő utcában. Internetoldala saját név alatt működik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

56-os Emlékműért Polgári Egyesület (2004), Közművelődési Egyesület (1991), Mura Menti Cigányok Kulturális Egyesülete Murakeresztúr (1997), Murakeresztúr Önkéntes Tűzoltó Egyesület (1995), Murakeresztúr Polgárőr Egyesület (1998), Murakeresztúr Tűzvédelméért Alapítvány (1996), Murakeresztúrért Közalapítvány (1999), Muravidék Jövőjéért Egyesület (2005), Sportegyesület Murakeresztúr (1989). A Murakeresztúri Asszonykórus közel 20 éve működik.

Programok, rendezvények

Farsangi felvonulás, nőnap, ünnepi megemlékezések, borverseny, kézműves tábor az iskolában, arató- és cséplőverseny, falunapok (szeptember).

4.3.27. **Nagybakónak**

A település múltja

A falu első említése 1428-ban Nagybakonok, mely szláv eredetű, jelentése bükkös. A falucska erdőkkel körülolelt dombok között, szép völgyben fekszik, átszeli a Bakónaki-patak.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvodája és iskolája nincs, könyvtára és művelődési háza felújításra szorul. A könyvtár bútorzata megfelelő, a könyvállomány elavult, ezen a mozgókönyvtári szolgáltatás segít. A könyvtárban működik a teleház, számítógépei elavultak. A művelődési ház szintén felújítandó, bútorokra is szükség lenne. Az intézményben óvónő képesítésű rendezvényszervező dolgozik. A faluban egy csuhébaba készítő kézműves is található. Az önkormányzatnak internetes honlapja nincs, domain nevét nem védették le.

A faluban kisméretű futballpályát találunk, kicsi öltözővel.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Civil szervezetei: Nagybakónak Kultúrájáért Alapítvány (1992), Nagybakónaki Faluszépítő Egyesület (2007), Nagybakónaki Polgárőr Egyesület (1995). A művelődési házban nyugdíjas-klub is működik. A katolikus egyházközség közös programokat szokott szervezni az önkormányzattal.

Programok, rendezvények

Fontosabb programjai a falunap, búcsú, kiállítás, idősök napja, szüreti felvonulás.

Értéktár

Építészeti értékeket képviselő, a térségre jellemző formák ötvöződnek a népi építészet és a polgári építészet formáival. A település északnyugati határában fekvő erdőben található a kedvelt túraállomás, az "Árpád-forrás", valamint a térségben egyedülálló természeti értéket képviselő "Kőszikla-szurdok". A falu érdekessége a „szeres” településszerkezet, több, védelemre méltó épület. Hagyománya a csuhébaba-készítés.

Tervek

A művelődési ház korszerűsítése, tájház kialakítása, melyben összegyűjthetők és bemutatathatók lennének a településen még fellelhető tárgyi emlékek. A szomszéd Kisrécsével közösen gesztenyefesztívtált rendeznének, művészek fellépését szerveznék a helyi művelődési házban.

4.3.28. **Nagyrada (Zalakarosi Kistérség)**

A település múltja

Nagyrada község Zala megye déli részén a Kis-Balaton szomszédságában helyezkedik el. Nagykanizsától 25, Zalaegerszegtől 50 km a távolsága és mindössze 10 km-re fekszik a Zalakarosi Gyógyfürdőtől. Legközelebbi vasútállomás a 15 km-re lévő Zalakomáron van. A falu lakói főként mezőgazdasággal foglalkoznak. Jelentős a szőlőtermelés és borfeldolgozás.

Rada község neve először a zalavári apátság Szent István korabeli (1019) alapító levelében fordul elő. Lakosai az általuk megtermett javakból tizedet fizettek, és művelték az apátság itteni földjeit. Eredetileg Rada szláv személynév.

Rada teljes pusztulása a hosszú török háború idején történt. 1655-ben Rohonczy István zalavári apát halála után a birtokot a kincstár vette át. A következő években pusztaként említik a területet. Az 1680-as években a magyar és török földesúrnak egyaránt adózik az újra betelepült helység 1687 körül császári csapatok égették fel Radát, mivel Kanizsa visszafoglalását készítették elő. Így lakatlan területek lettek a vár körül, amelyek megkönnyítették a sikeres ostromot. 1690 után újra kezdett újraéledni a terület. A falu élete 1860-ban, amikor a Déli Vasúttársaság Pécs-Nagykanizsa vonalán vasútállomást kapott, rohamosan kezdett változni, fellendült a környező falvak felé való fuvarozás és kereskedelem. A lakosság fő foglalkozása a földművelés és állattenyésztés, de csaknem valamennyien rákényszerültek arra, hogy népes családjuk számára más jövedelemforrás után is nézzenek.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Iskolája 2004 óta nem működik. Napközi otthonos óvodával rendelkezik, de az intézmény még ebben az évben megszűnik, így befejezi működését az ÁMK is. A bezárásra váró intézményen kívül egy leromlott állapotú művelődési háza van a falunak. E-Magyarország pont jelenleg még az ÁMK épületében működik. Internetes oldallal saját néven rendelkezik, de aktuális tartalom nincs a lapon. Közművelődési szakember nem dolgozik a faluban, az iskola bezárása után elköltöztek.

Sportpályája van, tornatermet a bezárt iskolában találunk. Az iskolabezárás miatt kihasználatlansága gyenge, működtetése költséges.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Együtt Nagyradáért Közhasznú Alapítvány (2003), Kis-Balaton Civil Egyesület (2005), Nagyradai Cigányokért Egyesület (2001), Nagyradai Hegyközség (1996), Nagyradai Horgászegyesület (1997), Nagyradai Önkéntes Tűzoltó Egyesület (2003), Saturnus Sportegyesület (1990). Ezekon kívül egy 10-12 fővel működő énekkara is van a településnek. Testvértelepülése a romániai Coó falu – az együttműködés még korai szakaszában tart.

Programok, rendezvények

Falunap, sportrendezvények

Értéktár

A felújított, több mint 100 éves római katolikus templom, s a község határában elterülő Kis-Balaton.

4.3.29. Nagyrécse

A település múltja

A község Nagykanizsától északkeletre, a Bakónaki patak melletti dombos területen fekszik. Első írásos említése 1263-ból származik. Neve szerb-horvát eredetű, olyan helyet jelöl, ahol árok van. A középkorban várjobbágyok lakták. A törökök 1566-ban és később még többször földig romolták, de újraépült. 1752-ben Inkey báró a Három királyok tiszteletére templomot épített. A szabadságharc idején – néphagyomány szerint - a récseiek gerillaharcokkal zavarták Jellasics és Nugent tábornok utánpótlási vonalát, és részt vettek a nemzetőrség Mura menti védelmi harcaiban. A XIX. Század végén a romos templomot neoromán stílusban építették újjá, ami ma is a falu ékessége.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A Nagyrécei Körzeti Általános Iskola és Napközi Otthonos Óvodát hat önkormányzat működteti Intézményfenntartó Társulás keretében. Az intézményben lévő tornaterem 150 fő befogadására alkalmas, a folyosóján időszakos kiállítások vannak.

A volt Inkey kastély ma művelődési házként működik, az épület felújításra szorul. Színházterme (100 fő befogadására alkalmas), klubszobája és egy kisebb tárgyalóterme van. Az intézményben egy kulturális szervező dolgozik, akinek munkáját a faluban élő 2 fő kulturális menedzser segíti. A községi könyvtár közel 13 ezer kötetes, részese a térségi mozgókönyvtári szolgáltatásnak.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Nagyréce Községért Közalapítvány (2000), Nagyrécei Faluvédő Egyesület (1991), Nagyrécei Kulturális és Közéleti Társaság (1998), Nagyrécei Polgárőr Egyesület (1995), Nagyrécei Termelősövetkezet Sportegyesület (1989). Rajtuk kívül nem bejegyzett szervezetként működik a Nótakedvelők Klubja (dalkör) és a Baráti Kör. E szervezetek felvállalták a település hagyományainak ápolását (tájjelegű ételek készítése, tollfosztás, szüreti mulatság stb).

Programok, rendezvények

Falunap, búcsú, sportrendezvények, kiállítás, táncház, játszóház, baba-mama találkozó, kézműves foglalkozás gyerekeknek, tojás festés, főzőverseny.

Értéktár

Neoromán stílusú templom. Millenniumi park. A volt Inkey-kastély, amely ma Művelődési Házként működik. Inkey László honvéd tábornok síremléke, amely helyi védettségű képzőművészeti alkotás.

A szabadidő-központ, amely a „Harmónia a természettel” projekt keretében épült. A kastélykertben számos fafajta - köztük több száz éves mamutfenyő – van.

A település természeti értékei közé tartozik a helyi védettség alatt álló 70 hektáros fás legelő, mely egyike a ma már megfogyatkozott számú, idős fákkal borított zalai legelőknek.

A turisztikai kínálat is fejlődött az elmúlt években. A település nyugati részén, közvetlenül a 7-es főút mellett található hangulatos fogadó rendezvényteremmel és lovaglási lehetőséggel várja vendégeit. A Bacónaki hegyen falusi turizmushoz kötődő szolgáltatások igénybevételére és lovaglásra nyílik lehetőség. Nagyréce környéke csodálatos az északon fekvő számos szőlőhegygel. Tájjellegű ételek: dödölle, krumpliprosza, sósperec, paprikás perec.

Tervek

Örökség és kulturális turizmus fejlesztése. Inkey kastély felújítása, bővítése, kulturális rendezvények lebonyolítására alkalmassá tétele. Konferenciaterem, képtár, parkolók kialakítása. Kulturális és gasztronómiai célú rendezvények színhelyének kialakítása. Évente rendszeresen szervezett hagyományörző kulturális műsorok. A falut körülvevő védett természeti értékek megismertetése. Népi mesterségek megtanítása a fiataloknak.

4.3.30. Nemespátró

A település múltja

A hétszáz éves múltra visszatekintő község Zala megye déli részén található. A 20. század közepéig Somogy vármegyéhez tartozott, a második világháború után Zalához csatolták. Első írásos említésére a 13. században került sor (1296: Patruh). A Pátróh szláv személynév min-

den képző és utótag nélkül vált helységnévvé, tehát magyar név. A Nemes- előtag kuriális nemes helységre utal.

A török hódoltság alatti sanyargatás nagyon megviselte a falu lakosságát: a pátróiak a mai napig is emlegetik, hogy őseik szántani jártak a töröknek Kanizsa alá, sőt, saját szántóföldeiknek egy részét is kanizsai török földesurak számára szántották.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A nemespátrói önkormányzat nem tart fenn önállóan intézményeket.

A község weblapja saját neve alatt működik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

1956-os Szabadságharcosok Vadászati és Vadgazdálkodási Egyesület (2000), Nemespátró Községért Közalapítvány (2002), Nemespátrói Vadászati és Vadgazdálkodási Egyesület (2000).

Értéktár

A térség déli részén fekvő festői falucska csodálatos dombokkal szép és változatos panorámát nyújt az ide érkezőknek, környékén romantikus sétákra és túrázásra nyílik lehetőség. Régi népszokásaik nagyon hasonlítanak az erdélyi hagyományokhoz. Az evangélikus templom egy magas dombon épült 1868-ban, előtte gyönyörű hársfák állnak, melyeket a Millennium alkalmával ültettek 1896-ban

4.3.31. Orosztony (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

A település első írásos említése meglehetősen korai (1225: Vrustin, 1251: Orozton, 1261: Vrustun, 1335: Orosthon, 1340: Alsóorozthon, 1851: Orosztony). Valószínűleg szláv név. Egy 1254-es adat szerint Wrustin-ról kapta a nevét a község, amely egy falu melletti patak volt. A víznevet felvette a település. 1225-ben volt temploma, papját Obusznak hívták. Szomorú évszám Orosztony történetében 1571. Alsó-Orosztony területén esett el Thury György, Kanizsa kapitánya. Az ütközet helyét az utókor Harc-kertnek nevezi. 1658-ban szólnak róla újra a források. 1690-ben újra pusztta, valószínű Plaquada császári parancsra égette fel, nehogy a török a várostrom alatt élelmet tudjon szerezni. Pár év múlva azt írják a faluról, hogy még rétejeit is benőtte az erdő. Alsó-Orosztony még 1726-ban is pusztta. 1746-ban Pogányhegyen már szőlőt is telepítenek. 1750-ben fatemplomot építettek. 1768-ban sem Alsó-, sem Felső-Orosztonyban már nem voltak pusztahelyek. 1778-ban templomukat újjáépítették. A Szentháromság tiszteletére szentelték fel. 1908-ban megtörtént az egyesülés, azóta egy Orosztonyról beszélhetünk.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Napközi otthonos óvodával, könyvtárral és művelődési házzal is rendelkezik. Könyvtára 3 ezer kötetes helyi állományú, de részese a térségi mozgókönyvtári szolgáltatásnak is. Művelődési háza 1978-ig iskolaként működött, kisebb átalakítások után nyerte el mai formáját. Közművelődési szakember nem dolgozik a településen.

Sportpályája is van, ezen kívül egy konditerem is szolgálja a helyieket.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Orosztony Község Önkéntes Tűzoltó Egyesület (1992). Nem bejegyzett formában működik egy roma hagyományőrző zenekar.

Programok, rendezvények

Falunap augusztus utolsó szombatján és búcsú Szentháromság napján.

Értéktár

Látnivalói: Szentháromság-templom, Szentháromság-szobor, Pogányvári kastély, Örömhelyi kulcsosház. Főbb természeti értékei az Avas nevű fás legelő és a Hervaszkúti forrás. Hagyományos ételeik a vaníliás cukorperec, pörkölt-dió-torta, dödölle, krumpliprósza.

Tervek

Télen ismeretterjesztő előadások, egészségmegőrző felvilágosító előadások.

4.3.32. Pat (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Zala megye délkeleti részén, Nagykanizsától 26 km-re fekvő kis község. A közigazgatási határok átrendezésekor, 1950-ben kapcsolták Somogy megyétől Zalához. A község neve először a pápai tizedjegyzékben fordul elő 1332-ben Potoch alakban. A 15. században a Kanizsai család birtoka, de 1446-ban eladták várnagyuknak, Bakonoki Török Lászlónak, aki aztán felvette a Pati előnevet. 1486-ban Mátyás király elvette a birtokot, és a Tolnai Bornemissza János alkincstárnoknak adományozta, aki azonban a királynál kegyelmet eszközölt ki Török László részére, és a föld egy részét visszaadta. A török jelenléte megpecsételte a település sorsát. Betelepülése után 1776-ban Vrancsics Pál ezredes és Tahy Imre birtoka. 1832-ben gróf Festetics Miklós és Imre, valamint Zichy Károly is tulajdonos. 1863-ban evangélikus templomot építettek a község lakói. A századfordulón 300 római katolikus, 285 evangélikus és 10 református élt itt.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A gyermeklétszám csökkenés miatt iskolája még 1976-ban megszűnt. 1988-ban építették fel az evangélikus egyház tulajdonában lévő kultúrházat, majd 1997-ben községi művelődési ház épült. 1995-ben faluház létesült. Az evangélikus templomot 1988-ban renoválták. 1998-ban új imaház épült, 2000-ben harangot szenteltek. 1990-ben sportpálya készült öltözővel.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Pati Polgárőr Egyesület (2003)

Programok, rendezvények

Evangélikus ifjúsági tábor júliusban, 60 gyermek részvételével.

Értéktár

A település mellett mintegy 14 kilométer hosszú halastó - rendszer húzódik, Északról és Nyugatról mintegy 160 hektár erdő övezi, amely a tiszta levegőt biztosítja. A szántóterületeken termelt növények csak a település élelmiszerellátását fedezik. 110 lakóház van a faluban, ebből 32 külföldi állampolgár tulajdona. Pat község szándéka, hogy Zalakaros meghatározó háttértelepülésévé váljon. A gyógyfürdőre érkező turisták kirándulhatnak a halastavakhoz, a gyönyörű természeti környezet elvarázsolja az odalátogatót. A nagy vízfelületen számos madárfaj - hattyú, kócsag, gém, vadliba, vadvakcsa, gólya, kárókatona, parti fecske - él. Közvetlen közelében egy forrás vize táplálja a Kis-tavat, amely ugyancsak kellemes kirándulóhely.

4.3.33. Pölöskefő

A település múltja

Első írásos említése 1354-ben történt, Pyliskefew néven. Nevét a Piliske/Pölöske (ma Szévíz) patak után kapta; melynek forrásánál épült. A falu területe a zalai apátság birtoka volt, melyet az Ördög-család használt. Az 1400-as években vár is épült a településen, ezt a 16. század elején a Kaczor-család vette zálogbirtokba az apátságtól. A törökök többször is elpusztították a falut, a tulajdonosai pedig többször el is zálogosították. A török hódoltság korában nem néptelenedett el a falu, 17 házat írtak össze a 17. század elején. 1687-ben Kanizsa elfoglalására gyülekező zsoldosok újból felégették, a lakosság a közeli mocsarakba menekült, ahonnan később visszatértek és újjáépítették a települést. 1848-ban már 668-an lakosú volt.

Pölöskefő két önálló községből egyesült. A másik község Dusnok, mely név szláv eredetű (a dusa, lélek szóból). Nevével egy 1290-ben írt oklevélben találkozunk először. A község a török hódoltság idején elpusztult. Az 1760-as évektől költöztek bele új lakók és a lélekszám folyamatosan gyarapodott. 1830. december 13-án már temetőt is szenteltek fel. 1876-ban a pölöskefői templom építéséhez Duzsnak is nagymértékben hozzájárult.

A helységnévtárak tanúsága szerint a két község egyesülése 1877 és 1882 között történt meg, s 1908-tól viseli a Pölöskefő nevet. A 2007-es adatok szerint a községnek 493 lakosa van.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A 18. században épült Pálffy-kúria jelenleg faluházként működik. Beltéri és szabadtéri rendezvények lebonyolítására is alkalmas.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Pölöskefő Községért Alapítvány (2000). 1968 óta működik a Dr. Mező Ferenc sportkör (nem bejegyzett szervezet).

Programok, rendezvények

Dr. Mező Ferenc sporttörténeti konferencia (március), Mária Magdolna napi búcsú (július), falunap (augusztus).

Értéktár

Dr. Mező Ferenc olimpiai bajnok szülőháza, a volt Pálffy-kúria, jelenleg faluház, a déli falurészben, Dusnokon, a Csertán-kúria, dusnoki temetői kápolna, a római katolikus templom (1754), I. és II. világháborús emlékmű a templomkertben.

Tervek

Dr. Mező Ferenc-emlékhely kialakítása, a sporttörténeti konferencia kibővítése sportrendezvényekkel. Megvalósításához többfunkciós sportpályát kell létrehozni.

4.3.34. Pötréte (Pacsai Kistérség)

A település múltja

A települést a 13. század közepétől említik írásos források. Először 1269-ben találkozunk vele, Petréte alakban. A név keletkezése bizonytalan, származhat a Petrus személynév magyarban használatos rövidülékes formájából, a Petréréte birtokos szerkezetéből jöhetett létre. Nem kizárt azonban a szláv eredeztetés sem.

Első említések IV. Béla hat ekealja földet adott cserébe Csák orvászai ispánnak a zalai vár petrétei és bezzegdi birtokaiból, 1379-ben a Rajky Péter IV. Lászlónak egy 1273-ban kelt oklevéllel akarta igazolni, hogy ő Rajky Pósnak és Jánosnak adományozta. Mivel azonban erről az oklevélről kiderült, hogy hamis, Rajky itteni birtokát is elvesztette. Két esztendővel később Nagy Lajos - miután a királyi tanács, mint várföldet, neki ítélte - Fajky Bltaram Istvánnak ajándékozta.

Ezt követően hosszú ideig nem hallunk Pötrétéről. Neve legközelebb 1531-ben tűnik fel, amikor a Rajky családnak 10, míg Sarkan Jánosnak 25 portája volt a településen. 1548-ban 12 új házat építettek, az 1550-es években viszont elzálogosításra és eladásra került a terület. 1572-ben a birtok a veszprémi püspökséghez tartozott. A török többször felégette, 1666-ban pusztaként, 1690-ben pusztá faluként említik, birtokosa ekkor Turupolly Péter volt. A településen lakó emberek főként földműveléssel és állattartással foglalkoztak. A megélhetésük ebből a tevékenységből volt biztosítva.

A település határában 1970-től tőzeglányászat folyik, melyet többek között virág- palánta- és lápfölként értékesítenek.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs, saját könyvtárral, illetve művelődési házzal azonban rendelkezik. Művelődési háza többfunkciós intézmény, klubhelyiségében közösségi programokat is tartanak. A házban kiállítások rendezésére is lehetőség nyílik. Ugyanitt működik a teleház is. Kulturális szakember nem dolgozik a faluban.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Pötrétei bejegyzésű a Pacsai Vadásztársaság (1989), Pötréte Község Fejlődéséért Közalapítvány (1999), Pötréte Önkormányzati Horgász Egyesület (1994), Pötrétei Polgárőr Egyesület (2002). A művelődési házban amatőr színjátszók csoportja működik.

Programok, rendezvények

Falunap, sportprogramok, búcsú, bál, borverseny, játszóház.

Értéktár

Fő látnivalója a horgászto (sátorozási lehetőséggel) és egy magántulajdonban lévő lovarda. Említhetjük az I. és II. világháborús emlékművet, és Hány János növénykertészetét. Specialitása a vadételek, halételek készítése.

Tervek

Horgászversenyek rendezése, ifjúsági programok, nyári tábor szervezése, kulturális programok.

4.3.35. Rigyác

A település múltja

A néprajzilag Eszteregnyével, Sormással és Becsehellyel táji csoportot alkotó Rigyác első említése 1411-ben: Rigyalch. Szerb-horvát eredetű elnevezés. 1406-ban Petri János fia Istvánnak, majd a Répásy-családnak volt itt birtoka. A 16. században kisebb nemesek birtokolták, akik részben a Kanizsai-család szolgálatában álltak.

A kanizsai vár közelsége miatt Rigyác is sokat szenvedett a török támadásoktól. 1566-ban – azután, hogy felégették a falut – a lakosság Répásy Ferencné birtokán építették újra házaikat, s ezt azonnal el is nevezték Újrigyácnak. A 18. században az Inkeyek bírták, a parasztok haj-

dinát, zabot, kendert, lent és kukoricát termeltek. Nagy súlyt helyeztek a szőlőtermelésre. Mindenkor magyarok lakták. 1774-ben készült el Inkey Boldizsár adományából a római katolikus templom.

A 19. században a falu a Benyovszky-család tulajdonába került, s 1900-ban kizárólag szegény, földnélküli parasztok, cselédek és napszámosok lakták. 1945-ben 45 szegényparaszt volt részese a földosztásnak, de mivel a téészbe nem akartak belépni, építkezéseken, vasútnál és üzemekben kellett elhelyezkedni.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Egyetlen intézménye a művelődési ház, melyben E-Magyarország pont is működik. Közművelődési szakembere nincs. A lakók sportpályát is használhatnak a faluban.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Rigyáci bejegyzésű a „RIVA” Földtulajdonosi Vadásztársaság (1991) és a Rigyác-Eszteregnye-Valkonya Hegyközség (2001).

Programok, rendezvények

Falunapot, búcsút, bált rendeznek minden évben.

Értéktár

A község értékes népi építészeti emlékekkel rendelkezik, de boronapincékből és a présházak faragott, főfás préseiből mára hírmondó is alig maradt. Védett (1976-tól) természeti terület a rigyáci fás legelő. A védett terület a községtől északkeletre, az Öreg-hegy szőlői és a Felsőmező erdői közt helyezkedik el.

A falu katolikus temploma 1774-ben épült. Hasonló korból származik az Inkey-kastély.

4.3.36. Sand (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Somogy és Zala megye határán távol a 7-es főút zajától, erdők, dombok övezte környezetben található Sand. Első írásos említése 1372-ben: Sond. A falu gazdasági életében jelentős szerepet játszik a méhészet. Jelentős szőlőterület is tartozik a községhez.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Művelődési házzal rendelkezik, igénybe veszi a mozgókönyvtári szolgáltatást is. Weblapja nincs.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

HUN Sandi Íjász Hagyományőrző Sport Egyesület (2007), Sand 2000 Közhasznú Egyesület (2000). Működik a polgárőrség is. Testvértelepülése a szlovéniai Hodos.

Programok, rendezvények

Öregek napja, bál, farsang.

Értéktár

Háborítatlan a környezet, a térség vadállománya miatt kedvelt. Jelentős szőlőterület is tartozik a községhez. A falu műemléke az 1806-ban épült evangélikus templom. Kertjében található az első és második világháború hősei emlékére emelt emlékmű.

4.3.37. Sormás

A település múltja

1347-ben szerepel először oklevelekben Saramás néven, mint a saramási Fábián család birtoka. Sormás a kanizsai vár 1493. évi urbáriumakor még jelentéktelen falu, de 1519-ben már népesnek mondták, 3 malom is tartozott hozzá. Az 1548. évi török támadás során teljesen elpusztult. A 90 éves török hódoltság alatt több-kevesebb jobbágy lakta, akik török és magyar földesurak számára egyaránt adóztak és robotoltak. A harcok elmúltával a falu csak lassan népesedett be, a lakosság lélekszáma hosszú időn át ingadozott. A jobbágyok földműveléssel, szőlőműveléssel és állattartással foglalkoztak. Szőlőiket az eszteregnyei és homokkomáromi határban művelték. A 18. század második felében Kanizsa közelségének hatására gyors fejlődésnek indult, ám 1798-ban teljesen leégett. Az uraság megtiltotta, hogy boronafalu házakat építsenek, valamennyiüknek téglából kellett házaikat újjá építeni. A falu lakói mindig magyarok és katolikusok voltak s a szepetneki anyaegyházhoz tartoztak. 1925-től körjegyzőségi székhely.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Iskolája 2006, óvodája 2007 óta nem működik. Könyvtára, művelődési háza van, ez utóbbi felújításra szorul. Teleházzal is rendelkezik. Közművelődési szakemberei nincsenek. Weblapja saját néven működik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

A faluban működik egy magánalapítvány, a Molnár Lilla Egészségéért Alapítvány (1993). Szociális jellegű a Sormás Községért Alapítvány (1995), működik a Sormási Kulturális Egyesület (2001), Sormási Polgárőr Egyesület (1995), Sormási Sportegyesület (1997) és sormási bejegyzésű a Zala Megyei Cigányok Érdekvédelmi és Kulturális Egyesülete (1999). Néptánc-csoport, ifjúsági klub, nyugdíjasklub is működik a faluban.

Programok, rendezvények

A településen falunapot, idősek napját, sportnapot, illetve minden éven nyári napközit rendeznek.

Értéktár

A műemlék templom késő barokk stílusban épült fel (1753) torony nélkül. Végso formáját a templom 1903-ban kapta a torony megépítésével. Belső díszítését, falának, képeinek festését Závori Zoltán iparművész tanár festette. Az eredeti szószéket Lorenzh Antal készítette.

Tervek

Fontosnak tartják egy művelődésszervező alkalmazását.

4.3.38. Surd

A település múltja

A település Zala megye déli részén, Somogy megye határán helyezkedik el. Nagykanizsától 16 km-re, a környező falvaktól (Nemespátró, Zákány, Belezna) kb. 5-6 km-re található. Felszíne dombos, erdős vidék. A község lakóinak bevételét a fenyőfából és szelídgesztenyéből származó jövedelem növeli.

A község első írásos említése 1268-ból való, amikor a Hahót-nemzetség birtoka. 1468-ban a Forster és a Himfy családé lett. 1550-ben Zalai Kelemen volt Surd földesura. A község elne-

vezése magyar eredetű. Előzménye a régi Sur személy. 1624-től a Zrínyi családé lett, sokat tartózkodott itt Zrínyi Miklós. Az evangélikus templom 1863-ban épült, amely ma is a falu egyik büszkesége.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvodával rendelkezik, iskolája nincs a községnek. Könyvtára nemrég felújított épület, a fűtőkorszerűsítés még hiányzik. Kb. 9 ezres állománnyal rendelkezik. Azonos épületben lévő művelődési házának tetőtere ifjúsági turista szállás kialakítására alkalmas. Van egy tájháza is, de az üzemeltetésre nincs forrás. A faluban működik teleház, E-Magyarország pont is. A szakmai munkát egy főállású művelődésszervező, könyvtáros és EU pályázati szakértő végzi. Sportpályát is fenntartanak Surdon, a helyi csapat a Nagykanizsa városkörnyéki I. osztályban szerepel.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Kanizsa Házi orvos Klub (1997), Surd Községért Közalapítvány (1997), Surd Termelőszövetkezet Sportegyesület (1989), Surdi Sporthorgász Egyesület (1989), Surdi Zöld Mező Gazdakör (1994), Vagyonvédelmi és Bűnmegelőzési Egyesület (1994). 2007-ben alakult a „Generációk együtt Surdért” informális csoport, melynek tevékenységi körébe tartozik a helyi általános iskola bezárását követően keletkezett űr betöltése. Őszirózsák néven nyugdíjas csoport működik.

Programok, rendezvények

Évi egy alkalommal falunap, búcsú, a katolikus egyházközségben bérmálás, első áldozás, az evangélikusoknál konfirmáció, az óvoda jótékonybálja, borverseny, gyermek- és ifjúsági találkozó, a horgászegyesület halfogó versennyel összekötött halászlé-vacsorás bálja, óévbúcsúztató, nyári napközi.

Értéktár

Római katolikus templom, evangélikus templom, Hősök terei II. világháborús emlékmű, boronás pince Bodvaj dűlő, szelídgesztenyefák, mamutfenyő sor a surdi csemetekertben, tájház, Zichy park, platánsor, horgásztó

A művelődési ház szerepét hosszú éveken keresztül a Zichy-kastély töltötte be. Sajnos a kastélyt lebontották, csak a park maradt meg, amely nem mindennapi látvány. 100 éves, öreg platánfasor vezet a régi parkhoz. Található itt ezüst juhar, gyönyörű piramistölgy, több törzsű tiszafa, normann fenyők, erdei fenyők, kúszófenyők, mellettük öreg berkenyefa. A japánbirs és az aranyvessző tavasszal színessé, vidámmá varázsolja a környéket. A parkban valamikor a gróf idejében kútház állt. A falu lakói úttörőszobává alakították, de régi alakját, színezését és az érdekes ablakait meghagyták.

Tervek

A művelődési ház épülete és technikája olyan minőségi szintet képvisel, hogy térségi kulturális rendezvények helyet adója lehet. Ismeretterjesztő előadássorozat, OKJ-képzések.

4.3.39. Szepetnek

A település múltja

Szepetnek Nagykanizsával szomszédos település, tőle délnyugatra fekszik hét kilométerre. Határa igen nagy, zömében sík, kisebb részben dombos. A községen folyik át a Berki patak.

Eredetileg a Murával gyakorlatilag párhuzamos Posta út mentére települt, számos mellékutcájával azonban többutcás falu. Lakóinak száma 1700 fő körüli.

A község nevével először 1184-88 közötti forrásban találkozhatunk Scepthnuc alakban. Később a Sepethnuk (1325), Seputhnek (1419), Zepethnek (1493) formák használatosak. Szláv eredetű helységnév, közszoí jelentése csatorna, patak, továbbá forrás, vízesés.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A település önkormányzata ÁMK-t tart fenn, mely magában foglalja az óvodát, az iskolát, a könyvtárat és a közművelődési tevékenységet. A települési weblap a saját domainen működik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Királyi Pál Kulturális Egyesület (1994), Civil Mozgó(kép) Világ Alapítvány (2006), HUNOR-2000 Vadásztársaság (2000), Nefelejcs Egyesület (2004), Pantruvoj Egyesület (2002), Szepetnek Polgárőr Egyesület (1994), Szepetnek Sportegyesület (2003), Szepetneki Faluvédő-Faluszépítő Egyesület (1991), Szepetneki Horgász Egyesület (1991), Szepetneki Iskoláskért Alapítvány (1991), Szepetneki Önkéntes Tűzoltó Egyesület (1989). Testvértelepülése Grimmeinstein (Ausztria), Csente (Szlovénia), Marcellháza (Szlovákia).

Programok, rendezvények

Búcsú minden év októberében.

Értéktár

Legjelentősebb kultúrtörténeti emléke az 1752-ben felszentelt, barokk stílusú, műemlék jellegű katolikus templom. Hársfából faragott szószéke feltehetőleg XVIII. századi eredetű, oltára 1900-ban készült. Érdekessége, hogy a templom oldalhajójában helyezkedik el és a sekrestye felől közelíthető meg. Szepetnek nevezetes szülőtte **Királyi Pál** (1818-1892) író, újságíró, aki az 1848-49-es szabadságharc őrnagya, Zala megye országgyűlési képviselője volt. Emlékét a Szabolcs Péter szobrász által készített bronz dombormű őrzi, ez az ÁMK új aulájában látható. A falu határában egy 23 hektáros víztározó is található, lehetőséget kínálva a természetközeli kikapcsolódáshoz.

4.3.40. Újudvar

A település múltja

A település a Kelet-Zalai-dombság középtáján helyezkedik el. Nagykanizsától északra mintegy 10 km-re, a pacsai országút mellett fekszik. Határa részben dombos, részben sík és mélyen fekvő, vizét itt a Morgányi-patak és a Principális csatorna vezeti le. A falu utcaképe szabálytalan, a domborzatot követi, fésűs beépítettségű, szőlőhegyek és erdők veszik körül.

A helység nevével először 1193-ban találkozunk Ojvduor formában, az elnevezés egyben magyarázatot is ad keletkezési körülményeire: ezen a helyen valaki új udvart, udvarházat, kúriát alapított. A középkori latin nyelvű oklevelekben - így 1256-ban - Nova Curia alakban szerepel. 1377-ben Wyoduarnak hívják a községet. Egy 1236-os oklevél arról ír, hogy itt johannita lovagok rendházat alapítottak. 1259-ben első monostoruk nyomairól kapunk hírt, 1266-ban pedig az újudvari konvent első tevékenységét igazoló oklevelet olvashatjuk. A rendház ténykedése pozitív volt, a település hamarosan vásáros hely lett. 1325-ben nádori gyűlést tartottak a faluban, amelynek Keresztelő Szent János tiszteletére felavatott egyházát 1350-ben említették. 1400-ban Szent János-kápolna építéséről szólnak a források. 1687-ben Nagy Ferenc zalaegerszegi kapitány levelet intézett Batthyány Ádámmal, amelyben utasítást adott arra, hogy a területet hagyják pusztán, mert el kell pusztítani. Plaquada fel is égette, de

1690-ben már megkezdődött a házak építése és a táj művelése. A 20. század elején a faluból többen kivándoroltak Amerikába.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvodája felújításra szoruló épületben működik. Iskolája felújított, jelenleg alapítványi formában dolgozik. Könyvtára a faluházban működik, heti egy napot tart nyitva. Faluháza ugyancsak felújításra szorul. A községháza épületében találjuk az E-Magyarország pontot napi 8 órással nyitva tartással. Művelődésszervező nincs a faluban, a közművelődésben a helyi pedagógusok munkájára számíthatnak. Weblapja saját név alatt működik, tartalma aktualizált. A település munkáját sokban segítik Nagykanizsáról kitelepült, vagy a városban dolgozó értelmiségiek.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Dunántúli Diplomás Romák Mindenkiért Egyesület (2005), Kút völgye Horgászegyesület (1999), Móra Ferenc" Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda „Kincskereső” Alapítványa (2000), Nagykanizsai Hubertus Vadásztársaság (1989), Újudvar Község Fejlesztéséért Alapítvány (1992), Újudvari Faluházért Alapítvány (1992), Újudvari Sportegyesület (1989), Zalatáj Egyesület (2003), Nova Curia Civil Egyesület – Újudvar (2007). Ez utóbbi keretén belül működik a helyi énekkar (Bárdos Lajos Kamarakórus), házaspark klubja, ifjúsági klub, nyugdíjas klub. Testvértelepülése a szlovéniai Petesháza.

Programok, rendezvények

Borverseny, zenés tollfeszítő, helyi képzőművészek kiállítása, utcák játékos vetélkedője, sportnap, falunap, ünnepi megemlékezések, búcsú, Katalin-bál, mikulás-ünnepély, adventi sokadalom.

Értéktár

A település páratlan szépségű természeti környezetben található, kedvelt kirándulóhely a 26 hektáros védett Csibiti-völgy, a sípálya és környéke. Van 2 horgásztavuk is. Az épített örökség része a templom és a Johannita emlékmű.

Tervek

A lakosság részéről mutatkozna igény képzések indítására, előadások tartására.

4.3.41. Zalakomár (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Zalakomár Zala megye második legnagyobb lélekszámú községe. Nagykanizsa megyei jogú várostól 17, Zalakaros fürdővárostól 4 km választja el. A település 1969-ben Kiskomárom és Komárom város egyesítésével jött létre. Mindkét szóalakban megtalálható a Komár szó, mely szláv eredetű és jelentése szúnyog. Feltevések szerint a településen lévő várat három oldalról is mocsár vette körül, így a Komár elnevezés talán innen származhat.

A község történelmi jelentőségét támasztja alá, hogy István király udvarhelyet építtetett magának Komárban, melyet Alba Curiának azaz Fehérudvarnak hívtak. A faluban királyi kápolna is volt, megyénk első államalapítás után épített temploma, ennek köszönhető, hogy István király és udvara többször is megfordult a községben.

Komár váráról első ízben 1310-ből van adat, amikor Nagy János mestert, mint várnagyot említik. A török hódoltság idején a várat hanyaguk őrizték és Hasszán a szigeti várparancsnok fegyvereseivel megtámadta és felgyújtotta. Miután Zrínyi György erről értesült, a várat még

ebben az évben visszafoglalta, felépítette és őrséggel látta el. A vár még 1661-ben is állt, ekkor Petheő László volt a várnagya. Feltehetőleg a hódoltság végén rombolták le, és ma már a felszínen a maradványai sem találhatók meg.

A falu jelentőségét az adta, hogy a „nagy királyi hadiúton” feküdt. Ennek iránya Fehérvártól a Balaton északi részén haladva a zalavári hátságon keresztül Kolon, Komár majd Horvátország. Komárt 1449-ben mezővárosnak, oppidiumnak nevezték és vásárjogot is kapott. A mezővárosi státusz még a török idők után is megmaradt. A térség életében jelentős évszám 1861, a Buda – Pest - Nagykanizsa vasútvonal átadása, mely Komáron halad át. 1871-től hívták a települést hivatalosan Komárvárosnak.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Iskolája, óvodája, könyvtára és művelődési háza is van. Weblapja saját néven működik. Külön internetes megjelenése van a mezővárosi találkozók programjának.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Kárász Sporthorgász Egyesület (1989), KOMÁR Közhasznú Közalapítvány (1999), Ormándkastély Lakóiért Alapítvány (1995), Polgárőr Egyesület Zalakomár (1994), Zala Sporthorgász Egyesület (2004), Zalakomár Egyetértés Sportegyesület (1989), Zalakomári Tűzoltó Egyesület (1989).

Minősített népzenei csoportja az 1996 óta működő Péczely Attila Népzenei Csoport. 2002-től működik a Zalakomári Dalkör, a zenét, táncot kedvelő fiatalokból pedig a Sorry Művészeti Csoport. Blasek Junior és Blasek néven tánc csoportja működik.

Programok, rendezvények

Dunántúli mezővárosok találkozója minden év augusztusában. Dalostalálkozó szeptemberben (népzene és néptánc) A környékbeli dalkörök és hagyományőrző csoportok találkozója és bemutatója.

Értéktár

A község büszkesége a római katolikus templom, mely műemlék jellegű, gazdagon díszített barokk építmény. Freskóinak egy részét Dorffmeister készítette 1781-ben és 1793-ban.

4.3.42. Zalamerenye (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Zalamerenye község Nagykanizsától északkeletre, a Nagykanizsa-keszthelyi országúttól három kilométerre fekszik. Vasútvonal csak 15 km-re van innen Zalakomárban. A garabonci bekötőutat 1926-ban építették, a község kövezett útja néhány évtizeddel ezelőtt készült el. Fekvése alapján ideális üdülő- és kirándulóhely lehetne.

Az első telepet a Gyöp lelőhelyen – Pribina korából – találták. 1024-ben Szent István adománylevelben a zalavári apátságnak adományozta a területet. Elnevezésére írásos forrás 1082-ből, 1203-ból ismert Merena néven, ekkor már a veszprémi káptalané az addigi királyi birtok, Imre király adományaként. Merena alakja 1327-ből való. Neve a szláv Mrena személynévvel hozható kapcsolatba. Az bizonyos, hogy egyik legrégebbi Árpád-kori falunk. Határa a Zala folyóig terjedt, ez nyilván betemetődött holtágat jelentett.

A török 1548-ban és 1566-ban teljesen elpusztította. Kanizsa elfoglalása után még rosszabb lett a helyzetük, magas sarcot fizettek a török földesúrnak, de ugyanakkor szolgáltak időnként a káptalannak is. Kanizsa visszafoglalása előtt Merenyét felégették. 1690 után lassan jöttek vissza a lakói. Az ófalu helyét pusztán hagyták, majd szőlővel kezdték betelepíteni. 1727-ben

öt malom működött. 1857-ben a határ csaknem fele egyházi nagybirtok volt. 1925-ben hat osztályos iskola működött. Fejlett volt a háziipar is. 1960-ban kövezték le a község útját. 1994-ben épült a község faluháza.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs, kultúrházzal és klubkönyvtárral rendelkezik. Weblapja saját domain néven működik, de információi elavultak.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Zalamerenye és Környéke Turisztikai és Horgász Egyesület (2005), Zalamerenyéért Közalapítvány (2002), Zalamerenyei Polgárőr Egyesület (1998).

Programok, rendezvények

Falunap, idősek napja. A helyi vöröskeresztes alapszervezet minden évben többszöri alkalommal véradást szervez, gyermeknapot, mikulásünnepséget tart.

Értéktár

A falu feletti dombon áll a Szent Mihály arkangyal tiszteletére szentelt barokk stílusú római katolikus templom (1760). Szószéke szintén barokk, hangvetőjén szoborcsoporttal. A Polgármesteri Hivatal előtt áll a két világháború áldozatainak emlékműve. 2001 júliusában avatták fel a millenniumi parkot és emlékoszlopot, mely a kultúrház melletti területen található. Természeti értéke a szerb akácós, melyet az első világháború alatt szerb hadifoglyok ültettek.

4.3.43. Zalasárszeg (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Zalasárszeg Nagykanizsától északkeletre, a 7-es műút mentén helyezkedik el dimbes-dombos vidéken. Talaja zömmel agyagos, helyenként sáros, vizenyős terület. A település képe szabálytalan, mert a domborzathoz alkalmazkodott. Széles telkek és gyümölcsösök jellemzik 1468-ban személynévként találkozhatunk nevével, 1511-ben pedig földrajzi névként. 1513-ban Sarzegh alatt maradt fenn. 1913-tól ismert a Zalasárszeg elnevezés. A török az 1566. évi hadjárata során elpusztította, mert azt követően pusztá helységi szerepet. Pusztának említették 1570-ben és 1661-ben is. A település földrajzi nevei között szerepel a „harangoskút”, amely elnevezés arra utal, hogy a török idők alatt elrejtettek egy harangot. Téglából épített templomának romjait még 1754-ben látták. A falucska csak lassan fejlődött. 1770-ben is csak 12 család, 70 lélek lakta. 1848 nyarán az országba betörő horvát Jellasics bán serege, aki a területen átvonult, megsarcolta a községet.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

A falunak oktatási intézménye nincs, egy faluház működik a településen. Teleháza van, domain neve nincs levédve, weblapot nem működtet.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Bejegyzett civil szervezet nem működik a településen.

Programok, rendezvények

Évente falunapot rendeznek.

Értéktár

Itt található Európa legnagyobb összefüggő nagyüzemi körtése, amely a Nagykanizsai Állami Gazdaság tulajdona volt. Közben megtörtént a privatizálása. A községhez közvetlenül kapcsolódó szőlő-gyümölcsös dombokon pincék, pihenőházak vannak Anna-tetőn és a Kánnár-tetőn. A falu nevezetes szülötte Deli Lajos.

4.3.44. Zalaszabar (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Zalaszabar a Kis-Balaton nyugati partján, Balatontól és Keszthelytől 25 km-re, Nagykanizsától 28 km-re, környezetileg szép vidéken, erdőkkel határolt lankás dombok között fekszik. A község határában a közelmúltban nagyszámú ásatás folyt. A területen értékes leleteket tártak fel, ami a település ősi voltját bizonyítja. A honfoglalás korában lakott település volt. Árpád magyarjai előtt érkeztek már ide szavardok, szabarok, valószínűleg innen ered a település neve. 1359-ben Szabar (Sabaar, Zabaar), a Haholt-Buzád nemzetség-heli Szabari család birtoka volt. 1384-ben a lendvai Bánfi család tagjai kapták.

Lakói mindig mezőgazdálkodással foglalkoztak, növénytermesztés, állattartás, a Zala folyó közelsége miatt halászat, nagykiterjedésű erdőségek következtében erdőművelés, valamint rangot adó szőlő és bortermesztés adott megélhetést a lakosságnak.

1984-ben a keleti határrészt, a kaszálót elárasztották és a Kis-Balatont állították helyre. A víz közelsége, a szép kilátást nyújtó dombvonulatra vonzza a turistákat.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvodája és iskolája is működik – ez utóbbi egyházi kezelésben. Könyvtárral, művelődési házzal rendelkezik. Az iskolában tornaterem, a faluban sportpálya várja a mozogni szándékozókat. Az iskolában közművelődési szakember is dolgozik. A faluban egy rendezvény szervezésével foglalkozó gazdasági vállalkozás is működik.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Bűnmegelőzési Egyesület (1994), Faluvédő Természetudományos és Természetvédő Társaság Zalaszabar (1990), Sik Sándor Katolikus Iskola Alapítvány (1991), Zalaszabar Sportegyesület (1989), Zalaszabari Cigányokért Egyesület (1999), Zalaszabari Katolikus Szülők Iskolaegyesülete (1994). Az iskolán belül több művészeti csoport is működik. Felnőtt csoport a Zalaszabari Vegyeskar.

Programok, rendezvények

Kis-Balaton Halászléfesztivál, szüreti felvonulás, „Fröccs” futás, búcsú.

Értéktár

Természeti értéke a Kis-Balaton közelsége, a panoráma a szőlőhegyről. A település a Balaton-felvidéki Nemzeti Park területén fekszik, természetvédelmi terület. Épített örökség: Puskás Ferenc szobra a róla elnevezett téren, műemlék templom (alapjai 1230-as években épültek), Szent István-szobor, a szőlőhegyi bejárat előtti kápolna.

Tervek

A régi iskola felújításával egy kulcsosház létrehozása, programok terén a meglévő rendezvények bővítése.

4.3.45. Zalaszentbalázs

A település múltja

A település Zalaegerszeg és Nagykanizsa között, a 74-es út két oldalán helyezkedik el. A község magja a mostani Zalaszentbalázs fölötti dombon állott, melyet Árpád-kori földút szel ketté. A helység első írásos emléke 1320-ból való Zentbalas néven. Mai nevét a Blasius (Balázs) magyarításából kapta. A törökök elleni harcok alatt a hely fokozatosan néptelenedett el, ebből a korból maradt az Agarét nevű dűlő. 1690 után gyorsan épült a falu, fejlődését mutatja, hogy 1701-ben már 21 saját kenyéren élő gazdája volt. A Rákóczi-szabadságharc is nagy érvágás volt a falunak, ezt őrzi a falu széli Lóger-hegyi dűlő elnevezés, mely a kuruc csapatok táborhelye volt. A régi templom a török időkben teljesen elpusztult, helyette a ma is állót Inkey Boldizsár építtette 1781-ben, a tornya 1784-ben készült el.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvodája egy 100 éves épületben működik, felújításra szorul, felszereltsége jónak mondható. Iskolája szintén felújításra vár, az erre vonatkozó pályázat elbírálás alatt. Művészeti iskola is működik, az intézmény a nagykanizsai zeneiskola telephelye. Könyvtára a kultúrházban található, nagyjából 15 ezer dokumentumot őriz. Művelődési háza felújított, nagyterme sport- és kulturális célra is használható. E-Magyarország pont a könyvtárban működik. A munkát főiskolai végzettségű könyvtáros, illetve a népdalkör egyesület ugyancsak főiskolai végzettségű vezetője segíti. Fafaragással, szobrászattal foglalkozó festőművész is él a faluban. A településnek weblapja nincs, domain neve felmondás alatt áll.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Adj Esélyt Független Cigány Társadalmi Szervezet (2002), Dolgozóink Megbecsüléséért Alapítvány (1991), Gyermekekért Alapítvány (1991), Kürtösmenti Vadászklub (1996), Ravasz Róka Vadászklub (2007), Tiszta és Kulturált Faluért Alapítvány (1991), Zalai Vadász - Alkotók Egyesülete (2001), Zalaszentbalázs és Pölöskefő Községek Polgárőr Egyesülete (2005), Zalaszentbalázs Sportegyesület (1989), Zalaszentbalázsi Fiatalok Egyesülete (2000), Zalaszentbalázsi Lövész Sportegyesület (1997), Zalaszentbalázsi Népdalkör Egyesület (2004). A népdalkörön kívül a nyugdíjasklub dalköre is működik. Testvértelepülése a Somogy megyei Szentbalázs község.

Programok, rendezvények

Hegyi búcsú júliusban a Szent Orbán szobornál. Szülői munkaközösségi bál Katalin napkor és farsangkor, szilveszteri bál, megyei Petőfi Sándor szavalóverseny, megyei népdalverseny, erdei iskola évente más-más osztályok részvételével, játszóház.

Értéktár

Barokk templom, Madonna-szobor a templom előtt, felújított kőkeresztek, világháborús emlékmű.

Tervek

Szent Orbán napi búcsú megrendezése Pölöskefővel közösen.

4.3.46. Zalaszentjakab (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

A kedvező földrajzi elhelyezkedésű falucskát Nagykanizsáról észak-keletre, 15 km megtétele után érhetjük el. Szép környezetben vendégszerető lakók várják az ideérkező turistákat. A szántókkal körülvett településen a lakók már a kezdetektől fogva mezőgazdasággal, szőlő- és bortermeléssel foglalkoztak.

A helység első írásos említése 1329-ben történt Zenthjakab formában. A bibliai próféta nevéből alakult ki a magyar Jakab név. A Zala-előtag a megyére utal. A 12. század végén és a 14. század közepén Chernel comes és utódai tulajdona. Ebből az időszakból nagyon keveset tudunk a falu életéről, elsősorban csak a létezéséről szólnak a források. A település sokat szenvedett a török támadásaitól. 1644-ben is csak puszta faluról beszélnek a levéltári adatok. Vontatottan települhetett be, mert csak 1750-től szerepel az adóösszeírásokban. 1754-ben a falu mellett található régi templom romjairól olvashatunk a forrásokban. A templom feltehetően a 14. század első felében már fennállt. A feljegyzések szerint 1765-ben működött két forgómalom, rendelkezett kevés legelővel a település, és egy egész telekhez 20 hold szántó és 8 szekér rét tartozott. A falu fejlődésére jó hatással volt az 1860-as évek vasútépítése, ez alapvetően megváltoztatta lehetőségeiket.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Óvodája a kultúrházban működik, állapota megfelelő. Művelődési háza azonban gyengén ellátott, felújításra szorul. Közművelődési szakemberük nincs. Weblapja nincs. Sportpályája van, de a műfüves pálya és az öltözők állaga is rossz.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Higany Football Klub (2000), Zalaszentjakab Sportegyesület (2007), Zalaszentjakabi Polgárőr Egyesület (1998).

Programok, rendezvények

Falunap, bűcsú, egyházi rendezvények, borverseny.

Értéktár

Látnivaló a településen a római katolikus templom és a Millenniumi park.

Tervek

Szeretnének több napos falunapi rendezvényeket tartani, illetve a helyi kisebbséget érintő témákban előadásokat szervezni.

4.3.47. Zalaújlak (Zalakarosi Kistérség)

A település múltja

Zalaújlak község Nagykanizsától 17 km-re északkeletre fekszik. Írásos alakja a településnek 1259-ben Wilok, Wylak. A jelenlegi forma 1892-ben került a falu elnevezésére. A közsői jelentése új udvarház, a Zala előtag a megyére utal. A középkorban a veszprémi káptalan zalamerenyei uradalmának része, termékeny földű falu volt. A török többször is elpusztította a helységet, alkalmanként adófizetésre kötelezte. Egy-egy török rajtaütés során a nép koldus maradt annyira, hogy még a káptalan is elengedte a kilencedet, pedig az egyházi földesúr kezdetűl fogva nagy terheket rótt jobbágyaira. Gabonából és borból kellett szolgáltatást adniuk (kilenced és tized). 1560-ban a komári kapitány elfoglalta, majd Szigetvár eleste után Zrínyi

György tette rá a kezét a falura. A 17. század végére csak csekély lakossága maradt meg. 1687-ben a zalavári kapitány megparancsolta, hogy a nép hagyja el faluját, mert Plauqada felégeti, ezt meg is tette. Újlak pusztává vált. Kanizsa felszabadulása után továbbra is a káptalané maradt. Lassan kezdtek visszaszállingózni a lakosok, akik 3 évi mentességet kaptak az úrbéri szolgáltatások alól. A Rákóczi-féle szabadságharc viszontagságos évei és a pestisjárvány súlyosan érintették, mert népessége átmenetileg csökkent. 1900 óta a falu egyenletes ütemben sorvad, az akkor még 550 főnyi lakossága több mint 200 fővel csökkent.

Intézmények, színterek, humán infrastruktúra

Oktatási intézménye nincs, könyvtára és művelődési háza felújítandó.

Civil szervezetek, közösségek, társadalom

Egry József Pályakezdő Képzőművészekért Közhasznú Alapítvány (2006).

Programok, rendezvények

Búcsú, március 15-én Egry József-ünnepség.

Értéktár

Egry József szülőháza, 19. századi templom, ősgesztenyés.

	működő közösségi tér	működő művelődési ház, közmív. szakember	bejegyzett domain név	működő weblap	civil szervezet	művész, művészeti csoport	művé- testvértelepülés
Alsórajk	X		X		Alsórajk Község Fejlődéséért Egyesület (2003), Alsórajki Polgárőr Egyesület (2004)		
Balatonmagyaród	X				Balatonmagyaród Községi Tűzoltó Egyesület (1995), Balatonmagyaród Termelőszövetkezet Sportegyesület (1989), Balatonmagyaródi Bűnmegelőzési-Önvédelmi Egyesület (1994), Balatonmagyaródi Környezetvédelmi Alapítvány (2005), Kis-Balaton Alapítvány (1992), Lázár Alapítvány a Gyógyíthatatlan Betegekért (1990).		
Belezna	X		X	X	Belezna Községért Közalapítvány (1994), Belezna Községi Horgász Egyesület (1991), Belezna Polgárőr Egyesület (2001), Beleznai Bérkilövő Vadásztársaság (1991), Beleznai Nyugdíjas és Hagyományörző Egyesület (2004), Spartacus Sportegyesület Belezna (1989).		Alsó-Domború (Horvátország), Barátos (Románia)
Bocska			X		Zala Megyei Cigány Civil Szervezet (2006)		
Börzönce	X		X		0		
Csapi	X				Csapi-Zalaújlak Polgárőr Egyesület (2003)		
Eszteregnye	X	X			Eszteregnye Termelőszövetkezet Sport Egyesület (1989), Eszteregnye Iskoláért Alapítvány (1998), Fenntartható Fejlődésért Egyesület (2006)	1 fazekas, népdalkör	
Felsőrajk	X	X	X	X	A Képzett Emberekért Egyesület (2000), Alsórajk - Felsőrajk - Pötréte Községek Tanulóinak Esélyegyenlőségéért Közalapítvány (1997), Felsőrajki Polgárőr Egyesület (2000)		
Fityeház	X	X	X	X	Fityeház Fejlődéséért Közalapítvány (1999) és a Fityeházi Tornaklub (2001)	népdalkör	Donji Vidovec (horvát)
Fűzvölgy	X					0	
Galambok	X		X	X	Galambok és Vidéke Sporthorgász Egyesület (1989), Galambok Sportklub (1989), Galamboki Hagyományörző Alapítvány (2007), Petőfi Diáksport Egyesület (1997), Tóvédők Egyesülete (1993), Vagyonvédelmi és Bűnmegelőzési Egyesület (1996)		
Garabonc	X		X	X	Kisradai Templom Építéséért és Fejlesztéséért Alapítvány (1994), A Vidéki Cigányokért Egyesület (2001), Dél-Zalai Cigányokért Egyesület (2004), Dunántúli romák Szövetsége (2005), Garabonci Cigányokért Egyesület (1999), Garabonci Hegyközség (1998), Garabonci Természetvédő és Polgárőr Egyesület (2001), Hahota-jóga Országos Közhasznú Egyesület (2006), Hálózat a Közösségért Alapítvány (1998), Kis-Balaton Terepjáró Autósok Klubja Egyesület (2004)		

	működő művelődési ház, közösségi tér	közműv. szakember	bejegyzett domain név	működő weblap	civil szervezet	művész, művészeti csoport	művéstvértelepülés
Gelse	X	X	X	X	Gelse Községért Alapítvány (1993), Gelse Sportegyesület (1989), Gelsei Bűnmegelőzési Egyesület (1994), Gelsei Kulturális és Szabadidő Egyesület (1992), Gelsei Ószikék Pávakör (2005), Gelsei Tűzoltóegyesület (1989), Hét Ördög Diáksport Egyesület (1997) és egy egészségügyi magánalapítvány: Szilárdért Alapítvány (2003)	népdalkör	Wang-Unterreit (német)
Gelsesziget	X				Gelsesziget Községért Alapítvány (2002), Szép Jelenért és Jövőért Egyesület (2002)		
Hahót	X		X	X	Hahóti Iskoláért Alapítvány (2000), Hahót Község Fejlődéséért Közalapítvány (2003), Hahót Sportegyesület (1989), Hahóti Kulturális Közéleti és Sport Egyesület (2001), Vagyonvédelmi és Bűnmegelőzési Egyesület Hahót (1995)		
Homokkomárom	X		X	X	Homokkomárom Hegyközségi Polgárőr Egyesület (1999), Homokkomárom Községért Egyesület (2001), Homokkomárom-Magyarszerdahely Közös Hegyközség (1998), Nyolc Boldogság Alapítvány (1992), Nyolc Boldogság Katolikus Közösség (1995).	népdalkör	Kovászna (Erdély)
Hosszúvölgy			X		0		
Kacorlak	X		X				
Kerecseny	X	X	X	X	Kerecseny Községért Közalapítvány (2000)		
Kilimán	X						
Kisrécse			X				van
Liszó	X	X	X	X	Liszó Községért Közalapítvány (2006), Liszó községért Alapítvány (1992), Liszó Községi Sportegyesület (1989) és Liszói Polgárőr Egyesület (1997)	népdalkör	
Magyarszentmiklós	X			X	PAJZS Faluvédő és Faluépítő Egyesület (1990)	nótaénekes, rockzenekar	Nagyszénás (Békés megye), Magyarcsernye (Szerbia), Illyefalva (Románia)
Magyarszerdahely	X				Magyarszerdahely Egyetértés Sportkör (1989), Magyarszerdahely Faluért Közalapítvány (1993), Magyarszerdahelyi Belső Hegyhát Kertbarát Köre (1992), Magyarszerdahelyi Polgárőr Egyesület (2000), Szerdahelyi Sportegyesület (2002), Tudat Mezsgyéjén Alapítvány (1995)		

	működő művelődési ház, közösségi tér	közműv. szakember	bejegyzett domain név	működő weblap	civil szervezet	művész, művészeti csoport	művészeti csoport	testvértelepülés
Mihály	X				Alapítvány a Mihály Általános Művelődési Központ Fejlesztéséért (1996), Galambok-Mihály Hegyközség (2001), Gazdakör Mihály (1993), Kéz a Kézben Mihályi Ifjúsági Egyesület (2004), Magyar Technikai és Tömegsport Mihályi Lövészklub (1991), Mihály Kulturájáért Egyesület (2004), Mihály SE. Baráti Kör (1989), Mihályi Dózsa Sportegyesület (1989), Mihályi Horgászegyesület Mihály (1989), Mihályi Polgárőr Egyesület (2001), Mihályi Tűzoltótestület (1989), Mihályi Vegyes-Ipari Társulat (1990)			horgászto, szőlőhegy, templom, emlékművek
Murakeresztúr	X	X	X	X	56-os Emlékműért Polgári Egyesület (2004), Közművelődési Egyesület (1991), Mura Menti Cigányok Kulturális Egyesülete Murakeresztúr (1997), Murakeresztúr Önkéntes Tűzoltó Egyesület (1995), Murakeresztúr Polgárőr Egyesület (1998), Murakeresztúr Tűzvédelméért Alapítvány (1996), Murakeresztúrért Közalapítvány (1999), Muravidék Jövőjéért Egyesület (2005), Sportegyesület Murakeresztúr (1989)			
Nagybakónak	X	X	X		Nagybakónak Kultúrájáért Alapítvány (1992), Nagybakónaki Faluszépítő Egyesület (2007), Nagybakónaki Polgárőr Egyesület (1995).			
Nagyrada	X		X	X	Együtt Nagyradáért Közhasznú Alapítvány (2003), Kis-Balaton Civil Egyesület (2005), Nagyradai Cigányokért Egyesület (2001), Nagyradai Hegyközség (1996), Nagyradai Horgászegyesület (1997), Nagyradai Önkéntes Tűzoltó Egyesület (2003), Saturnus Sportegyesület (1990)	énekkar		Coó (Románia)
Nagyrecse	X	X	X		Nagyrecse Községért Közalapítvány (2000), Nagyrecsei Faluvédő Egyesület (1991), Nagyrecsei Kulturális és Közéleti Társaság (1998), Nagyrecsei Polgárőr Egyesület (1995), Nagyrecsei Termelőszövetkezet Sportegyesület (1989).	Nótakedvelők Klubja, Nyugdíjas klub		
Nemespátró			X	X	1956-os Szabadságharcosok Vadászati és Vadgazdálkodási Egyesület (2000), Nemespátró Községért Közalapítvány (2002), Nemespátrói Vadászati és Vadgazdálkodási Egyesület (2000).			
Orosztony	X		X		Orosztony Község Önkéntes Tűzoltó Egyesület (1992)	roma	hagyományörző zenekar	
Pat	X				Pati Polgárőr Egyesület (2003)			
Pölöskefő					Pölöskefő Községért Alapítvány (2000)			

	működő művelődési ház, közösségi tér	közműv. szakember	bejegyzett domain név	működő weblap	civil szervezet	művész, művészi csoport	művé- testvértelepülés
Pötréte	X	X			Pacsai Vadásztársaság (1989), Pötréte Község Fejlődéséért Közalapítvány (1999), Pötréte Önkormányzati Horgász Egyesület (1994), Pötrétei Polgárőr Egyesület (2002)	amatőr színpát- szók	
Rigyác	X	X			„RIVA” Földtulajdonosi Vadásztársaság (1991), Rigyác-Eszteregnye-Valkonya Hegy- község (2001)		
Sand	X	X			HUN Sandi Íjász Hagyományörző Sport Egyesület (2007), Sand 2000 Közhasznú Egye- sület (2000)		Hodos (Szlovénia)
Sormás	X	X	X		Molnár Lilla Egészségéért Alapítvány (1993), Sormás Községért Alapítvány (1995), Sormási Kulturális Egyesület (2001), Sormási Polgárőr Egyesület (1995), Sormási Sportegyesület (1997), Zala Megyei Cigányok Érdekvédelmi és Kulturális Egyesülete (1999)	néptáncsoport	
Surd	X	X	X		Kanizsa Házi orvos Klub (1997), Surd Községért Közalapítvány (1997), Surd Termelő- szövetkezet Sportegyesület (1989), Surdi Sporthorgász Egyesület (1989), Surdi Zöld Mező Gazdakör (1994), Vagyonvédelmi és Bünmegelőzési Egyesület (1994)		
Szepetnek	X	X	X		Királyi Pál Kulturális Egyesület (1994), Civil Mozgó(kép) Világ Alapítvány (2006), HUNOR-2000 Vadásztársaság (2000), Nefelejcs Egyesület (2004), Pantruvoj Egyesület (2002), Szepetnek Polgárőr Egyesület (1994), Szepetnek Sportegyesület (2003), Sze- petneki Faluvédő-Faluszépítő Egyesület (1991), Szepetneki Horgász Egyesület (1991), Szepetneki Iskolásokért Alapítvány (1991), Szepetneki Önkéntes Tűzoltó Egyesület (1989).		Grimmeinstein (Ausztria), Csente (Szlovénia), Marcellháza (Szlovákia).
Újudvar	X	X	X	X	Dunántúli Diplomás Romák Mindenkiért Egyesület (2005), Kút völgye Horgászegyesü- let (1999), Móra Ferenc" Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda „Kincskereső” Alapítványa (2000), Nagykanizsai Hubertus Vadásztársaság (1989), Újudvar Község Fejlesztéséért Alapítvány (1992), Újudvari Faluházért Alapítvány (1992), Újudvari Sportegyesület (1989), Zalatáj Egyesület (2003), Nova Curia Civil Egyesület – Újudvar (2007)	énekkar	Petesháza (Szlovénia)

	működő művelődési ház, közösségi tér	közműv. szakember	bejegyzett domain név	működő weblap	civil szervezet	művész, művészeti csoport	művé- testvértelepülés
Zalakomár	X	X	X	X	Kárász Sporthorgász Egyesület (1989), KOMÁR Közhasznú Közalapítvány (1999), Ormándkastély Lakóiért Alapítvány (1995), Polgárőr Egyesület Zalakomár (1994), Zala Sporthorgász Egyesület (2004), Zalakomár Egyetértés Sportegyesület (1989), Zalakomári Tűzoltó Egyesület (1989)		
Zalamerenye	X	X	X	X	Zalamerenye és Környéke Turisztikai és Horgász Egyesület (2005), Zalamerenyéért Közalapítvány (2002), Zalamerenyei Polgárőr Egyesület (1998)		
Zalasárszeg		X			0	0	
Zalaszabar	X	X	X	X	Bűnmegelőzési Egyesület (1994), Faluvédő Természettudományos és Természetvédő Társaság Zalaszabar (1990), Sik Sándor Katolikus Iskola Alapítvány (1991), Zalaszabar Sportegyesület (1989), Zalaszabari Cigányokért Egyesület (1999), Zalaszabari Katolikus Szülők Iskolaegyesülete (1994)	vegyeskar	
Zalaszentbalázs	X	X			Adj Esélyt Független Cigány Társadalmi Szervezet (2002), Dolgozóink Megbecsüléséért Alapítvány (1991), Gyermekéért Alapítvány (1991), Kürtösmenti Vadászklub (1996), Ravasz Róka Vadászklub (2007), Tiszta és Kulturált Faluért Alapítvány (1991), Zalai Vadász - Alkotók Egyesülete (2001), Zalaszentbalázs és Pölöskefő Községek Polgárőr Egyesülete (2005), Zalaszentbalázs Sportegyesület (1989), Zalaszentbalázi Fiatalok Egyesülete (2000), Zalaszentbalázi Lövész Sportegyesület (1997), Zalaszentbalázi Népdalkör Egyesület (2004)	népdalkör, nyug- díjasklub dalköre	Szentbalázs megye) (Somogy

	program, rendezvény	látnivaló	termék, jellegzetesség	közművelődést érintő fejlesztési terv
Alsórajk	falunap, búcsú, idősek napja	Kisfaludi S.Zs. Szülőháza, Koller-kúria		Kisfaludi-emlékszoba újjáalakítása, sportpálya felújítása
Balatonmagyaród	pünkösdkor művészeti fesztivál	Kis-Balaton közelsége, kápolnapusztai bivalyrezervátum		
Belezna	Falunap, búcsú	horgásztó, hősi emlékmű, harangtorony, templom, Zichy Ödön síremléke, kastély, Kisfaludy-emlékszoba, 400 éves kocsányos tölgy		
Bocska	Antal-napi búcsú	világháborús emlékhelyek, kirándulásra alkalmas erdők		
Börzönce	Lőrinc napi búcsú a hegyi kápolnánál	Szent Lőrinc kápolna (műemlék)		
Csapi	búcsú és falunap együtt	Nicky-kastély, milleniumi emlékmű, hegyi korpuszok és haranglábak	kukoricagánica	ifjúsági klub bővítése, közös rendezvények létrehozása, közművelődési szakember alkalmazása
Eszteregnye	falunap, búcsú, néhány sportrendezvény és a borverseny	1866-ban épült római katolikus templom. Kerekvári romok és harangláb. Természeti értékként kiemelik a pincesorok látványát, és azt, hogy a község az országos kék túra útvonalán fekszik.		
Felsőrajk	búcsú, falunap, gyermeknap	újjáépített vár, templom, kastély		
Fityeház	Idősek napja, pünkösdi búcsú, falunap, szüreti felvonulás, karácsonyi ünnepély	első és második világháborús emlékmű, népies későbarokk Pieta szobor, Szent István park		A művelődési otthon, könyvtár és teleház egy épületben történő elhelyezése, a jelenlegi épület felújítása, közösségi központ és sportpálya környékének felújítása, játszóterek korszerűsítése.
Fűzvölgy	Sváb kupa napok, Mikulás-nap és az Idősek Napja	templom és az 56-os emlékmű. Közös helytörténeti kiadványt jelentettek meg Hosszúvölgygel és Homokomárral.		

	program, rendezvény	látnivaló	termék, jellegzetesség	közművelődést érintő fejlesztési terv
Galambok	falunap, búcsú, egyházi rendezvények, borverseny, horgászverseny	horgász- és kirándulótó, védett ciklámen élőhelye, tájház boronaistállóval, rk.templom Dorfmeister-freskókkal, evangélikus templom		több napos falunapi rendezvények, labdarúgó torna, a helyi kisebbséget érintő témákban előadások szervezése
Garabonc	Falunap, búcsú, borverseny	Kis-Balaton és Zalakaros közelsége, forrás, borvidék, hagyományok, templom, emlékmű, harangláb		
Gelse	búcsú, lovasnap, szüreti multság, Szülők-Nevelők bálja, egyházi farsangi játékonysági bál, sport bál gyermekekért kupa gyermeknap, egyházi ifjúsági tábor, öregek napja	Kökényes-hegyi forrás, öreghegyi és haranglábi panoráma, hegy birtokok, nádfedelesek, pincék, műemléki templom Dorfmeister-freskókkal, helyreállított zsidó temető.	krumpliprósza, rétes, dödölle, krumpligánica, mézes puszedli, répaleves. Hagyományok: szöttek, hímzések készítése	kistérségi sportversenyek, ügyességi versenyek, eü. Fórumok, előadások háztartástanról, iskola bővítése játszótérrel, zsibongóval, fürdő komplex fejlesztése kültéri medencék, szálloda)
Gelsesziget	falunap, búcsú, öregek napja, Mikulás-ünnepség, sportversenyek, borverseny, nőnap bál, szilveszteri bál	új templom, hegyi kápolna, vadászati lehetőség, panoráma	prósza, dödölle, rétes, répaleves	kulturális bemutató, ismeretterjesztő előadások, játszótér építése
Hahót	Falunap, idősek napja, borverseny	templom, kápolna, emlékművek, Hahóti kódex		
Homokkomárom	szüreti mulatsággal egybekötött falunap, Mikulás-nap, idősek napja.	kegyhely és a borvidéki rangot kapott szőlőhegy 240 hektáros egybefüggő szőlőterületével, töméspincék, országos kék túra útvonala		Falusi turizmus feltételeinek kialakítása (elsősorban szálláslehetőség), templomhoz kapcsolódó vallási turizmus kiszélesítése.
Hosszúvölgy Kacorlak	Falunap, idősek napja, Mikulás	világháborús emlékmű, szép környezet, túraalkalmak, szálláshelyek templom, két műemlék tájház		
Kerecseny	búcsú, ökofesztivál (június)	kemping, állatpark, Kis-Baléaton közelsége, kilátótorony, túraútvonalak		erdei iskola
Kilimán	falunap, búcsú, futballmeccsek, öregek napja, Mikulás-ünnepség, nőnap, anyák napja, szilveszteri bál	új templom, vadászati lehetőségek	rétes, répaleves, prósza	művészeti, szórakoztató műsorok szervezése

	program, rendezvény	látnivaló	termék, jellegzetesség	közművelődést érintő fejlesztési terv
Kisrécse	falnap szüreti felvonulással, művésztelepek	kendlimajori művészeti akadémia, Czinki-porta (falusi turizmus)		
Liszó	farsangi bál, megemlékezések nemzeti ünnepeken, nyugdíjasok találkozója, anyák napja, Mikulás, liszói rockfesztivál, falunap, játszóház, helyi focibajnokság.	parkerdő, két templom, világháborús emlékmű, vadászatra alkalmas erdő, kék túra útvonala, leendő horgásztó		szüreti felvonulás, fesztiválok, irodalmi estek meghonosítása. Számítógépes tanfolyam, munkanélküliek számára tartandó képzések.
Magyarszentmiklós Magyarszerdahely	falunap, nyugdíjas nap, kézművesház, orgonahangverseny, borverseny	1993-ban a világháborús és az 1956-os áldozatok emlékére emlékművet avattak. Templom, Szent Miklós szoborcsoport, Szent Kristóf szobra, harangláb. templom		szabadtéri színpad jobb kihasználása, a sváb napok újbóli felelevenítése, kistérségi szolgáltató központ létrehozása
Miháld	Pütkösdői falunap és a szeptemberben tartott keresztnapi búcsú. Többször megrendezték a Miháldi Virtus Fesztivált.			
Murakeresztúr	Farsangi felvonulás, nőnap, ünnepi megemlékezések, borverseny, kézműves tábor az iskolában, arató- és cséplőverseny, falunapok			
Nagybakónak	falunap, búcsú, kiállítás, idősek napja, szüreti felvonulás.	Árpád-forrás, Kőszikla-szurdok, „szeres” település-szerkezet, több, védelemre méltó épület. csuhébabakészítés		A művelődési ház korszerűsítése, tájház kialakítása, Kisrécse-vel közösen gesztenyefesztivál, művészek fellépése a helyi művelődési házban.
Nagyrada	Falunap, sportrendezvények	A felújított, több mint 100 éves római katolikus templom, s a község határában elterülő Kis-Balaton.		

	program, rendezvény	látnivaló	termék, jellegzetesség	közművelődést érintő fejlesztési terv
Nagyrécsce Nemespátró	Falunap, búcsú, farsangi bál, futball-meccsek, kiállítás, táncház, játszóház, baba-mama találkozó, nőnap, férfinap, májusfa-állítás és –táncolás, majális, kézműves foglalkozás gyerekeknek, tojásfestés, Mikulás, betlehemezés, szentszalád-járás, főzőverseny.	templom, kastély, I. és II. világháborús emlékmű, Inkey-síremlék a temetőben, sportpálya környéki szabadiidőpark, védett természeti terület (fás legelő). evangélikus templom	dödölle, krumpliprósza, sóspercec, paparikás percec	népi ételek főzése, régi hagyományok felelevenítése, más községekkel közös programok szervezése, rendezvényeken használt eszközök (sátrak, sörpadok, rendezvény sátor, mobil színpad, hangosító berendezés (erősítő, mikrofonok, hangfalak) beszerzése, azok ingyenes bérbeadása azon községeknek, melyek nagyobb rendezvényeket, fesztiválokat szerveznek.
Orosztony Pat Pölöskefő	Falunap augusztus utolsó szombatján és búcsú Szentháromság napján Evangélikus ifjúsági tábor	Szentháromság-templom, Szentháromság-szobor, Pogányvári kastély, Örömhelyi kulcsosház, Avas nevű fás legelő és a Hervaszakúti forrás halastó-rendszer, erdők	vaniliás cukorpercec, Téli pörkölt-dió-torta, dödölle, krumpliprósza	Télen ismeretterjesztő előadások, egészségmegőrző felvilágosító előadások.
Pötréte	Falunap, sportprogramok, búcsú, bál, borverseny, játszóház.	horgászto (sátorozási lehetőséggel) és egy magántulajdonban lévő lovarda. Említhetjük az I. és II. világháborús emlékművet, és Hány János növénykertészetét	vadételek, halételek	Horgászversenyek rendezése, ifjúsági programok, nyári tábor szervezése, kulturális programok.
Rigyác	falunap, búcsú, bál	népi építészeti emlékek, védett természeti terület a rigyáci fás legelő, rk. Templom (1774), Inkey-kastély		
Sand	Öregek napja, bál, farsang	környezet, térség vadállománya, műemlék evangélikus templom		
Sormás	falunapot, idősek napját, sportnapot, illetve minden éven nyári napközit rendeznek.	barokk templom, emlékpark		művelődésszervező alkalmazása

	program, rendezvény	látnivaló	termék, jellegzetesség	közművelődést érintő fejlesztési terv
Surd	falunap, búcsú, az óvoda játékonysági bálja, borverseny, gyermek- és ifjúsági találkozó, a horgászegyesület halfogó versennyel összekötött halászlévacsorás bálja, óévbúcsúztató, nyári napközi.	Római katolikus templom, evangélikus templom, Hősök terei II. világháborús emlékmű, boronás pince Bodvaj – dülő, szelídesztenyefák, mamutfenyő sor surdi csemetekertben, tájház, Zichy park, platánsor, horgásztó		
Szeptnek	búcsú Borverseny, zenés tollfosztó, helyi képzőművészek kiállítása, utcák játékos vetélkedője, sportnap, falunap, ünnepi megemlékezések, búcsú, Katalin-bál, mikulás-ünnepély, adventi sokadalom.	barokk templom, Királyi Pál emléke, horgásztó.		
Újudvar	Dunántúli mezővárosok találkozója, dalostalálkozó	templom		képzések, előadások
Zalakomár	Falunap, idősek napja			
Zalamerenye	falunap	templom, emlékművek, millenniumi park		
Zalasárszeg				A régi iskola felújításával egy kulcsosház létrehozása, programok terén a meglévő rendezvények bővítése.
Zalaszabar	Kis-Balaton Halászléfesztivál, szüreti felvonulás, „Fröccs” futás, búcsú	Természeti értéke a szerb akácok, melyet az első világháború alatt szerb hadifoglyok ültettek.		
Zalasantbalázs	Hegyi búcsú júliusban a Szent Orbán szobornál. Szülői munkaközösségi bál Katalin napkor és farsangkor, szilveszteri bál, megyei Petőfi Sándor szavalóverseny, megyei népdalverseny, erdei iskola évente más-más osztályok részvételével, játszóház.	Barokk templom, Madonna-szobor a templom előtt, felújított kőkereszt, világháborús emlékmű.		Szent Orbán napi búcsú megrendezése Pölöskefővel közösen. Szeretnének több napos falunapi rendezvényeket tartani, illetve a helyi kisebbséget érintő témákban előadásokat szervezni.
Zalasantjakab.	Falunap, búcsú, egyházi rendezvények, borverseny.	római katolikus templom és a Millenniumi park.		
Zalaújlak	Búcsú, március 15-én Egry József-ünnepség.	Egry József szülőháza, 19. századi templom, ösgesztornyés.		

4.4. A helyzetelemzés összefoglalása

ERŐSSÉGEK. A Nagykanizsai Kistérség települései gazdag történelmi hagyományokkal rendelkeznek, e hagyományokat, a települések történelmét őrzi a helyi emlékezet. Természeti adottságainál fogva szinte valamennyi település alkalmas turisztikai célpontként megjelenni. A falvakat övező erdőkben jegyzett turistautak húzódnak, a szelíd dombvidék és az erdők látványa együttesen népszerű kirándulási célpontokat kínál. A székhelytelepülés, Nagykanizsa megyei jogú város valódi központként funkcionál. Lakosságszámával a térségben élők túlnyomó többségét mondhatja magáénak, munkahelyeivel, szolgáltatásaival a teljes térség lakóit köti magához.

A térség kis települései szinte kivétel nélkül rendelkeznek valamilyen közösségi térrel, s egyre több helyen működik digitális szolgáltató pont (teleház, E-Magyarország pont) is. A megcélzott fejlesztések sorában többnyire szerepel a közösségi terek felújítása, bővítése.

A hagyományos könyvtári szolgáltatást több helyen felváltotta a nagykanizsai Halis István könyvtár mozgókönyvtári szolgáltatása, mely a közművelődés terén az első valóban kistérségi szintű feladatellátás.

Pozitívum, hogy a térség lakói igénylik a közösségi élményt nyújtó rendezvényeket. Minden település kínál települési szintű programot: a falunapok, az egyházi rendhez illeszkedő búcsúk a leggyakoribb rendezvénytípusok. Megfigyelhető a kistérségi művészeti fesztiválokon tapasztalható aktivitás.

Szinte valamennyi településen több civil szervezet is működik, s mindössze 7 olyan településsel találkozhatunk, melyen egyetlen bejegyzett civil szerveződés sincs. A szervezetek nagyjából 25 százaléka az utóbbi öt év során jött létre.

GYENGESÉGET jelent a térség számára földrajzi szétaprózottsága. Az alacsony lélekszámú, forráshiányos települések számára egyre nehezedő teher az intézményrendszer fenntartása. Bár a csaknem kizárólag a rendszerváltás előtt funkciót kapott művelődési házak, könyvtárak állaga azonban levés kivételtől eltekintve nem megfelelő, felújításukra önerőből nincs pénz. Pályázati segítség igénybe vételét akadályozza, hogy a kiírásokban megcélzott projektek elvárt nagyságrendje lényegesen nagyobb, mint amit a települések többsége vállalni tud.

A közösségi terek többségét a települések nem tudják szakemberekkel működtetni. Közművelődési szakember foglalkoztatása elenyésző, alig egy-két művelődési ház esetében találunk rá példát. A helyi közművelődés szervezésében a pedagógusok segítenek, de félő, hogy a megszűnő iskolai csoportokkal a pedagógusok, mint sok helyen az utolsó értelmiségiek hagyják el a falut.

A szakemberhiány a helyi kulturális tervezésre is rányomja bélyegét. Kevés helyen találunk önkormányzati szintű kulturális tervekkel. A fejlesztés általában turisztikai vonzerő kialakítására irányul, annak is többnyire infrastrukturális elemeivel számolnak (tó, pihenőpark építése). Meglévő értékeiket ugyanakkor a települések sokszor túlértékelik, s turisztikai vonzerőként számolnak egy-egy világháborús emlékművel, felújított helyi templommal. A fejlesztésbe a helyi civil szervezetek is ritkán vonódnak be, ennek oka részben az is, hogy kevés az erre alkalmas civil szervezet.

A települések között alig létezik közművelődési kapcsolat. Egymás rendezvényeinek látogatása személyes kapcsolatok alapján történik, térségi szinten szerveződő programokkal csak elvétve találkozunk. Nincs valódi kistérségi kultúra, a falvak Nagykanizsa agglomerációjaként viselkednek. Nagykanizsa ugyanakkor nem úgy szerepel, mint a kistérség valódi központja. A város térséggel való kapcsolata esetleges. A kistérséget nem vonják be a programok lebonyo-

lításába és marketingjébe sem. A szervezők nem számítanak célzottan a kistérség településeiről érkező közönségre, nem folytatnak marketinget ez irányba, de nem is kínálnak szolgáltatást, kihelyezett programokat a települések lakóinak. Nincs kistérségi szintű közművelődési ellátórendszer, a városi kulturális központ nem vállal ilyen jellegű szerepet.

A kistelepülésekre általában jellemző a rendelkezésre álló marketingeszközök szerény kihasználtsága. Rendkívül alacsony az internet lehetőségeinek bevonása. A települések több mint felének (55%) nincs internetes honlapja, 24% pedig még a domain név levédését sem tartotta fontosnak. Az interneten ezekről a településekről nincs elérhető hiteles információforrás.

A hagyományos kommunikációs eszközök terén is gyenge a kistérség: nincs térségi média, a többcélú társulás nem tart fenn és nem is támogat rendszeres sajtóterméket, nincs térségi szinten sem belső, sem külső hírszolgáltatás. A térségre vonatkozó információk ne jutnak el az érintett lakossághoz.

LEHETŐSÉGEK. A megnyíló hazai és uniós források lehetővé tehetik a kistelepülési intézményrendszer részleges felújítását. A funkcióbővítő megújításának új lökést adhat a Leader-program, mely prioritásai között szerepelteti a kulturális örökség megőrzését. Az elszegényedő kistelepüléseknek új lökést adhat a magántőke nagyobb mértékű bevonódása is: a falura kiköltöző értelmiségiek, vállalkozók tevékenységéből a település egésze profitálhat, mint arra a cserfői jazzfesztivál, a kistrécei művésztelepek esetében látunk jó példákat. Szorosabbá fűzheti a települések közötti kapcsolatokat a létrejövő kistérségi szintű program-szervezés is, melyet a többcélú társulások keretében megvalósuló további integráció segíthet.

VESZÉLYT jelenthet, hogy tovább folytatódik az önkormányzatok elszegényedése, így veszélybe kerül a közművelődési intézményhálózat is. A kultúrházak infrastruktúrájának leromlásával tovább növekszik a várostól való függés kulturális területen is. Az iskolák bezárása tovább szűkíti a helyi értelmiség létszámát, nem csak a tervezés-szervezés, de a kulturális fogyasztás bázisát is megszüntetve.

5. Lehetséges stratégiák

A települési adottságok és a kérdőíveken rögzített fejlesztési elképzelések alapján az alábbi fő fejlesztési irányok fogalmazódhatnak meg:

1. nagyobb lélegzetű, a kistérség több települését érintő, egymás értékeinek megismerését szolgáló, identitás-teremtő komplex programok szervezése, valamint infrastrukturális fejlesztések
2. A kistérség kulturális együttműködését fejlesztő szervezetek létrehozása, a meglévők hatékony működtetése
3. Helyi programok szervezése, melyek történelmi emlékekre, helyi hagyományokra alapozva akár turisztikai vonzerőként is meggyökeresedhetnek
4. települések közötti kommunikációs csatornák működtetése, településmarketing fejlesztése.

5.1. Komplex fejlesztési programok, infrastruktúra

Alapvető fontosságú a helyi közösségi terek megőrzése, megújítása. Javasolt minimum szint, hogy minden település rendelkezzen legalább egy fedett közösségi térrel, mely alkalmas helyi szintű rendezvény befogadására. A közösségi terek alakítása során törekedni kell a digitális szolgáltatási helyek létrehozására.

A helyi közösségi terek felülvizsgálata összekapcsolható helyi közgyűjtemények gondozásával is: még létező, régi épületek felújításával tájházak kialakítása, fejlesztése, benne a helyi

hagyományok élő bemutatása, oktatási kapcsolatok keresése, fiatalok bevonása. A helyi kézművesek, településekre kitelepült művészek felkutatása, munkájuk katalógusszerű feltárása, tevékenységük kiejánlása. A helyi kézműipar számára bemutatkozási lehetőség felkínálása falunapokon, kistérségi rendezvényen.

A kistérség abban a kivételes helyzetben van, hogy szinte valamennyi települése kedvező természeti adottságokkal, jelentős természeti értékekkel büszkélkedhet. A bakancsos turizmus infrastruktúrájának kialakítása összekapcsolható ezen értékek szellemi örökségének gondozásával is. A Kis-Balatonhoz, erdőkhöz, tavakhoz, élővilághoz kapcsolódó tudás és hagyományok gondozása, bemutatása és összekapcsolása a turisztikai vonzerő kiteljesítését jelenti. Mindezekre a természeti értékekre alapozva kistérségi szintű programcsomagok, túraútvonalak, erdei iskolai programok állíthatók össze.

Kialakítható a kistérségen belüli programok rendszeres cserekapcsolata. A települések összeállíthatják kulturális kínálatukat (képzőművészeti kiállítások, amatőr színjátszás, táncscsoportok, népdalkörök, nótakörök stb.), mely a katalógus alapján tájoltatható lenne a kistérségben. Ugyancsak összeállítható a testvértelepülési kapcsolatok katalógusa is, mely alapján a kistérségbe érkező vendégek (sok esetben vendég csoportok, művészek, dalkörök stb.) a térség több településén is megmutatkozhatnak

5.2. Szervezeti fejlesztések

A térség településeinek zömében nem áll rendelkezésre az a humán infrastruktúra, mely képes megszervezni és lebonyolítani térségi szintű kulturális programokat, gondoskodva annak finanszírozásáról is. Indokolt egy kistérségi szintű kulturális menedzseriroda felállítása akár a térségi szervezeten belül, akár független szervezetként. E menedzseriroda (információs és kulturális iroda) három szintű feladatot látna el:

- térségi szintű programok koordinációja, ehhez forrásteremtés, kulturális pályázatok gondozása, projektgenerálás,
- a programszervezés operatív munkája: kiállítások, színházi előadások, műsoros estek, térségi szintű nagyrendezvények lebonyolítása
- a térség települései számára közvetlen közművelődési szolgáltatás nyújtása (tanfolyamok, műsoros estek megszervezése).

Ezen feladatok ellátásához igénybe vehető a nagykanizsai kulturális intézményrendszer szakmai segítsége, de a feladatok elkülönítéséhez lényeges, hogy a feladatot végző szervezetek egymástól való függetlensége biztosított legyen.

A térségi szintű tervezés zavartalanságához elengedhetetlen a kulturális intézmények, önkormányzatok és nonprofit szervezetek közötti koordináció. Ehhez vállalni kell a térségi kulturális kerekasztal folyamatos működtetését. Szervezeti és működési rendjének kialakítása, kompetenciáinak meghatározása, bevonása a munkába, a Többcélú Kistérségi Társulás feladata.

5.3. Programszervezés

A helyi hagyományokra, falunapi aktivitásra építve lehetőség lenne egy térségi hagyományörző, népi kézműipart, helyi hagyományokat, gasztronómiát felvonultató, váltakozó helyszíni rendezvény meghonosítására, mely jelentős identitásnövelő tényezőként rögzülhet. A „Kistérségi Napok” rendezvénysorozatnak elsősorban térségen belüli, de településen túlnyúló érdeklődést kell indukálnia.

A térség településeinek zöme a késő Árpád-korból eredezteti magát, jelentős traumaként élve meg a török időket. A legtöbb helyen még élő hagyományokra, helytörténeti ismeretekre alapozva lehetséges kistérségi történelmi játék, vetélkedősorozat szervezése

A térség valamennyi települése évente megtartja falunapját, s sok helyütt az egyházi búcsú is markáns települési rendezvényként jelenik meg. Célszerű lenne hálózatba foglalni a falunapok sorozatát, összekötve a helyi gasztronómiai hagyományokkal, amatőr művészeti bemutatkozásokkal.

5.4. Kommunikáció

A vázolt fejlesztési lehetőségek szinte mindegyike a települések közötti kommunikáció szorosabbra fűzésén, hatékonyabbá tételén alapul. Jelenleg a Nagykanizsai Kistérség területén belül gyakorlatilag nincs formális kommunikációs csatorna, így az ez irányú fejlesztéseket az alaptól kell elkezdni. Ez előfeltétele a közös tervezési folyamatnak és a partnerségi együttműködésnek. Az információkhoz való hozzáférés, illetve azok felhasználásának hatékony megszervezése, a meglévő és tervezett szabadidős, kulturális, közösségi programok összehangolása forráskímélő illetve forrásteremtő eszköz is. Közös projekteket kidolgozni, pályázatokat beadni és programokat megvalósítani nem lehet a közösség széleskörű támogatása, az információk gyors cseréje nélkül.

A fejlesztés külső és belső kommunikációs eszközökre vonatkozik.

- Külső eszközök: térségi szintű újság létrehozása (vállalkozói alapon működő lap támogatása), közös térségi internetes hírforrás kialakítása, promóciós anyagok, katalógusok, arculatteremtő eszközök (logo, képeslap, matrica stb.) tervezése, kistérségi programfüzet kiadása
- Belső eszközök: a gyors információcserét biztosító elektronikus hírlevél létrehozása és naprakész karbantartása, rajta pályázati információk, projekt-tervek áramoltatása.

Kihasználható a fiatalok aktivitása, érdeklődése az új kommunikációs technológiák iránt: kistérségi kezdeményezésként régi épületek, településképek fényképezése, internetes közzététel, régi fotók és hozzájuk tartozó történetek gyűjtése településekről, ezek közös adatbázisba foglalása.

A kistérségi művészeti fesztiválok szereplőire alapozva lehetséges kistérségi audio-vizuális „katalógusok”, CD, weblap létrehozása, a térség amatőr művészeti életének reprezentálására.

6. Összegzés

A kistérség egységes kulturális fejlesztésének előkészítéséhez mindenképp először a kistérségi gondolkodás, az „együtt könnyebb” elv elsajátítása nélkülözhetetlen. A térség forráshiányos kistelepülései az iskolák bezárásával, az állami támogatások csökkenésével és feladataik növelésével egyre szűkülő mozgásterület érzik, s ritkán látják indokoltnak a közművelődési infrastruktúra saját erőből történő bővítését.

A kistérségen belüli fejlesztések fő mozgatórugója maga a kistérségi szintű tervezés, a programok összehangolása lehet. A települések közötti információ-megosztás és programcsere révén az egyes települések többszörös mennyiségű kulturális szolgáltatáshoz juthatnak hozzá úgy, hogy ehhez nem nagyságrendileg nagyobb anyagi befektetésre, hanem elsősorban közösségi gondolkodásra van szükségük.